

Uvodnik

Jurij Paljč

Dialog je mogoč

"Pristno verstvo je vir miru in ne nasilja", je papež Frančišek povedal med srečanjem s predstavniki verskih skupnosti v Tirani v Albaniji, ki si jo je sam izbral za drugi mednarodni pastoralni obisk. Ni naključje, da je papež Frančišek kot drugo državo, kamor je šel kot Petrov naslednik na čelu Cerkve, izbral prav Albanijo, revno državo, iz katere so do nedavnega hodile trume emigrantov v svet iskat boljše življenje. Ni naključje zato, ker je danes Albanija, pa naj se to še tako čudno sliši, vsemu svetu lahko za vzor, kako različna verstva mirno sobivajo. Dogodek je potekal v nedeljo, 21. septembra, popoldne na katoliški univerzi Naša Gospa dobrega sveta v Tirani. Udeležili so se ga voditelji šestih večjih verstev, ki delujejo v Albaniji; to so muslimanska skupnost, skupnost bektashi, katoliška, pravoslavna, evangeličanska in judovska skupnost. Sveti oče je tudi dodal, ko se je spomnil nekdanje tiranije Enverja Hodže (tudi Hoxha): "Ko se hoče v imenu ideologije izključiti Boga iz družbe, se konča s češčenjem idola, in kaj kmalu človek izgubi sam sebe, njegovo dostojanstvo je poteptano, njegove pravice kršene", je dejal Frančišek. "Vi dobro veste, v kakšne brutalnosti lahko vodi odvzem svobode vesti in verske svobode in kako se iz te rane rodi popolnoma osiromašena človeškost, saj je prikrajšana za upanje in za ideale". (Na poti domov je v letalu prisotnim časnikarjem označil tiranijo Enverja Hodže za "kruto obdobje: raven krutosti je bila namreč strašna".) Papež pa je v nagovoru predstavnikom različnih veroizpovedi še dodal: "Kot verniki moramo biti prav posebej pazljivi, da se bosta verost in etika, ki ju živimo s prepričanostjo in pričujemo z gorečnostjo, vedno izražali v držah, ki so vredne skrivnosti, ki jo hočeta počastiti... Pristno verstvo je vir miru in ne nasilja! Nihče ne more uporabiti imena Boga za izvajanje nasilja! Ubijati v imenu Boga je veliko bogoskrunstvo! Diskriminirati v imenu Boga je nečloveško!" Papež je v Albaniji, kjer je seveda govoril vsemu svetu, tudi izrecno poudaril, da se moramo pripadniki različnih veroizpovedi medsebojno spoštovati, saj: "Kdor je gotov glede lastnih prepričanj, nima potrebe po vsiljevanju, pritiskanju na drugega: ve, da ima resnica lastno moč izžarevanja". Prav tako je vse vernike pozval k zavze-manju za skupno dobro: "Bolj smo v službi drugih, večja je svoboda"! Istočasno, ko je sveti oče pozval vse ljudi na svetu k medsebojni strpnosti, je tudi opozoril, da "dialog ni mogoč, če se ne izhaja iz lastne identitete. Brez lastne identitete dialog sploh ne more obstajati! Izhajajmo torej iz lastne identitete in se ne pretvarjajmo, da imamo neko drugo... To je namreč relativizem". "Kar nas povezuje, je pot življenja, je dobra volja", je zatrdil sveti oče in povabil vse: "Kot bratje hodimo skupaj! Vsak med nami naj pričuje o svoji identiteti drugemu in se pogovarja z drugim. Dialog lahko potem gre naprej na področje teoloških vprašanj, kar je lepo. A veliko bolj pomembno je, da skupaj hodimo, ne da bi izdali lastno identiteto, ne da bi jo zamaskirali, brez hipokrizije". Na letalu na poti v Rim je sveti oče še dodal: "Albanija je opravila pot miru, sobivanja in sodelovanja, ki gre onkraj, gre do drugih držav, ki imajo prav tako različne etnične korenine", kot je tudi dejal, da Albanija sicer ima muslimansko večino, ni pa muslimanska država. "Albanija je evropska država in to ravno zaradi svoje kulture sobivanja"! je bil jasen sveti oče, ki je časnikarjem tudi potrdil, da je zavestno izbral Albanijo kot prvo evropsko državo, ki ni članica Evropske unije, da bi tako dal svetu posebno sporočilo, "znamenje", kot ga je sam imenoval.

Blesteč nastop DVS Bodeča Neža

Začetek glasbene sezone
v KC Lojze Bratuž v Gorici

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE Predstavili so abonmajsko sezono 2014-15

Po krožni poti vedno naprej!

Nova sezona 2014-2015 Slovenskega stalnega gledališča se začne v znamenju nekaterih pomembnih novosti. Med temi gre omeniti upravno formalne spremembe, ki jih državna reforma o gledaliških predpisuje tudi našemu teatru, in imenovanje novega umetniškega vodje, Eduarda Milerja, ki bo to sezono speljal po smernicah, ki jih je začrtala njegova predhodnica Diana Koloini. Pristojni so podrobno predstavili medijem v ponedeljek, 22. septembra, na tiskovnem srečanju, ki je potekalo na posrečeni lokaciji: na samem odru velike dvorane poslopja na Petroniovi ulici. Na tak način je bilo mogoče že začuti prihajajoči utrip letošnje ponudbe, ki so jo sicer v grobih obri-sih predstavili že pred nekaj meseci. Takrat kot tudi tokrat je uvodne besede izrekla predsednica upravnega odbora Breda Pahor. Prvi del posega je namenila predstavitvi naslednika Diane Koloini, Eduarda Milerja, ki ima za seboj dolgoletno izkušnjo in mednarodni profil. Eduard Miler je svojo kariero začel v različnih nemških in avstrijskih gledališčih, nato je bil umetniški vodja SMG v Ljubljani, umetniški konzultant Kraljevskega pozorišta na Cvetlinju, umetniški vodja Črnogorskega narodnega pozorišta v Podgorici, nazadnje umetniški vodja SNG Drama Ljubljana. Med mnogimi priznanji je prejel nagrado Prešernovega sklada (1987), dve Borštnikovi nagradi za režijo in tri lovorove vence na sarajevskem gledališkem festivalu MESS. Miler bo za razliko od predhodnice imel na razpolago razvil svojo poetiko in hkrati umestil gledališče v naš prostor ter mu vlil novih, širših pogledov, je dejala Pahorjeva in ponosno postregla s podatkom, da je že 50% odstotkov lanskanih abonmentov

vpisalo abonma tudi za prihodnjo sezono. Predsednica upravnega sveta je ob potrditvi naveze med SSG in ostalimi krajevnimi in mednarodni-

Breda Pahor, Eduard Miler in Valentina Repini (foto IG)

mi gledališči podrobneje spregovorila o vladnem dekretu, ki bo od 1. januarja 2015 uvedel ključne novosti v italijanskem gledališkem svetu. Kaže pa, da bo SSG vsaj s finančnega vidika ostal 'na istem': "Za naše gledališče bistvenih sprememb ne bo, ker so upoštevali, da je slovenski teater v Italiji kulturna vrednota, ki jo je treba spoštovati. Zato so SSG potrdili kriterije za dodeljevanje državnih sredstev", je zapisala Breda Pahor v gledališkem listu letošnje sezone: iste misli je ponovila 'v živo'. Dejansko pomeni, da ob spoštovanju predpisov SSG ne bo denarno oškodovano, ne bo pa niti prejelo večjih prispevkov kot doslej, kar pomeni, da bo moralo naše gledališče v prihodnje izredno skrbno upravljati denar. Dekret namreč predvideva spremembo statusa gledaliških hiš: t. i. statusa 'stalnega gledališča' ne bo več oziroma dosedanja večja 'stalna' bodo postala nacionalna, manjša pa gledališča relevant-

nega kulturnega pomena. "Naše kot 'gledališče jezikovne manjšine' sodi v to kategorijo, vendar s posebnimi pogoji. Nova razvrstitev pa ne odvzema stalnosti delovanja. Stalnost, takšna kot smo jo sicer vajeni, torej ostaja. Z njo pa odločenost, da naše gledališče tudi v prihodnje potrjuje in razvija svojo vlogo", je dejala Pahorjeva, ki je obenem prepričana, da se na tak način SSG obvaruje pred nepotrebnimi polemikami.

Po pozdravih predsednika SKGZ Rudija Pavšiča, pokrajinske odbornice Roberte Tarlao in tržaškega župana Roberta Cosolinija, ki si je delovanje SSG zaželel v tvorni sinergiji z ostalimi mestnimi gledališči, "saj je gledališka ponudba po eni strani količnik presoje življenjske kakovosti, po drugi pa turistične atrakcije", je besedo prevzel umetniški vodja Eduard Miler.

Dejal je, da bo najprej predvsem potrebno "ustvariti sinergijo iz celotnega človeškega in kreativnega potenciala ter iz okoliščin, v katerih se gledališče trenutno nahaja". Obenem je obnovil cilje, ki jih bo poskusil uresničiti v naslednjih treh letih.

/ str. 16
IG

Pogovor

Misionar
Danilo Lisjak
o svojem
skoraj
tridesetletnem
misijskem delu
v črni Afriki

Ob ugovorih zaradi morebitne gradnje uplinjevalnika Slovenska skupnost kritična do tega načrta

Deželno tajništvo stranke Slovenska skupnost je zadnje sejo namenilo poglobljenemu obravnavanju vprašanja načrtovanega plinskega terminala pri Moščenicah. Slovenska skupnost razume in deli zaskrbljenost, ki so jo prvi, glasno izrazili zlasti neposredno soudeleženi domačini iz vasi devinsko-nabrežinske občine, saj naj bi terminal podjetja "Smart Gas" zrasel le lučaj stran od Štivanca, pa čeprav administrativno na območju tržiške občine. Slovenska skupnost podpira ugovore, ki so jih pripravili Tržaški pokrajinski svet, Odbor domačinov in Agrarna skupnost. Pričakovati je, da se bodo tem dodali še dokumenti ostalih javnih uprav in zainteresiranih združenj.

Načrt za plinski terminal je še v povojih, vendar je prav sedaj bistvenega pomena, da so izpostavljeni vsi kritični pomisleki in zahteve po dopolnitvi načrtov, spremnih študij in ostale predvidene dokumentacije. Potrebno je, da je prebivalstvo formalno in podrobno informirano ter soudeleženo pri vseh postopkih sprejemanja odločitev, tako kot predvideva državna zakonodaja. Ker gre za prostor, ki ga naseljuje priznana in zaščitena slovenska narodna skupnost, utemeljeno pričakujemo, da bo gradnja tudi v slovenskem jeziku. Nadalje je pomembno podrobno preučiti gospodarsko trdnost načrta, da ne bodo potem le zevali ruševine in neplačani dolgovi. Že do-

kument Pokrajine Trst je jasno izpostavil pomanjkljivosti študij glede možnih negativnih vplivov, ki bi jih imela uresničitev objekta na že obstoječe gospodarske dejavnosti, od ladjarske industrije pa vse do pristanišča, plovbe, ribištva in ribogojništva, turizma, obrtništva in kmetijskih ali kmečko-turističnih razvojnih ambicij tega prostora. Posebej zaskrbljajo tudi nezadostni podatki in projekcije o varnostnih ukrepih, ki naj bi ščitili objekt, pa tudi o možnih posledicah v primeru hude okvare, nesreče ali atentata. V bližini so pomembne prometnice, letališče, vodna črpališča, naselja. Območje, na katerem naj bi zrasel terminal, je že od nekdaj hudo onesnaženo, tako kot dno Tržaškega zaliva. Skrbni nas, da se trenutno 'vkljenjene' snovi sprostijo v zrak, napajališča in v morje. Ob tem je treba tudi poudariti, da načrt mora biti usklajen s pristaniškim prostorskim planom in planom za razvoj pristanišča. Mednarodni predpisi namreč ne dovoljujejo, da med

natovarjanjem ali raztovarjanjem ladij, ki prevažajo plin, poteka katerakoli nevarna dejavnost, npr. tudi varilna, v razdalji milje in pol. Hudo je tudi, da predlagatelj na spletu podčrta, kako je Agencija za prihodke odrekla občini Devin - Nabrežina vsak turistični pomen, in da zato ne bo itak nobenih posledic za to dejavnost v občini. Kot je tudi vprašljivo, kako stoji lahko tak objekt na robu strogo okoljsko zaščenega področja, ne da bi nanj vplival. Je to področje torej odveč? Zadnje besedo bo imelo rimsko ministrstvo za okolje. Sedaj pa so na potezi zlasti krajevne uprave, sama Dežela pa mora pozorno proučiti ugovore, ki so tako tehnično kot politično osnovani. Pri tem naj bo čim prej uradno soudeležena tudi Slovenija, saj plinski terminal nastaja v zalivu, ki je skupen obema državama, kopna mejna črta pa je le nekaj kilometrov stran. Slovenska skupnost bo zadevo pozorno spremljala tudi v vseh nadaljnjih fazah.

Ob okroglem življenjskem jubileju
voščila

SAŠI MARTELANCU

še veliko plodnih in ustvarjalnih let

UREDNIŠTVO in UPRAVA NOVEGA GLASA

VIDEM Stališče deželne odbornice

Panariti naklonjena poučevanju manjšinskih jezikov v šolah FJK

Dežela namerava v kratkem vzeti v pretres možnost poučevanja manjšinskih jezikov v šolah Furlanije Julijske krajine: uvesti pouk furlanščine, nemščine in slovenščine ni enostavno, saj je za to potrebno pridobiti več pristojnosti s strani države in hkrati imeti na razpolago dovolj denarnih sredstev. Gre za izjavo deželne odbornice za šolstvo, Loredane Panariti, na celodnevem izobraževalnem srečanju, ki je bilo v Vidmu posvečeno analizi stanja, sredstvom, novostim in perspektivam poučevanja furlanskega jezika v šolah v šolskem letu 2014-2015. Posveta, ki ga organizirajo Dežela, Agencija za furlanski jezik Arlef in Deželni šolski urad (DŠU), se je udeležilo veliko število učiteljev furlanščine (v osnovnih šolah občin, v katerih je ta jezik zakonsko zaščiteno), krajevnih upraviteljev, docentov in drugih raziskovalcev; prisotni so bili tudi deželni svetniki Eleonora Frattolin, Claudio Violino in Armando Zecchinon. Posegi, ki so jih oblikovali odbornica Pana-

riti, predsednik in ravnatelj Arlef-a, Lorenzo Fabbro in William Cissilino, inšpektorica in referentka za pouk furlanščine pri DŠU-u, Paola Florencig in Paola Cencini, Alessandra Burelli (Univerza v Vidmu), Rosalba Perini in Nidia Batic (obe Arlef) in Daniela Marrocchi (Ministrstvo za izo-

v korist spoznavanja manjšinskih jezikov (na osnovi zakona št. 482/99); nov razpis bo objavljen oktobra. Beseda je tekla tudi o predsodkih, ki so prisotni v družbi glede poučevanja furlanščine: govori se o pomanjkanju didaktičnega gradiva, čeprav ga je veliko na razpolago; o pomanjkanju docentov, čeprav se jih je za poučevanje prijavilo kar 1.100; o tem, da učenje manjšinskega jezika ovira spoznavanje drugih jezikov, čeprav znanstvene raziskave dokazujejo prav obratno. Strokovnjaki so opozorili na dejstvo, da večjezični otroci znajo boljše selekcionirati pri razmišljanju, kaj je pomembno in kaj ne. Deželna odbornica Panariti je bila na srečanju omenila potrebo po večjem sodelovanju z ministrstvom (MIUR) pri izvajanju projektov, ki se tičejo manjšinskih jezikov. V razpravi je prišla jasno do izraza zahteva, da bi Furlanija Julijska krajina morala pridobiti od Rima primarno pristojnost na šolskem področju.

MC

Ob nastopu nove slovenske vlade pod vodstvom Mira Cerarja Čestitke predsednika SSO Draga Štoke

Predsednik Sveta slovenskih organizacij dr. Drago Štoka je ob nastopu 12. slovenske vlade poslal predsedniku dr. Miru Cerarju voščila za uspešno delo in za dobro sodelovanje s Slovenci iz zamejstva. V pismu je zapisal:

V imenu Sveta slovenskih organizacij ter v svojem imenu Vam voščim uspešno delo pri vodenju nove slovenske Vlade in da bi bilo Vaše skupno delo v čim večjo dobrobit slovenskemu narodu v Sloveniji, zamejstvu in po svetu. V tem trenutku so voščila, ki Vam jih izrekam, namenjena tudi vsej Vaši ministrski ekipi, saj je prevzeta odgovornost velika, zaradi posledic težke in dolgo-

trajne svetovne finančne in gospodarske krize.

Svet slovenskih organizacij si nada, da bo mogoče skupaj z Vami in z ministrom za Slovence v zamejstvu in po svetu čim prej vzpostaviti aktiven odnos. Pri tem nam je še posebej pri srcu, da se nadaljujejo pozitivna sodelovanja z Uradom za Slovence v zamejstvu in po svetu, ki redno in pozorno spremlja dogajanja pri rojnih izven meja Republike Slovenije. Še posebno v tem času je pomembno, da je pozornost do vprašanja pravic narodnih manjšin ena od poglobljenih tem v bilateralnih, evropskih in mednarodnih odnosih Slovenije in ostalih članic Evropske unije. Vojna v Ukrajini in

referendumi za neodvisnost na Škotskem in v Kataloniji na to jasno kažejo.

Svet slovenskih organizacij tudi upa, da bo mogoče čim prej nadaljevati delo v svetu Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu, ki ima veliko možnosti vzajemnega sodelovanja, da lahko Slovenci v zamejstvu postanemo čim bolj integrirani in aktiven člen slovenskega družbenega razvoja, kjer je potrebno ponovno odkriti temeljne človeške vrednote in preseči zaostritve, ki razdvajajo slovensko narodno telo. V upanju, da se bo mogoče čim prej srečati, Vam še enkrat želim uspešno predsedovanje 12. slovenski Vladi in Vas toplo pozdravljam.

Serracchianijeva v italijanskem parlamentu Pospešiti ratifikacijo evropske listine jezikov

Predsednica Dežele FJK Debora Serracchiani se je zavzela, naj italijanska država končno le ratificira Evropsko listino regionalnih in manjšinskih jezikov, ki jo je Svet Evrope sprejel leta 1992 in je stopila v veljavo leta 1998. O tej veliki zamudi Italije je tekla beseda na rimskem srečanju v italijanskem senatu, na katerem se je Serracchianijeva, skupaj z nekaterimi predstavniki furlanske in slovenske manjšine iz Furlanije Julijske krajine, sestala z boscenskim senatorjem Francescom Palermom, ki je prvi podpisnik aprila lani v rimskem parlamentu predstavljenega zakonskega osnutka za ratifikacijo Evropske listine manjšinskih je-

zikov. Udeleženci srečanja - na katerem je bilo izpostavljeno, da listina izrecno spodbuja čezmejno izmenjavo med državami, v katerih se govori isti ali podoben jezik, s ciljem sodelovanja sorodnikov (ali govorcev istega jezika) na kulturnem, gospodarskem, izobraževalnem, vzgojnem in informativnem področju - so pozvali italijansko vladu, naj pospeši priznanje omenjene listine. Na srečanju so obravnavali

Debora Serracchiani

tudi vprašanja, ki se tičejo poučevanja t. i. manjšinskih jezikov. "Če bomo imeli na razpolago dovolj sredstev - je opozorila Serracchianijeva -, nameravamo okrepiti v šolah eksperimentalno poučevanje jezikov (italijanščine, slovenščine, nemščine, furlanščine). Hkrati bomo spodbujali izvedbo projektov, ki se tičejo tako učenja manjšinskih jezikov kot tudi soočenja s sosednimi območji, kar velja za nemščino in slovenščino". Udeleženci srečanja so obenem poudarili, da je nujno "najti rešitve, ki naj omogočajo udeležanje statuta Furlanije Julijske krajine in državnih ter deželnih manjšinskih zaščitnih norm, tudi v okviru napovedane skorajšnje šolske reforme".

MC

Povejmo na glas

Kljub papežu priprave na vojno

V Redipulji je papež Frančišek obsodil vojno z enkratno ostrino kot norost, ki poraja nesprejemljivo število žrtev in uničenje srhljivih razsežnosti ter za seboj zapusti obubožanje in nepopisno revščino. Dokler človeštvo uporablja vojno kot sredstvo razreševanja problemov, tragično spominja na Kajna in Abela, torej na uboj brata. V tem smislu je vsakršna vojna bratomor, če se spomnimo prečudovitega sporočila, da smo vsi ljudje, vsi, kar nas je, bratje in sestre. In vse do tedaj, ko ne bomo te resnice osvojili, bodo med nami in v svetu divjali spopadi in rušili, kar je že bilo mukoma zgrajeno. Kljub navedenemu dobromernemu papeževemu opozorilu in opominu pa se zadeve odvijajo, kot da tega opozorila ne bi bilo, še več, dobesedno potekajo priprave na resne vojaške posege bodisi v primeru Islamske države bodisi v primeru Ukrajine. Združene države Amerike so v takšno ali drugačno vojno sodelovanje prepričale okrog trideset držav in govori se celo o možnosti bojevanja na zemlji, ki menda edino lahko zbrše samozvano skrajno državo oziroma ji odvzame zasedena ozemlja. In to toliko bolj, ker se tej skrajni državi pridružujejo tudi posamezniki razvitega sveta, kar seveda predstavlja osupljiv protest zoper našo civilizacijo in njene uradne vrednote. Podobno kot v Iraku in Siriji je mogoče opaziti vse večjo nepopustljivost v Ukrajini, kjer želi zahodni del države stopiti v Evropo, medtem ko vzhodni del v nasprotno smer podžiga Rusija in grozi s svojimi vojniki na meji.

Ni se mogoče ubraniti vtisa, da gre v tem primeru za vse trše soočenje med Združenimi državami Amerike in Rusijo, torej med velesilama, ki sta sposobni na območju, kjer se stakneta, povzročiti velikansko razdejanje, kar velja seveda tudi za mnogo širša območja in je neprijetno za Evropo v celoti. Kaj se potemtakem dogaja, da se stvari tako zelo zaostrujejo in da se za tehtne pozive za mir praktično nihče ne mení? Je človeštvo res že tako obeleženo z nekakšno ogroženostjo, da se utegne spet močneje oprijeti urejanja medsebojnih odnosov z uporabo sile, se pravi z vojno, uničevanjem in pobijanjem? Kaj se bo naša, materialno nedvomno najbolj razvita civilizacija, saj vojna stane toliko, da se bomo zaradi nje izjemno težko izvlekli iz sedanjega še vedno nevarne krize. Izčrpavala s človeškimi izgubami, ki bodo v soočenju z izgubami Islamske države sicer mnogo manjše, a vendar. Izčrpavala ne nazadnje z upadom naše moralne verodostojnosti, ki bo zaradi vojaških posegov vse bolj upadala. Dodati velja, da bodo vojaški posegi zaradi premoči v orožju začasno uspešni, trajno pa nikoli. In potem je še nekaj, česar ne bi smeli pozabiti: trdo soočenje z muslimanskimi območji vse bolj spreminja spopad v versko vojno, kar pa je daleč najslabša možnost, ki nas lahko doleti. Verske vojne so namreč od vseh najbolj krute.

Janez Povše

POGOVOR Misijonar Danilo Lisjak

Ljudje, s katerimi živiš in za katere delaš, postanejo kot vonj kadila

Misijonar Danilo Lisjak deluje v Afriki že skoraj 30 let. Na svoji koži je občutil krivice, ki se dogajajo ljudem v subsaharski Afriki. Občutil in videl je življenje, ki je za zahodnega človeka nepredstavljivo. V severni Ugandi, kjer je še danes v misijonu, je preživel dober del 23-letne državljanske vojne, pred tem je bil tudi v Ruandi v času genocida Hutujev nad Tutsiji leta 1994. Bralci Novega glasa poznate gospoda Lisjaka, ker o svojem misijonu in svojem delu večkrat piše tudi za naš teden. Novembra lani je s salezijanskimi sobraty v severni Ugandi blagoslovil novozgrajene objekte v misijonu v Atedejju, nedaleč od mesta Gulu. Kljub težkim preizkušnjam je do življenja ohranil vder in živahen odnos. Sam pravi, da "najlepši je črni obraz, ko se od duše nasmeje".

Kako razumete cerkev v misijonih?

Drži sicer, da gre za nov izziv, svetlo priložnost, ki so jo misijonarji z zahoda prinesli domorodcem. Dejansko pa so potem tudi tamkajšnji ljudje začeli pripadati Cerkvi in Cerkev je vse bolj pripadala njim: bolj ko so spoznavali njihovo kulturo in navade, bolj so tej stvarnosti začeli pripadati tudi oni. Tukaj je žarela kultura, začel se je civilizacijski proces. Kolonialne oblasti so tudi odigrale svojo vlogo. Po drugi strani pa je treba povedati, da je vdor moderne civilizacije prehitel tamkajšnje ljudi na podeželju, kjer so živeli svoje življenje. To jih je zmedlo. Njihove tradicionalne vrednote, ki spoštujejo in se oklepajo življenja, je treba spoštovati. Je pa tudi res, da bi poganški način življenja danes ne mogli opravičiti. V tem pogledu je bilo evangelijsko sporočilo osvobajajoče.

Kako to mislite?

Kar ni bilo vredno človeka, je evangelijsko počistil. Kar je bilo vredno človeka, je ostalo in na tem gradimo. Jaz pravim: ljudje se lahko odločijo za vsako vero. Vedno pa rad poudarjam, da smo mi ukoreninjeni v Descartesovem sistemu, kjer je treba vse opravičiti pred razumom. Naš pristop k Bogu je racionalen. In tak pristop razumevanja vere je prinesel s sabo misijonar. Zato je začel tudi gradnjo šol, cerkva in drugih gospodarskih objektov, podobno kot pri naših samostanih, ki so bili v korist samim ljudem. Domorodci so vedeli, da bo Cerkev branila njihovo zemljo za dobrobit njihovih otrok. Zato so ji namenili dotacije v zemlji, ki danes služi za gradnjo šol, bolnišnic in drugega.

Sredi osemdesetih se je svet začel zavedati Afrike še po eni plati, ki je v kratkem postala globalna: govorim o aidsu. Takrat, ko smo na zahodu to strašno bolezen spoznavali, ste bili vi že v Afriki. Kako ste to doživljali?

Spremljal sem osebne primere ljudi, obolenih za aidsom. Spominjam se, ko me je duhovnik, hrvaški sobrat, poklical, da smo obiskali družino, ki je živel v bližini ruandskega letališča v Kigaliju. Družina je naju poklicala, ker je hotela, da bi bolna hčerka prejela zakramente. Šlo je za žalostno zgodbo: dekle je približno pet let pred tem zbežalo iz barakarske revščine, v kateri je živelo.

Odšla je in se domov vrnila med svoje, da bi tam dočkala konec svojih dni. Šla je s trebuhom za kruhom in "v svetu" nasedla na čeri te bolezni. To je žal v večjih afriških mestih nekaj zelo pogostega: dekle bo za krožnik hrane prodala svoje dostojanstvo. Tam sem jaz spoznal aids in spomin na tisto izkušnjo se mi je močno vtisnil. Nisem namreč spoznal samo usihanje okostnjaka v človeški podobi, spoznal sem tudi vonj bolezni, dišečo vonjavo tistega, ki umira. Šlo je

za vonj, za katerega bi Primorci rekli, da diši po "globinu" (op. av. loščilu za čevlje). Papež neke pravi, da "mora pastir dišati po ovcah". V spomin pa se mi je vtisnilo tudi sprejemanje smrti s strani domačin: dostojanstveno, krščansko. Hčerko so ponovno sprejeli kot svojo na dom in jo pospremili na zadnjo pot.

Aids je bolezen, ki je zaznamovala Afriko, a zaznamovala je tudi vas, ki ste ji zrl v oči...

Aids ni selektivna bolezen: doleti revne in bogate. Tudi kdor misli, da lahko z denarjem kupi vse, je v teh primerih nemočen. Gre za dejstvo, s katerim se mora človek soočiti. Pa ne samo z aidsom. Tu je tudi ebola: Gulu, mesto, ob katerem je zgrajen naš misijon na severu Ugande, velja za zibelko afriške ebrole. Tukaj je bila odkrita in takrat ji je podleglo velik del bolnišnične osebja, približno 20 ljudi. Od tod je šla ebola v Afriko. A kljub temu da sta aids in ebola strašni bolezni, je v Afriki danes še večji problem malaria. Zaradi skromnega življenja v revščini so ljudje šibki in fizično neoporni. Zaradi malarije umirajo otroci tja do desetega leta starosti in tudi starejši v manjši meri.

Zakaj je malarija tako usodna?

Prvi razlog je fizična neopornost, večkrat ni denarja, malo je tudi nemarnosti: nekako v smislu, saj bo že bolje. Bolezen se zaradi takega razmišljanja razširja in postane lahko usodna. Če ni zdravila, je konec. Jaz sem malarijo preživel vsaj tridesetkrat: s primernimi zdravili jo preživim. A med ljudmi občutka za takojšnjo pomoč bolniku in za primerno oskrbo večkrat ni. Tudi oskrba bolnika je večkrat zaradi materialne revščine nezadostna.

Kakšno je pravzaprav v Afriki doje-manje smrti in soočanje z njo?

Večkrat obiskujemo bolnišnice: umrljivost je velika. A kot odgovor na to vprašanje vam bom spet navedel primer: pred več leti so prinesli gospo, ki je zbolela za gobavostjo, z nosili na duhovno pripravo za Božič. Oskrbeli smo jo kot tudi druge in občudovali moč njene vere. Žena je bila že hudo bolna in ob bolni je že zaudarjalo. Poskrbeli smo, da je takoj po novem letu šla v bolnišnico. Hrvaška sestra, ki sem jo poznal in ki so

tam gradili, umrl dejansko v rokah. Dobil je krvavo grižo, ki je zelo podobna kugi. Ko je prišel k meni, je bilo že prepozno. Tudi sam bi se lahko okužil. Ampak v tistih trenutkih na to ne misliš. Zaupaš Bogu, hkrati pa se moraš sam zavarovati. Preživel boš, če si dovolj močan. Če si šibek, te bolezen prej premaga.

Vi ste bili priča še enemu strašnemu afriškemu genocidu. Govorim o ruandskem genocidu, ko so Hutuji v dobrih treh mesecih med aprilom in julijem 1994 poklali skoraj milijon pripadnikov ljudstva Tutsi. Bi nam lahko spregovorili o tem?

Zame kot misijonarja je bil to velik fiasko. Bil je pravi vulkan. Žerjavica nesoglasij je tlela že prej, a dokler ni bila sprožena iskrica, so vsi molili istega Boga, skupaj so hodili k maši. Nato pa opaziš, kako čez noč pripadniki ene od etnij vzamejo v roke mačete in začnejo genocidni pokol. Kaj je pripeljalo do tega? To tli stoletja v podzvesti in nato eksplodira. To mi je pojasnil sobrat, ki so ga kasneje ubili v Burundiju. Državlanska vojna se je pripravljala že dalj časa. Vedelo se je, da se gverila Tutsijev, prebežnikov na ugandsko in kongoško stran, oborožuje in se hoče vrniti domov po pobojih in izgonu pred l. 1959. Hutuji so kot prvi sprejeli krščanstvo. Oče mojega sobrata domačina, duhovnika, ki sem ga omenil - bil je etnije Hutu, je bil v svoji vasi javno bičan, ker ni povedal vaškemu poglavarju, da je šel njegov sin na sprejemne izpite v semenišče. Med vojno sva bila skupaj v misijonu, on ni hotel ven iz države. Hotel je umreti doma s čisto vestjo.

Skratka, to je samo nazoren primer, kako se je kuhalo sovraštvo med dvema etnijama. Tutsi so bili na oblasti do leta 1959, ko so njihovo mesto prevzeli večinski narod Hutuji. Tutsi pa so večinoma šli v izgnanstvo. Do leta 1993 je bilo stanje za silo pomirjeno. 6. aprila 1994 pa so sestrelili letalo ruandskega predsednika Juvenala Habyarimana, pripadnika večinskega dela prebivalstva Hutujev. Dan za tem je dokončno počilo. Ko v Afriki ubiješ kralja ali predsednika, si zanetil vojno

in dan postali najhujši krvniki in najbolj nemočne žrtve. Kako je mogoče razumeti, kaj se dogaja v človeku? Papež je pravilno dejal: danes je čas za jokanje. Kajni današnjega časa pa ne jočejo. Oni iščejo profit: in teh je mnogo. Kdo financira danes vojne? Ukrajina, Bližnji vzhod in ne nazadnje tudi Afrika. Gre za neokolonialistično logiko, tokrat za iztreljanje nedolžnih za nafto in rudna bogastva. Za dominacijo umazanega

denarja. Afriški človek je malodane izkoreninjen v svoji deželi. Tehnika zahodnega sveta, ki jo vidi po televiziji, mu prikazuje nerealno življenje: internet, telefoni, televizije. Ne rečem, mesta gredo hitreje naprej - to je globalizacija. Svojo hišo bi oni gradili brez temeljev. Kako si lahko strokovnjak za visoko tehnologijo, če pa nimaš zidarja, ki bo zidal hišo? Ponekod sem bral statistike, da v nekaterih predelih Afrike 60 odstotkov ljudi ima telefone, 10 odstotkov pa dostop do elektrike. Kje se torej polnijo telefoni? Na slamnatih strehah imajo sončne celice: toliko o njihovih prioritetah. Sposobnost obvladovanja komunikacije je pri njih bistvenega pomena: zato se usmerjajo na ažurnost in takojšnjost interneta. Če želiš, da te v Afriki nihče ne bere, je dovolj, da napišeš knjigo. Človek živi iz dneva v dan - narava k temu spodbuja, ni načrtovanja in vztrajnosti, ni pre-mišljene, kritične izbire.

Kako ocenjujete odnos zahoda do problematičnih bojnih žarišč v Afriki? Vzemimo že spet Ruando. Genocid se je kasneje "preselil" na haaško sodišče. Kaj vi menite o teh postopkih?

To je obliž na rano. Tako si zahod skuša oprati vest pred svetom. Ampak, kaj naj s tem? Zahodne države so prepozno vstopile v ruandsko dogajanje: in tej zamudi, to moramo jasno povedati, so botrovali interesi zahodnega sveta. Šlo je za veliko napako, zadeve bi se lahko rešile drugače, precej manj krvavo. Jaz sem bil tam. Bil sem v tej moriji. Sami smo pokopavali žrtve, enajst smo jih pospremili k poslednjemu počitku, sobrat duhovnik Jože je bil z menoj, za dva sem tudi sam kopal grob. Sile OZN pa so bile na soslednem griču in se tam sončile, oborožene do zob. Vse bi lahko zaustavili, pa niso. Kasneje sem izvedel, da je eden od oficirjev, ki je bil tam, pristal na tabletah. No, jaz sem žrtve pokopaval in nisem pristal na tabletah.

Tam so zahodne oblasti zlorabile svoja pooblastila. Sicer se arhivi vojn odprejo 50 let pozneje. Letos se spominjamo 20. obletnice.

Sami ste takrat bili vključeni tudi v reševalno akcijo otrok. Drži?

Da, čez dva tisoč otrok, dijakov in mater. Operaciji sem vsaj delno botroval sam. Iz Burundija sem šel v Ruando, pridružil so se mi člani švicarske humanitarne organizacije: pravzaprav so oni sledili me-

ni, prej so posedali nedaleč stran od meje v Burundiju. Pridružili so se mi v terencu, saj je katoliški duhovnik zaradi poznanja jezika užival spoštovanje. Skrbel sem tudi za Karitas. Tri milijone ljudi je bežalo v izgnanstvo in smo jih oskrbovali kar na poti. Ko vidiš vso to zmedo, se ti ljudje zasmilijo v dno duše. Tudi jokal sem. Tega pa ni nihče storil.

Kako ste sploh tisto obdobje v Ruandi preživel?

60 ljudi je ostalo skritih v kapeli misijona. Mladih deklet in žena Tutsijev. Menimo, da je prišlo do notranje ovadne delavcev. Zunaj na cesti so jih vse pokosili rafali. Sam nisem hotel, da bi do te morije prišlo v cerkvi. Pa so me utišali: "Tiho bodi, belec, tebi ne bomo ničesar storili". Prosil sem jih, naj nikogar ne ubijajo, češ da bo vojne hitro konec. Seveda me niso poslušali. Rafal mitraljeza, ki je pokosil te ljudi, mi je šel skozi srce. Neki stari materi je uspelo skriti svojega vnuka pod blazinami v kapeli, in preden je šla v smrt, mi je v roko potisnila 1000 frankov in me prosila, naj poskrbim zanj. Fantu je bilo ime Emanuel, kar pomeni Bog z nami.

Kako vplivajo tako grozne izkušnje na človeka?

Ja, to je res hudo, ker se ti take stvari vtisnejo globoko in so neizbrisne. Imel sem tudi kuharja, njegov vzdevek je bil Museveni. Njemu so odsekali obe roki. Izkazalo se je, da je bila ena še ozdravljiva, drugo pa me sam kar sam prerezal, ker mu je le visela. Takrat sem mu rekel: "Ti sicer ne boš nikdar več naš kuhar, boš pa naša telesna straža, naš čuvaj". No, danes je vratar v naši ustanovi. Kljub veliki tragediji, ki se mu je zgodila, smo mu pomagali, da se mu je stanje, kolikor je le mogoče, uredilo. In to je bil zame znak, da nismo sami in da nas Nekdo spremlja.

Ko na lastne oči vidiš ves ta pokol, se sprašuješ, kaj je s človekom. Vojna razdre bratske vezi, spre brate med seboj. Zaradi vojne nastajajo sovraštva in hujša škoda. Ampak nekdo stoji za vsem tem. Poročila o vsem tem dobiva papež vsak dan na mizo, pomislimo samo na primer treh italijanskih sester v Burundiju, ki so bile pred kratkim ubite. Ni čudno, da govori o norosti vojne. To ga prizadene: poboji kristjanov v Iraku, umor sester in vsi podobni dogodki. Zahodni človek pozna logiko sebičnosti. To je zasidrano v človeški naravi.

Kako danes sploh razmišljate o vsem tem, kar se vam je zgodilo, in kako gledate na gorje, ki ste ga doživeli?

Ljudje umirajo. Kdor umira z zavestjo o Jezusovem križu, je zmagovalec, je mučenec. In tukaj se kaže zmagovit Bog. Človek, ki je ustvarjen po Božji podobi, bo moral Bogu odgovarjati zaradi uničenja stvarstva. In o tem je papež govoril v Redipulji: Bog je človeku dal načrt čudovitega stvarstva, človek se je temu uprl. Ampak, kdo je človek, da se temu upira. Kako lahko človek reče: "Kaj me briga? Sem mar jaz varuh svojega brata?"

Vse to gorje, vse to izkustvo slabega, je torej tudi že tista tretja svetovna vojna, o kateri govori papež.

Ja, to sem doživel in tega me je strah. V ozadju vidim tipalke vojne: peščka bogatih in velika množica revnih, to so vojne klice. Bogastvo nikogar ne zavaruje pred vojno in socialnimi nemiri. Razslojenost povzroča veliko slabega. Zakaj nastaja džihad? Kaj imajo milijoni otrok, ki živijo nad naftnimi vrelci na Bližnjem vzhodu, od naravnega bogastva svojih dežel? Zakaj oni ne smejo v šolo? Kdo vse to ovira in kdo to preprečuje?

Kako torej ocenjujete svoje življenje misijonarja?

Živeti s temi ljudmi je izjemen privilegij, dar, ki si ga nisem zaslužil. Ko prideš do tega spoznanja, si vedno bolj njihov. Takrat ti ljudje, s katerimi živiš in za katere delaš, ne smrdijo več. Postanejo kot vonj kadila! Zato je jesti z umitimi prsti in rokami zares nekaj prvinskega. Toplo človeškega.

Andrej Černic

jo na njenem misijonu ubili pred nedavnim, je za to gospo lepo poskrbela. In v 14 dneh mi je posredovala prijetno novico: bolnica naj bi okrevala najkasneje v enem letu. Odpeljal sem jo domov, jaz pa sem se vrnil v misijon. No, bolnica je po enem mesecu umrla. Ne vem, kaj se je zgodilo doma: možno, da so bili nemarni ali pa je bila bolezen vseeno pre-daleč.

Pa morda še en primer: ko sem bil v Burundiju, mi je prvi zidar, s katerim smo

v deželi. Sam sem se umaknil, potem ko sem videl, da postajam nevarna priča. Kar nekaj duhovnikov je 'izginilo'. To je bila moja sreča. Danes sicer nisem več nevaren.

In to je bila kaplja čez rob za začetek enega od strašnejših genocidov sodobnega sveta.

Hutuji so prišli za mačete in začeli pobijati, v smislu, dajmo jih, da ne bodo oni nas. Pobijali so se sosode, ki so prej sobivali. Tisti, ki so si bili blizu, so iz dne-

ODMEVI NA OBISK PAPEŽA FRANČIŠKA V NAŠIH KRAJIH

Bo Frančiškov jok našel
pot do src?

Ko so se romarji, udeleženci slovesnosti vračali iz Redipulje, so se pogovarjali v udobnih avtobusih. Mokri skoraj do kosti so čutili, da so bili kar dvakrat oblit. Najprej jih je zalival dež, ki je sicer polagoma, a neusmiljeno kapljal iz sivih oblakov; nato jih je "oblit" še papež Frančišek. Niso ga videli - ne po poti ne v avtomobilu niti na odru, ki je bil postavljen za primeren obhajanje sv. maše v zunanem prostoru. Mnogi, ki so prihajali v župnijske urade po vstopnice, "za it gledat papeža", so se morali vračati domov kar precej razočarani. Papež Frančišek pa je bil tudi tokrat dosleden. Sam je izbral to obliko prisotnosti v kostnici in v domu počitka avstro-ogrskih vojakov. Ni prišel, da bi ga gledali in občudovali, da bi mu ploskali in vriskali. Prišel je molit. In če pomeni molitev pogovor z Bogom v jeziku, ki ga Bog uporablja, potem je sveti oče izbral edino možno obliko - tišino in nevidnost.

Sebi in vam moram priznati, da sem podobno kakor večšočlavo množica na prireditvenem prostoru tudi sam doživel hladno prho že na začetku sv. maše. Z Ivom sva spremljala slovesnost iz studia slovenskega sedeža RAI v Trstu in se kar zmedla, ko sva med pripravo na neposredni prenos ugotovila, da je nekdo, kar nekaj minut pred določeno uro, stopil k oltarju. Prvi trenutek sem pomislil, da se je kdo povzpela na oder, da bi uredil še zadnje stvari, a oči so se mi izbulile, ko sem v človeku, ki sem ga prvi trenutek zamenjal za "mežnarja" spoznal papežev nezmožljivi obraz. Preprosto, brez vznemirjanja, ponižno, skoraj osramočeno je stopil k daritvenemu oltarju in začel obred, ki je spomin Kristusove smrti in vstajenja. Smrt in vstajenje pa sta bila tudi rdeča nit papeževga obiska v krajih spomina in opomina.

Spregovoril nam je o smrti: o pobojuh, o nedožnih žrtvah, o preliti krvi nemočnih vojakov, o mladih fantih vseh jezikov in narodov, ras in kultur, ki jih je pred skoraj sto leti usoda povezala v isti šopek - prelom zemeljskega življenja zaradi kratkovidnosti in zaslepljenosti redkih, ki so videli v vojnem spopadu rešitev. Frančišek pa je z Benediktom XV. še enkrat poudaril, da ni nobena vojna rešitev, pač pa le kopicenje bogaštva za ene, maloštevilne, in smrt za druge, mnoge,

foto dpt

arianske zmagovalce. Grozljiva izkušnja prve bratomorne vojne je peljala zgodovino do druge, še hujše! Naši predniki se niso nič naučili, nič jih ni streznilo! Nad prvimi in drugimi dogodki je vredno le molčati in jokati. Ta jok pa bi se moral danes spremeniti v stalno pretakanje solz, saj nas ni streznila niti druga svetovna vojna, če je na pohodu tretja, čeprav po otenkih, kot leopardova koža: pokoli na vzhodu, pokoli na jugu, pokoli na severu. Zmotno mislijo nekateri, da je papež "napovedal" tretjo svetovno vojno. Za papeža Frančiška tretji svetovni boj že poteka: družinski umori, teroristični napadi na posameznike in skupine, etnično čiščenje nemočnih narodov, verski in politični fanatizmi, nove bolezni, ki jih veletrgovci morda ne podpirajo, a gotovo jih ne blažijo, ne iščejo dokončne rešitve za njihovo zaustavitev in še in še...

Odsotnost ploskanja po homiliji svetega očeta, tišina sredi ogromne množice sta dokazali, da so ljudje razumeli. Zdaj je čas jokanja, zdaj je čas kesanja. Solze, ki so izraz skrušenosti za preteklost, so obenem priprava nove poti v prihodnost. Kesanje, ki pomeni priznanje svojih napak, je obenem tudi trdni sklep za poplajanje. Bodo Frančiškove solze spremenile uničevalnost ustvarjenega in povzročile primum movens novi podoobi sveta?

Karel Bolčina, goriški dekan in štandreški župnik

foto dpt

Frančišek je v Redipulji sejal
semena sprave in miru

Prišel je med nas skromno, brez vsakega blišča, v sivem in deževnem jutru se je prišel pokloniti žrtvam preteklih in sedanjih vojn, človeškim bitjem, ki jih je, tako Frančišek, "Bog ustvaril kot najlepše". Opozoril nas je na senco Kajnovga odgovora, ki nam oblega srca, naredi nas neobčutljive za bolečino sočloveka. Kot da bi bilo prekletstvo, ki ga skorajda zvestno prenašamo iz generacije v generacijo, vedno znova in vedno enako.

Papež Frančišek nas je ponovno spomnil, da smo pred smrtjo, tako kot pred Bogom, vsi enaki. Stopil je prej na skromno pokopališče avstro-ogrskih vojakov in nato mašo daroval na stopnišču vojnega mavzoleja, ki so ga v Redipulji svojim padlim postavili takratni zmagovalci. Frančišek pa jih ni razlikoval. Poklonil se je vsem žrtvam nepotrebne morije. Obsojal je vojno, njene pobudnike, režiserje in izkoriščevalce z jasnimi in ledenimi besedami. Klical je k joku, ki naj pomeni iskreno kesanje in odpuščanje "pohlepu, nestrpnosti, hlepenju po oblasti..."

Frančišek je nagovarjal večšočlavo množico, zato da vsak izmed nas lahko prenese sporočilo miru, bratstva in sožitja še najprej med domače zidove, za mir, ki naj se začne še najprej v družinah in v naših skupnostih. Posebej jasno pa je papež nagovarjal vse tiste, ki so sedeli na obeh straneh oltarja: in primis vojaške častnike, politike, diplomatski zbor. Težo Kajnovga prekletstva smo tam začutili še močnejše...

Prosil nas je "s srcem sina, brata, očeta", da se zjocemo, da spreobrnemo svoja srca. Vanje je posejal semena sprave in miru. Na vsakem izmed nas je, da jih sprejememo in gojimo, da "nam je zanje mar".

Igor Gabrovce, deželni svetnik SSK in podpredsednik Deželnega sveta FJK

foto dpt

Nedolžna kri se preliwa
zaradi brezbriznosti

Prvič v življenju sem v živo prisostvoval maši, ki jo je daroval papež Frančišek. Ker sem imel pas vojaškega ordinariata, mi je uspelo najti sedež v neposredni bližini oltarja, tako da sem ga lahko dobro videl. Zelo me je prevzela papeževa zbranost med celotno daritvijo, predvsem pa med tiho osebnostno molitvijo. Sveti oče je prišel v naše kraje, da bi tu molil za vse žrtve vojne; slo je za neke vrste spokorno bogoslužje, ki bi ga primerjal s tistim na Lampedusi. Čeprav je bilo njegovo romanje v središču medijske po-

zornosti, sem imel vtis, da se papež ni oziral na prisotne. Mnogo ljudi je razočaralo dejstvo, da se ni peljal med množico s svojim avtomobilom, tako da ga večina sploh ni videla. Menim, da papež s svojim ravnanjem ni želel poudarjati svojega obiska, ampak nesmiselnosti grozodejstev nepotrebne morije. Vse skozi so bili v ospredju padli in trpljenje vseh, ki so vojno doživeli na lastni koži. Najbolj močan trenutek je bila homilija, ko je sveti oče prvič in zadnjič neposredno nagovoril prisotne in vse tiste, ki so

obred spremljali po raznih medijih, zato je bil ta trenutek toliko bolj ganljiv. Papež je v svojem nagovoru poudaril, da je vojna norost in da smo zanj vsi soodgovorni, če se ne zanimamo dovolj za svojega bližnjega. Kolikokrat se tudi mi sprašujemo: "Kaj je meni mar? Sem mar jaz varuh svojega brata/sestre?" Brezbriznost je kriva, da se še danes na svetu preliwa nedolžna kri. Kristjani in vsi ljudje dobre volje smo poklicani, da delamo in molimo za mir, da skrbimo za bližnjega in lajšamo trpljenje in bolečine. Zelo so me prevzele papeževe besede, da človeštvo potrebuje joko in sočustvanja, saj je nastopil čas joka.

Simon Peter Leban

Med psihološko in duhovno vero (3)

Duhovna vera

V nasprotju s psihološko vero ima duhovna vera čisto drugačno usmeritev. Kot prva stvar zanjo velja, da se opira na realne, življenjske stvari, na položaj, v katerem se nahaja človeška oseba, kakor se tudi zaveda, kakšen je svet, ki človeško osebo obdaja. Kdor resnično vstopi v življenje Cerkve, ima vse to vedno pred očmi. Neki pravoslavni duhovnik, ki deluje v Angliji, to takole opiše: Življenje Cerkve ima opraviti z naslednjimi stvarmi: Kdo bo pripravil kavo? Kdo bo pomil posodo? Kdo bo poskrbel za cvetje? Kdo bo pokosil travo? Kdo bo poskrbel za prostore (t. j. kruh za evharistično daritev)? Kdo bo počistil stranišča? Sveti Nektarij je počel ravno to, kadar je poučeval v Atenah, pa četudi je nosil naziv 'Metropolit Peteromestja'. Zakaj bi se torej morali pritoževati? Med drugim je to prva pokorščina, ki je zaukazana novincem po samostanih... Življenje Cerkve ima opraviti z naslednjimi stvarmi: Kdo se bo naučil peti? Kdo se bo udeleževal celotnega bogoslužja v cerkvi? Kdo se bo držal

litev? Kdo se bo primerno pripravil na spovedovanje in obhajanje svetega bogoslužja? Kdo bo vsak dan bral dnevni evangelij in berila? (o. Andrew Phillips). Zelo jasne besede o življenju v skupnosti, ki jih brez težav lahko naobrnemo tudi na vsakdanje zakonsko in družinsko življenje. Danes toliko govorimo o ljubezni, a se nazadnje le-ta kaže prav v teh vsakdanjih rečeh in opravkih, v - če rečemo z besedami našega urednika - prozaičnosti. Če govorimo o delu pri našem časniku, potem se tudi v tej skupnosti sprašuje po zelo konkretnih rečeh, da izide številka: Kdo bo napisal članke? Kdo bo priskrbel fotografije? Kdo bo postavil stvari skupaj? Kdo bo dal na spleto... Življenje v Cerkvi pomeni duhovno napredovanje, a je treba biti vselej trdno zasidrani v resničnosti, v kateri živimo, ne pa živeti v fantazijah ali od klepetanja o tem, kaj dela ta ali oni duhovnik, ta ali oni vernik, kakor tudi ne moremo živeti od nostalgije po časih, ki so minili, zlasti v smislu tistega, kar smo dejali zadnjič, da kot odrasli ne moremo

več živeti v mladosti. Tako pridemo do zares duhovne in ne psihološke vere, saj se najprej učimo ponižnosti. Kdor stopi v cerkev, tega ne naredi zato, da bi vsiljeval svoj posvetni pogled na svet in življenje, temveč zato, da bi se naučil hoditi po poti osebnega posvečevanja. Imeti dovoljšno mero ponižnosti - velja tako za duhovščino (= klerike) kakor tudi za vernike (= laike) - pomeni, da zaradi trenutnih mod ne zavračamo cerkvenega izročila. Treba je biti pokorni razodeti veri, ki je v Svetem pismu in Izročilu, črpati iz tega, sicer nimamo nikakršne podlage, da bi kogarkoli lahko učili krščanstva. Imamo celo ljudi, ki postavljajo pogoje, pod katerimi bi se odločili vstopiti v Cerkev, tem pogojem pa se ne mislijo odreči. Pravijo, recimo: "Vstopil bom v Cerkev, če bo ta končno stopila v korak s časom, če se bo pomladila..." Žal je takšna miselnost prav množično vstopila v zahodno krščanstvo, kjer večina katoličanov ne mara svojih korenin in svoje-

ga lastnega izročila, saj podlega kompleksu manjvrednosti pred svetom, ki nas verne obdaja. Duhovna vera se zelo zanima, kako so pretekli rodovi znali živeti svojo krščansko vero, pa ni nujno, da go-

stusu, kako se bom posvečeval. Tako se namreč tudi odpiram navzven, ne pa zapiram vase. Cilj cerkvenega življenja niso neki človeški ali socialni projekti ali, kot je velikokrat slišati, "graditi občestvo", cilj Cerkve je "rešitev duš". Vsi psihološki in čustveni razlogi človeku pomagajo le, da se zapira vase in da se zapira duhovni razsežnosti, presežnemu. Ne more postati mož (ali žena), ki je zrel v Kristusu, kakor nas uči apostol Pavel (1 Kor 13,11). Vse skupaj pred nas spet postavi evangelijske besede: "Kdor ima rad svoje življenje, ga bo izgubil; kdor pa sovraži svoje življenje na tem svetu, ga bo ohranil za večno življenje" (Jn 12,25). Gre torej za vprašanje večnega življenja, ki naj bi bilo dragocenejše od tistega minljivega in posvetnega, vsaj za vernega kristjana naj bi bilo tako.

vorimo o tistih, ki jih je Cerkev uradno razglasila za blažene in svetnike. Mode določene časa niso cilj Cerkve, ker ne odražujejo ali zveličujejo, treba je svoj pogled obrniti na to, kako bom živel v Kri-

/konec
Andrej Vovčič

Nova goriška realnost, pred katero si ne moremo zatiskati oči

Med šotori sredi mesta

Kdo si? Kako ti je ime? Od kod prihajaš? To so vprašanja, ki sem si jih postavila, ko sem videla čez noč zrasti naselje šotorov skoraj v središču mesta. Kdo si, ki prihajaš v to deželo, ki upaš v boljšo prihodnost? Tako kot vsi Goričani sem tudi sama vedela, da se nekje na bregu Soče zbirajo ljudje, ki odhajajo iz svojih domov,

v iskanju sreče in blaginje v tuji deželi. Vedela sem, da so živele v nehumanih pogojih, a novica me je pravzaprav do kosti pretresla šele, ko sem se pogovarjala s skoraj dvaindvajsetletnim Khalidom. Če sem mu dobro pogledala v obraz, se mi ni zdelo, da je tako mlad. Vprašal me je, koliko sem stara, pa sem se le zasmejala in mu rekla, naj sam presodi. Dal mi je od pet do osem let manj, kot jih dejansko imam. Ko je izvedel za mojo starost, mi je rekel, da se starost prikaže na obrazu glede na izkušnje v življenju. "25 dni sem živel v džungli, nato sem odšel na Karitas", mi je nato z nasmehom na obrazu povedal. Nič prhe, nič stranišč. Džungla. Kdo bi si mislil, da bo kaj takega v Gorici? Presunilo me je. Res me je, ker sem

govorila s človekom, ki je med našim najbolj katastrofalno deževnim poletjem bival v neurejenem gozdu ob reki.

"Moje podobe ne pokaži, prosim", mi je takoj povedal, ko sem ga prosila za pogovor. Svoje družine v Afganistanu ne vidi in z njo nima več stikov, vse odkar je zapustil svojo rodno deželo, le-

pradavno žalost, ko je govoril o svojem domu, čeprav jo je skušal odvrniti z nasmehom. Govoril je v angleščini, dokaj dobro.

"Preden sem prišel v Gorico, sem bil v Veliki Britaniji, pa se ne nameravam vrniti tja. Trenutno mi dovoljenje za začasno bivanje velja do 1. oktobra. Potem pa ne vem, kaj se bo zgodilo z menoj.

Rad bi ostal v Italiji in našel tu službo", mi pripoveduje Khalid. Rad bi se tudi naučil italijanščine, pa ne ve, kam naj se obrne, in se mu pravzaprav zdi, da so možnosti učenja zelo omejene. Seveda me je zanimalo, s čim bi si služil kruh. Bil je mehanik, delal je na gradbiščih, ko je še živel v Angliji, a najbolj je bil navdušen, ko mi je pripovedoval, da mu je vseč "bodibilderstvo" in bi najraje vodil vad-

bo v kakem fitnesu. Nato si je dvignil rokam majice in mi pokazal mišice, na katerih so se poznale lise hujšanja. "Pri športu je pomembna prehrana, tukaj pa ne morem reči, da nečesa ne jem ali da mi ni všeč. Vem, da ne bi bilo v redu". Zdelo se mi je neverjetno, da je ta fant, ki je še v otroštvu odšel sam od doma, tako podoben naši mladini, ki je zrasla v vsem udobju.

"Zakaj bi rad ostal v Italiji?" "Ljudje so tu prijazni", mi je razkril. Vprašala sem se, ali ne živi

ta 2007, pri štirinajstih letih. "Brez skrbi", sem mu odvrnila, a vsako vprašanje o tem, zakaj je zapustil rodni kraj, je ovil v skrivnostni nasmeh. "Družinske težave". Doma ima še mamo, dva brata (en brat je že umrl) in tri sestre. Neskončno pogreša svojo družino, predvsem mamo, saj pravi, da je mamin otrok. Očeta ni poznal. Umrl je, ko je bil Khalid star komaj dvajset dni, zato se je zelo navezal na mater. Najmlajši otrok je, sam in daleč od doma. V očeh sem razbrala neko

celo popoldne, bi se verjetno okoli mene nabralo še veliko več ljudi, ki so bili željni pristnega človeškega pogovora. Ne, nisem nesla hrane tja. Za to k sreči poskrbi veliko dobrosrčnih Goričanov. Šla sem tja, ker sem tudi jaz verjela v to, da so vendar ljudje. Ljudje pa potrebujejo pogovor, razumevanje, nekaj smeha in sproščenosti. Nisem šla tja kot novinarka, ker to pravzaprav nisem, nisem spraševala lokalne uprave o tem, koliko časa bo tam to naselje, tudi se nisem poglobila v pravna določila naše države, da bi zadevi prišla do dna; tokrat me je zanimal samo humani vidik njihovih zgodb. V dveh urah, ki sem jih preživela tam, v izredno sproščenem vzdušju, sem ugotovila le to, da se ti fantje želijo naučiti italijanščine, želijo poiskati službo, si zaslužiti svoj denar, plačevati davke, imeti vse dokumente urejene in imeti tukaj tudi svojo družino (no, ti, ki so bili poročeni, nekateri so domovino zapustili premladi, da bi bili že poročeni). Kje so žene, nisem spraševala. Ne še. Medtem se je tudi okoli Ilarie nabralo veliko fantov. Včasih me je prosila za pomoč pri kakšni besedi v angleščini. Fantje pa so medtem začeli spraševati, kako se reče ljubim te ali kako pravimo dekletu v italijanščini. Naenkrat so se med šotori razlegli kriki: "Ti amo, ragazza".

Slavica Radinja

Ob 18. obletnici smrti Poklon velikemu humanistu dr. Antonu Trstenjaku

Ob 18. obletnici smrti akademika dr. Antona Trstenjaka, (umrl je 29. septembra 1996), po krivici pozabljenega, ki je bil verjetno največji slovenski krščanski humanist v času železnega - monolitnega socializma, naj zabeležimo ta njegov utrinek, to priporočilo, ki ga je rad ponavljal in ki je sinteza njegovega modrega učenja: *Bodi skladen sam s seboj!*

Osebnost sem imam tudi sam za njegovega učenca in sem srečen, ker vem, da sem bil deležen ve-

like milosti drugovanja z njim. Dokler bom živ, ne bom pozabil njegove nepozabne vedrine, veselja, nesebičnosti in neizčrpnega kreativnega mišljenja. Njegova zadnja izjava pred smrtjo na radiu pa je bila bridka: "Iz Slovenije smo napravili razbojniško jamo!"

Kdaj bomo Slovenci splezali iz komunistične travme? Še ved-

no smo ranjeni, obremenjeni s sovražstvom, prostaštvom, bebavostjo, žal... srce mi kravi. Kje je duhovnost, kje ponos, dostojanstvo, čast in veselje?!

Spet je aktualen France Prešeren: *"De bi nam srca vnel za čast dežele, med nami potolažil razprtije, in spet zedinil rod Slovenš'ne cele!"*

Res, bolj bi se morali zavedati Trstenjakovega nauka: *"Bodi skladen sam s Seboj!"* Ob tej misli pa še ti dve: *"Ko bomo začeli delati za denar, je pa blizu konec sveta."*

V našem času je gotovo samo to, da je vse negotovo!"

Ni slučaj, da se je na Kranjski mestni knjižnici pojavil velik grafit, ki se glasi v tem smislu: *"Novopečeni oblastniki! Vaš edini politični uspeh je, da ste ponovno vsakega slovenskega državljanu zadolžili za novih 10.000 evrov."*

Dost' vas mam!

Pavle Bračko

Pristna vera Verniki v Nemčiji

Časopis Deutsche Welle je prinesel zanimivo novico o izstopih iz Cerkev v Nemčiji. Zaradi tako imenovanega cerkvenega davka se v Nemčiji lahko ob koncu vsakega meseca izve, koliko članov ima tam ta ali ona verska skupnost. Podatki prvih šestih mesecev letošnjega leta 2014 kažejo, kako katoliška, pa tudi protestantska Cerkev v Nemčiji doživljata osip. Samo v Berlinu je v prvi polovici letošnjega leta zapustilo protestantsko Cerkev deset tisoč njenih članov, kar je več kot v letu 2011 in 2012 skupaj.

Iz katoliške Cerkev je na Bavarskem v zadnjih nekaj mesecih tega leta izstopilo 14.900 članov, medtem ko jih je lani 2013 v celem letu 9.800.

Težko bi rekli, da je Cerkev v

Nemčiji revna. Dohodek od cerkvenega davka je znašal v letu 2013 za katoliško Cerkev 5,5 milijarde evrov. Za protestantsko Cerkev pa 4,8 milijarde evrov. Ti dve številki sta na videz "astro-nomski", kar tudi sta. Če pa vemo, za kaj vse sta ta dva zneska porabili, pa ob njih dobimo drugačno sliko. Katoliška kot tudi protestantska Cerkev imata veliko katoliških šol, vrtec, inštitutov, tudi univerze, bolnišnice, domove za ostarele, obe pa tudi slovita po karitativni dejavnosti, ki se ne razteza samo po Nemčiji, ampak predvsem po razpisnem svetu. Tako dobimo čisto drugačno sliko o obeh nemških Cerkvah, kot bi jo dobili, če bi videli samo gole številke v dohodkih. Od te vsota pa obe cerkvi plačata tudi državni davek.

Osip, ki se kaže v izstopih, pa se lahko tudi na neki način razjasni.

Katoliški teolog Paul Zulehner pravi: "Ni mogoče govoriti v teh dveh primerih o osipu ali krizi v Cerkev, ampak o tem, da se Cerkev danes nahaja v času globokih reform. Po reformaciji in protireformaciji so ljudje morali biti ali katoličani ali protestantje. To je pripeljalo do tega, da je bila tedanja Evropa 100% versko spreobrnjena. Ta čas je danes mino. Kot vse v našem življenju je tudi vera postala vprašanje izvora. V tej fazi je jasno, kdo želi in kje ne želi biti član Cerkev. Zato ne smemo imeti v vidiku dogodek o izstopih iz Cerkev kot 100% slabost in živeti v depresiji in videti v tem neko katastrofo, ampak moramo gledati iz nič navzgor in se vprašati: "Zakaj danes ljudje v sodobni kulturi izbirajo evangelij? Zakaj sodelujejo v cerkvenem življenju? Cerkev v Evropi se bo morala pripraviti na

to novo situacijo, ki pa se je že davno začela in ne šele sedaj z množičnimi izstopi iz Cerkev!" Odgovor je zanimiv tudi za nas, ki živimo v zamejstvu: "Če so naše cerkve kolikor toliko bolj prazne, niso zaradi duhovnikov kot tudi ne zaradi politike, ki se je žal v polpreteklem času vsesala v zamejsko slovensko Cerkev, ampak zato, ker za veliko večino naših slovenskih zamejcev evangelij ni vrednota! Prav tako ni zanje vrednota pripadnost župniji". Mogoče več pripadnosti čutijo zaradi simpatije do tega ali onega duhovnika, pa še to iz koristiljublja, ker meša toliko in toliko kubikov malte in mu je zidarska žlica nadomestila evangelij, če pa še to posolimo s politiko, potem smo tam, kjer smo! Kristjanu mora biti Božje sporočilo merilo, skozi katero usmerja in presoja življenje. Ko bo do tega prišlo, bo prišlo tudi pri nas do verske pomladi.

Ambrož Kodolja

Kratke

Kačiče / Slovesen dogodek ob Malem šmarnu

Praznik Marijinega rojstva, Mali šmaren, napoveduje slovo od poletja in pričetek novega šolskega leta. Z njim pride jesen, čas za

pospravljanje pridelkov in jesenskega sadja ter oceno letine. Tudi pri Devici Mariji v Kačičah je bil slovesen dogodek med ljudmi vedno priljubljen, udeležili so se ga od blizu in daleč, da bi se srečali in se zaupali v Marijino varstvo. Kačičin'ca, praznik Marijinega rojstva, je letos sovpadla s praznikom povišanja svetega križa. Slovesno bogoslužje je vodil divaški župnik Tomaž Kodrič. Pri maši je pod vodstvom Edija Raceta sodeloval rodiški cerkveni pevski zbor, ki ohranja povezavo s tem praznikom, saj so bile Kačiče vse do nedavnega del rodiške fare, božjepotna cerkvena Marijinega rojstva pa najbližja romarska pot. Ob njih je navdušen prepeval tudi otroški pevski zbor Antončki iz Divače, ki ga vodi Petra Sosič. Kodrič je v homiliji premišljeval o simboliki križa in Križanem, ki povezuje ljudi med seboj in z Bogom. Sklenil je s predlogom, naj ljudje v domovih križ postavijo na vidno mesto. Naj bo Kristus na križu v središču doma. On naj povezuje družinske člane med seboj. V pridigi je tudi spomnil na zaključeno obnovo pokopališkega križa pri "Špitalu" v Vremskem britofu, ki so ga na pobudo g. Mira Prunka obnovili in izrgali pozabi. Cerkvenemu delu praznovanja je sledilo družabno srečanje na Belajevi domačiji v Kačičah, ki zadnja leta prinaša novost s ponudbo na novem zeliščnem vrtu. Tega dne na mizah niso manjkali "češpovi njoki" in potica. / Jba

Večer usmiljenja v cerkvi Kristusa Odrešenika v Novi Gorici

V soboto, 27. septembra, ob 19. uri bo v cerkvi Kristusa Odrešenika v Novi Gorici molitveno-glasbeni večer z naslovom Večer usmiljenja. Večer pripravlja mladina novogoriške župnije v sodelovanju s Skupnostjo Emanuel. Ta večer ponuja priložnost, da se ob glasbi, molitvi pred Najsvetejšim, ob pričevanjih in v zakramentu spovedi pripravimo na intimno srečanje z Jezusom. Vabljeni ste, da skupaj v mirnem čaščenju doživimo trenutek neskončne ljubezni, ki nas združuje v Njem.

Kratke

Slovenski center za glasbeno vzgojo Emil Komel ima novega predsednika

Saša Quinzi je novi predsednik Slovenskega glasbenega centra Emil Komel iz Gorice. Pred dvema tednoma se je sestal upravni odbor te slovenske glasbene šole in soglasno sprejel ponudni odstop dosedanje predsednice Mare Černic. Člani upravnega odbora so se dosednji predsednici zahvalili za zahtevno in požrtvovalno delo in nato v nadaljevanju seje izvolili tudi novega predsednika, ki prihaja kot vodja Centra Komel v hudih časih.

Predstavitve pesniške zbirke Janeza Povšeta

V svojem jubilejnim 90. letu bo založba Goriška Mohorjeva med drugim izdala pesniško zbirko Janeza Povšeta. Zbirka nosi naslov "Pesmi ob poti", saj gre za izbor od mladostnih poskusov pa vse do današnjih dni. Pesmi so razvrščene v šest časovnih obdobij in v tem smislu predstavljajo avtorjevo življenjsko pot, na katerih so se dogajali pesniški utrinki. Sicer pa je Janez Povše objavil svojo poezijo v raznih revijah in v časopisju, v Problemih, Kapljah, Mladini, na Radiu Ljubljana, v zadnjem času pa v Koledarju Goriške Mohorjeve, v Novem glasu in Primorskem dnevniku. Leta 2007 je za svoje pesmi prejel priznanje Celso Macor. "Pesmi ob poti" so njegova prva pesniška zbirka in istočasno življenjski opus. Zbirko je opremila Mirjam Simčič, spremno besedo pa napisala prof. Majda Cibic, ki bo pesmi tudi predstavila. Predstavitve bo v galeriji Ars na Travniku v ponedeljek, 29. septembra, ob 18. uri.

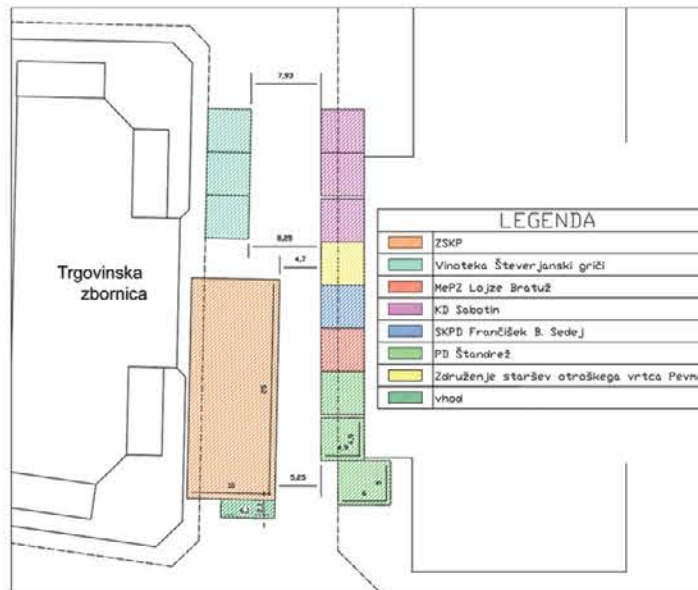
Predstavitve knjige dr. Susanne Pertot v prostorih Trgovskega doma

Ob proslavljanju 40-letnice ustanovitve (1974–2014) Slovenski raziskovalni inštitut (SLORI) vabijo na predstavitev knjige dr. Susanne Pertot in dr. Marianne Kosic Jeziki in identitete v precepu: Mišljenje, govor in predstave o identiteti pri treh generacijah maturantov šol s slovenskim učnim jezikom v Italiji, ki bo v petek, 26. septembra 2014, ob 17. uri v prostorih Trgovskega doma v Gorici, Korzo Verdi 51.

Enogastronska prireditev bo potekala od 25. do 28. septembra

Velik slovenski šotor na Okusih ob meji

Ena izmed novosti letošnjih Okusov ob meji, ki je za nas posebno razveseljiva, je močnejša slovenska prisotnost v mestnem središču. Pred sedežem Trgovinske zbornice, od križišča med ulicama Crispi in Roma vse do Zelenega križa, bo namreč prvič stal velik slovenski šotor. Gre za belo večnamensko pagodo, dolgo 25 in široko 10 metrov, ki jo je v začetku leta navabila Zveza slovenske katoliške prosvete za potrebe lastnih članic. Tokrat bodo pod šotorom imeli svoje - v glavnem kulinarične - "postojanke" PD Sabotin iz Štmarje, SKPD F. B. Sedej iz Števerjana, PD Štandrež in Mešani pevski zbor Lojze Bratuž, tem članicam Zveze pa se bosta s svojima stojnicama tokrat pridružila Združenje staršev otroškega vrta Pikapolonica iz Pevme in Vinoteka Števerjanski griči. Walter Bandelj, eden izmed pobudnikov posrečene zamisli in, med drugim, goriški predsednik Sveta slovenskih organizacij, nam je povedal, da bodo omenjena društva, zbor, vrtec in vinoteka na tak način imeli nekaj manj preglavic, saj bo za velik del birokratskih zadev poskrbela ZSKP, ki bo s prireditelji Okusov sklenila pogodbo; pomemben delež z upravne strani nudi tudi družba SPEA Ser-

vice d. o. o., ki jo vodi Albano Marušič. Bandelj je projekt predlagal goriški občinski upravi, ta pa je z naklonjenostjo sprejela idejo, da se lep goriški del slovenskih ustanov skupaj predstavi. "Tudi zato so nam podelili lep prostor, kjer lahko obiskovalcem Okusov ponudimo svoje različne enogastronske dobrote". Zastopniki omenjenih sodelujočih društev in ustanov so se v zadnjih dveh mesecih večkrat srečali in menili, kako bi izpeljali načrt. Vsakdo bo po-

nudil to, kar je zanj značilno oz. njihove ponudbe se ne bodo križale, temveč se bodo dopolnjevale. Okrog 300 obiskovalcem, ki bodo pod pagodo lahko sedeli (stoji jih lahko še več), bodo naši ljudje pri različnih kioskih ponujali različne vrste hrane. Če je ponudba Števerjancev, Štandrežcev in Štmarčev večini ljudi znana, povejmo, da bo Mešani pevski zbor Bratuž med drugim predstavljal in prodajal različne sire, pevski vrtec pa bo pripraviljal

slastne palačinke. Vse to bo potekalo ob lepi slovenski glasbi; v soboto zvečer bo za vse prisotne presenečenje - v živo bodo igrali odlični godci Tria Express! "Lepo bi bilo, ko bi se širši javnosti predstavili tudi na tak način, da bo to pravi slovenski praznik v mestnem središču".

Posebno vesela, da so utegnili uresničiti skupen projekt, je tudi predsednica ZSKP Franka Padovan. Poleti so se o tem veliko razgovarjali. Gre za rezultat skupnih prizadevanj, s katerimi se bomo lahko ponosno predstavili kot slovenski del našega mesta. "Pomembno je, da bomo vidni, da bodo na veliko pisana imena Zveze in naših društev, da bodo vsi videli, kam spadamo". Pomembno je tudi, da je občinska uprava lepo sprejela zamisel, je dejala predsednica, ki je poudarila, da radi sprejemajo take izzive in da bodo tokrat "zasedli" kar pol ulice Crispi. To je sicer šele začetek, saj že sedaj razmišljajo, kako bi nastopili naslednje leto z večjo in boljso ponudbo. Seveda ne bodo prisotna vsa društva, saj take pobude niso za vse, nekatera pa so se hitro odzvala. "Ponudba bo zelo pestra, ponujali bodo od predjedi prek briškega vina do sladice". V časih, ki zaradi rezov finančnih prispevkov našim društvom niso naklonjeni, medtem ko nekatere organizacije prejemale "mastne" prispevke, Zveza želi tudi na tak način podpreti in nagraditi svoje članice, ki leta in leta delajo prostovoljno ter z velikim trudom načrtujejo prihodnje delovanje. "Tudi s tem šotorom jim lahko pomagamo". / DD

Kulturni center Lojze Bratuž

Krožek Anton Gregorčič

SREČANJA POD LIPAMI

MILAN TURK

Župan občine Šempeter-Vrtojba

Ob lokalnih volitvah, ki bodo 5. oktobra v Sloveniji, se bomo pogovorili o upravljanju občin med željami in uresničljivimi načrti, evropskih projektih ter čezmejnem sodelovanju in povezovanju.

Večer bo vodila časnica Erika Jazbar.

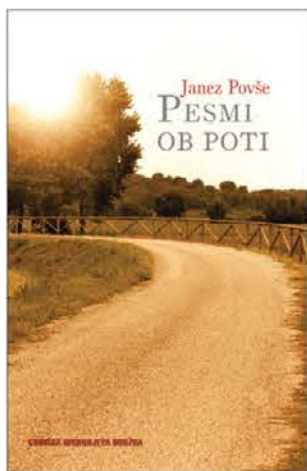
Torek, 30. septembra 2014, ob 20.30
Kulturni center Lojze Bratuž - Gorica

Goriška Mohorjeva družba

v sodelovanju s Katoliško knjigarno vabi na predstavitev nove pesniške zbirke:

Janez Povše

PESMI OB POTI

V ponedeljek, 29. septembra 2014, ob 18. uri
v galeriji Ars na Travniku v Gorici

Ob prisotnosti avtorja bo knjigo predstavila
prof. Majda Cibic

Otroški pevski zbor Emil Komel

Prijetne glasbene urice na pevskem tednu 2014

Slovenski center za glasbeno vzgojo Emil Komel prireja vse od leta 2002 pozno poletni nekaj skupnih dni intenzivnih vaj za svoje mlade pevce. Letos se je prvič zgodilo, da je bil t. i. teden razdeljen na dva dela, saj je bil prvi posvečen otroškemu, drugi pa mladinskemu zboru. Tokrat so bili prvič v uršulinskem samostanu v Mekinjah pri Kamniku, kjer so se imeli res čudovito, so nam povedali organizatorji. Od 20. do 24. avgusta se je vedrih in prijetnih dni udeležilo 23 članov Otroškega pevkega zbora Emil Komel, od 24. do 28. avgusta pa še 18 iz Mladinskega. Dirigentka otroškega sestava Damijana Čevdek Jug nam je povedala, da je njen zbor sklenil svojo prvo poletno pevsko izkušnjo z nastopom pri nedeljski maši v bližnji cerkvi. Tam je navzočim podaril prvo izvedbo pete maše Patrica Quaggiata "Gospod je

moj pastir", ki je izšla pred dvema letoma; na nove orgle je mlade pevce priložnostno spremljal David Bandelj. Otroški zbor je imel kot dve glavni animatorki Ivano Cotič in Nado Tavčar, zraven pa še štiri pomočnike iz mladinskega zbora, in sicer Miro Tavčar, Gajo Prinčič, Jureta Bužinela in Jakoba Murovca. Prof. Damijana je vodila pretežno petje otrok, prof. Marja Feinig Tavčar pa je vodila instrumentalno delavnico, v kateri so urili različne instrumente. V popoldanskem času so otroci - poleg petja - v malih skupinah uživali ob prijetnem skupnem muziciranju; ustvarile so se res lepe skupnine. Popoldansko delavnico ročnih del pa sta uspešno vodili

foto m.v.

Ivana in Nada. Pevske vaje so potekale približno od 9. do 13. ure; "seveda niso bile intenzivne, saj so šele začetniki in so bili na pevskem tednu prvič", nam je povedala dirigentka, vidno zadovoljna s svojimi pevci, osmimi fantki in petnajstimi deklicami od 6. do 11. leta starosti. "Bili so zelo mirni in disciplinirani". V samostanu so

imeli na razpolago "res lepe prostore in čudovito dvorišče". Sobe so bile zelo primerne za vaje, v stavbi je bila tudi krasna dvorana. Zadnji dan, v nedeljo, so prišli otroke iskat starši, "bilo je res lepo srečanje", hkrati tudi srečanje s člani mladinskega zbora, ki so takrat začeli svoje pevске dneve. "Imeli smo lep skupen trenutek". Ker je bila skupina otroškega zbora prvič na pevskem tednu, mentorji v začetku niso vedeli, kako se bodo mali pevci ujeli. "V resnici so prav kmalu nastale lepe vezi, ki ponavadi nastajajo na pevskih tednih in so odličen pogoj za nadaljnje delo". V naslednjih mesecih jih čaka redno delovanje, pa tudi kakšen nastop na zborovskih srečanjih in morda kakšno manjše tekmovanje. "Verjetno bomo tudi kaj sodelovali z Glasbeno matico iz Ljubljane; lani smo jih obiskali v prestolnici, oni pa nas v Gorici. Upamo, da se bo kaj podobnega lahko ponovilo". Z začetkom šolskega leta je otroški zbor začel redno vaditi. Kdor želi, ima še čas, da se jim pridruži: vabljeni so na **odprto vajo, ki bo v petek, 26. septembra, ob 17. uri v komorni dvorani.**

Začetek šolskega leta na šoli Komel

Na šoli Emil Komel je v teh tednih kar živahno ob začetku šolskega leta.

V nedeljo, 14. septembra, dan pred začetkom pouka, so se člani narodno-zabavnega ansambla, ki zadnja leta nastopa na števerjanskem festivalu, odpeljali na izlet v Begunje k legendi tovrstne glasbe, Slavku Aveniku. V spremstvu ravnateljice in s svojimi družinami so si mladi glasbeniki ogledali muzej in galerijo ansambla Bratov Avenik. Po kosilu v restavraciji "Pri Jožovcu" jih je v privatni sobi sprejel sam gospod Slavko (na sliki med mladimi "komelovci") in jih s svojo soprogo, gospo Brigito, spodbudil k vztrajanju v glasbi. Ob začetku šolskega leta so učitelji obiskali osnovne šole goriškega in doberdobskega ravnateljstva in predstavili instrumente in šolo Komel. Otrokom so z glasbeno pravljico popestrili uro glasbene vzgoje in jih povabili na dan odprtih vrat na šoli Komel, ki bo v petek, 26. septembra,

od 17. do 19. ure. Vsi mladi pevci so vabljeni prav tako v petek, 26. septembra, na odprto vajo, od 16.30 do 17.45, otroškega zbora Emil Komel, ki ga vodi prof. Damijana Čevdek. Oddelek za jazz glasbo bo pripravil predstavitev jazz klavirja in komorne igre v petek, 26. septembra, ob 19. uri.

Svet slovenskih organizacij / Projekt Živi Kras

Kras je edinstven in nudi veliko možnosti

Svet slovenskih organizacij je v zadnjem letu izvedel projekt Živi Kras - Carso vivo, ki na različne načine podpira in promovira vsestranski razvoj tega čudovitega ozemlja v goriški in tržaški pokrajini. O doslej uresničenih namerah, pa tudi o nadaljnjih ciljih in konkretnih predlogih za ovrednotenje področja je bil govor prejšnji petek, 19. septembra, na skupni tiskovni konferenci v župnijski dvorani v Sovodnjah ob Soči. V uvodnem pozdravu je gostoljubni župnik msgr. Renato Podbersič poudaril željo, da bi projekt postal "srčni program", da bi se zanj zavzeli in ga prenašali zlasti v življenje mladih. Albert Devetak, ki je vodil in povezoval tiskovno konferenco, je po prikazu reklamnega videospota dejal, da se projekt formalno končuje 25. septembra. Pred letom dni so si zadali kot cilj, da bi kaj konkretnega dosegli. Zato so na tiskovne konference vabili ne le predstavnike medijev, ampak tudi krajevnih uprav, turističnih agencij in gostinskih obratov. "Boljša koordinacija vseh teh subjektov lahko namreč pripelje do pomembnih otipljivih rezultatov". Skušali so spodbuditi turizem na raznih nivojih. Pozno spomladi so priredili za nekatere slovenske in italijanske

šole iz Goriške in Novogoriške več vodenih obiskov zgodovinskih in naravoslovnih poti Krasa. Pomemben rezultat je tudi spletni portal www.zivikras.com.

ranih turističnih agencij je izrazilo zanimanje za sodelovanje. Vest o projektu je dosegla tudi okrog 100 slovenskih in italijanskih društev upokoencev. V

foto: dpa

eu: ta je tako zastavljen, da tisti, ki jo obišče, lahko takoj najde zgodovinske, geografske, turistične in druge podatke, tudi obvestila o dogodkih v organizaciji uprav in društev. Možen je tudi dostop do osnovnih podatkov različnih gostinskih objektov. S portalom in opisom projekta so njegovi nosilci seznanili 243 medijev po vsej Evropi, dve pokrajinski in številne občinske uprave celotnega območja, približno 130 zamejskih društev in lepo število slovenskih združenj, ki delujejo po vsem svetu, od Evrope do Avstralije. V stik s SSO-jem je stopilo okrog 1.300 evropskih šol. Veliko izmed 190 kontakti-

slabem mesecu, odkar deluje internetna stran, jo je obiskalo že 14.000 različnih gostov, približno 500 na dan. "To je za nas dober uspeh". Kdor je поблиže spremljal različne pobude "na terenu", je ugotovil, da bi se dalo veliko narediti za razvoj Krasa: pomembno bi bilo že skrbeti za urejene steze, ki so prepoznane, škoda je tudi, ker nekateri objekti, kot npr. muzeji, niso vedno odprti, ko bi obiskovalci to pričakovali. Posebno zadovoljni so pri SSO-ju s videospotom in kratkometražnim dokumentarnim filmom v slovenščini, italijanščini, nemščini in an-

gleščini, ki sta naložena na spletnem videoportalu youtube. Zlasti film ima lep uspeh, saj so ga po deželnih televizijskih mrežah že večkrat predstavili in predvajali. "Vse to gre v promocijo teritorija in dobro bi bilo, da se izkoristi". Deželna uprava FJK bo v naslednjih letih, ob obletnici prve svetovne vojne, skrbela za promocijo naših krajev. Ljudje bodo prihajali od blizu in daleč, posamezniki in po skupinah, "možnosti bo še veliko, škoda bi bilo ne izrabiti potenciala, toda potrebna je boljša povezava med različnimi operaterji", je podčrtal Devetak. Dodal je, da se je projekt končal, pri SSO-ju pa nameravajo še naprej vzdrževati spletni portal in stran na omrežju Facebook. Vsekakor so z izvedbo projekta zelo zadovoljni. Če bodo za podobne projekte razpisana še druga sredstva, se bodo radi volje še prijavili in nadgradili to, kar so že naredili.

Doberdobski podžupan Daniel Jarc je čestital SSO-ju za projekt, "opravljenega je bilo veliko dela". Krajevne uprave žal nimajo ne sredstev ne ljudi, ki bi skrbeli za promocijo. Najboljša rešitev je verjetno prav vključevanje ljudi na teritoriju, v prvi vrsti kmetov, ki lahko veliko naredijo. "Treba je pa najti ustrezne oblike... V času, ko denarja ni, je morda treba najti nove pristope". Ker je Kras enotno področje, "slovensko-italijanski, tržaško-goriški", je pomembno o njem razmišljati brez meja. S tako vizijo in s skupnimi močmi je lažje prodrati. / DD

/ dalje na str. 12

Obvestila

SKPD F. B. Sedej vabi na 27. redni občni zbor, ki bo v ponedeljek, 13. oktobra 2014, ob 20.00 ob prvem sklicanju in ob 20.30 ob drugem sklicanju v župnišću v Števerjanu.

Mešani pevski zbor F. B. Sedej z dirigentko Aleksandro Pertot vabi k sodelovanju nove pevke in pevce. Prve pevske vaje bodo v sredo, 1. oktobra 2014, ob 20.30 v pevski sobi v Števerjanu.

Šola matematike - DC Hiša pravljic prireja šolo matematike za osnovnošolce in nižješolce. Učenci in dijaki utrjujejo šolsko snov in se naučijo pravilnega reševanja nalog. Info na hisaprvljic@gmail.com ali 334-1243766 (Martina).

Učimo se učiti - DC Hiša pravljic vabi petošolce in srednješolce na delavnice, kjer bodo spoznali učinkovite učne tehnike, lasten stil učenja in kakovostno upravljanje s časom. Tečaj vodi certificirani ILE-learning coach. Prvo srečanje v petek, 26.9., Info na hisaprvljic@gmail.com ali 334-1243766 (Martina).

Angleščina za otroke - DC Hiša pravljic v sodelovanju z Jezikovnim centrom Poliglot vabi na brezplačne predstavitvene urice tečaja angleščine za otroke od 3. do 12. leta, po metodi, ki je prava svetovna uspešnica. Info na hisaprvljic@gmail.com ali 334-1243766 (Martina).

V soboto, 4. oktobra 2014, ob 18. uri bo v baziliki na Sveti Gori koncert spomina 1914 - 2014. Na koncertu za pihalni orkester, mešani pevski zbor in solo sopran bodo izvedli mašo Missa solemnis, ki jo je zložil belgijski skladatelj André Waignein.

Društvo slovenskih upokoencev za Goriško prireja tradicionalno martinovanje v soboto, 8. novembra, v gostišču Šterk pri Novi Gorici. Vpisujejo po tel. št.: 0481 20801 (Sonja K.), 0481 882183 (Dragica V.), 0481 884156 (Andrej F.), 0481 78138 (Sonja S.). Na račun 20 evrov.

Konec septembra bodo po Sloveniji potekali dnevi **Odprimo Slovenijo življenju**. 29.9. bo ob 20. uri na Kapeli v Novi Gorici predavanje o temi: Kultura smrti nasproti kulturi življenja (dr. Ligaya Acosta in p. Shenan Boquet iz Human Life International, največje svetovne organizacije za življenje). Organizirajo: Živim, Božji otroci, Katoliška karizmatična prenova, Gibanje fokolarov, Zakonci za Kristusa, Emanuel, Iskreni, net.

Romanje v Medjugorje od 3. do 6. oktobra 2014. Potovanje z avtobusom, odhod iz Nove Gorice in Rožne Doline s postankom na Kozini za tržaške romarje. Romarji bodo obiskali Hrib prikazovanj, udeležili se bodo bogoslužij in se povzpeli na Križevac. Vpis je možen pri gospodu Darku (mobitel - 3703201305 ali telefon 0481-32121) za romarje iz Goriške, pri g. župniku Jožetu Markuži (telefon 040-229166) pa za romarje iz Tržaške. Romarji iz Italije in Slovenije potujejo z veljavno osebno izkaznico.

V sklopu projekta "manjšinska deželna interkultura in poznavanje slovenskega jezika" SKRD Jadro iz Ronk s pokroviteljstvom ronške občine prireja tečaj slovenščine za odrasle. Organizacijsko srečanje bo na sedežu društva v Romjanu v torek, 7. oktobra, ob 20. uri. Informacije tudi v ronški knjižnici in v mladinskem informativnem središču v Trzinu.

Pri Mladinskem domu je možen vpis k pošolskemu pouku 2014/15 za dijake slovenskih šol na Goriškem (prevoz, kosilo, spremstvo pri nalogah). Informacije na tel. 0481 280857, 0481 536455, ali 366 6961441, ali po e-pošti mladinskidom@libero.it.

V palači Attems Petzenstein v

Gorici je v organizaciji Pokrajinskih muzejev na ogled do 12. oktobra 2014 razstava z naslovom "Saksida. Slikar pravljicar". Urnik: od torka do nedelje med 10. in 17. uro.

Resna in odgovorna medicinska sestra nudi nego in pomoč starejšim osebam. Tel. št. 00386 30 325 558.

Diskretna in prijetna gospa nudi pomoč pri likanju in čiščenju v gospodinjstvu. Tel. št. 00386 40153213.

Kadar potrebujete varstvo za otroka ali starejšo osebo, pokličite na tel. št. 00386 41256240.

32-letna profesorica nudi inštrukcije slovenščine in varstvo. Tel. št. 00386 41256240.

Kvalitetno opravljam gospodinjstva dela: likanje, čiščenje... Pokličite na tel. št. 0038641885539.

Nudim pomoč pri hišnih opravilih, čiščenju, likanju. Tel. 003865/3001328.

Resna gospa s petnajstletno izkušnjo nudi nego in pomoč starejšim osebam tudi 24 ur na dan. Tel. št. 0038640484339.

20-letna študentka z izkušnjami nudi lekcije slovenščine, angleščine, nemščine ter varstvo otrok. Tel.: 0038631478807.

Urejena gospa išče delo za čiščenje in likanje na območju Gorice. Tel. 00386/31449311.

Nudim čiščenje in likanje. Sem prijazna in zanesljiva mlajša gospa z izkušnjami. Tel. 00386/70777512.

Masaže: klasična, protibolečinska, tajska masaža. Zelo ugodno. Pokličite na 0038640575805.

Darovi

Za števerjansko sekcijo Slovenske skupnosti: Hlede Alojz Ivan 100 evrov.

Čestitke

Družini Erike Dornik in Pavla Spazzapana se je pridružila **mla Jana**. Iskreno jim čestitajo in želijo obilo sreče uredništvo Števerjanskega vestnika, društvo Sedej in župnijsko občestvo iz Števerjana.

RADIO SPAZIO

Vrata proti vzhodu (od 26.9.2014 do 2.10.2014)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www.radiospazio103.it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan, od 21.00 do 22.00. Spored:

Petek, 26. septembra (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studia 2.

Sobota, 27. septembra (vodi Ezio Gosgnach): Okno v Benečijo: oddaja v slovenščini ter v benečanskem in rezijanskem narečju.

Nedelja, 28. septembra (vodi Ezio Gosgnach): Okno v Benečijo: oddaja v benečanskem in rezijanskem narečju.

Ponedeljek, 29. septembra (v studiu Andrej Baucon): Narodno-zabavna in zabavna glasba - Zborovski kotiček - Iz krščanskega sveta - Novice iz naših krajev - Obvestila.

Torek, 30. septembra (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 1. septembra (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: Ta visoka rosojanska pot - Izbor melodij.

Četrtek, 2. septembra (v studiu Andrej Baucon): Lahka glasba - Zanimivosti in obvestila.

SD Sončnica v sodelovanju z duhovnijo sv. Ivana v Gorici (2) Štiridnevno potepanje po Turinu

Tretji dan našega "potepanja" po Turinu in okolici je predvideval ogled kraljevih palač Racconigi in Stupinigi, ki sta tako kot Venaria reale na Unescovem seznamu svetovne dediščine. Racconigi je postal last savojske rodbine že v 14. stoletju, v naslednjih stoletjih je grad doživel več stilnih sprememb in dograditev, v glavnem

palača je bila last Savojske rodbine, namenjena je bila predvsem kot izhodišče za lovske dejavnosti kraljeve rodbine in ima za sabo kar bogato, čeprav kratko zgodovino. V popoldanskih urah smo se sprehodili tudi po "Valentinovem parku", v neposredni bližini katerega se nahaja tudi lično obnovljena srednjeveška mestna četrt. Nato smo se

no". Tudi zadnji večer je marsiko izkoristil za sprehod po očarljivem mestnem jedru. Četrty (zadnji) dan smo namenili predvsem ogledu muzeja zgodovine avtomobila oziroma avtomobilске industrije. Muzej je zasnovan na zanimiv način z multimedijskimi prikazi razvoja motorja z notranjim izgorevanjem od prvih primerkov (seveda

do pokrajine Langhe, ki se nahaja na meji s pokrajino Cuneo, znane po izrazito gričevnatem svetu, idealnem za gojenje trte. Ob tej priložnosti smo obiskali ogromno vinsko klet "Marchesi di Barolo", ki se ukvarja predvsem s pridelovanjem znanega rdečega vina "Barolo". Tudi pokrajina Langhe je bila uvrščena letošnjega junija na Unescov seznam!

Preostala nam je tako samo še vse prej kot dolgočasna vožnja proti domu. Naj na koncu tega kratkega poročila štiridnevnega potovanja zabeležim, da je zamisel glede potovanja v Turin odlično uspela, ne samo po zaslugi obeh organizatorov, Katerine Ferletič in Mirjam Bratine, ki sta koordinirali in udeležili celoten projekt s sodelovanjem predsednice "Sončnice" Ani Saksida, in prav tako ne samo zaradi izredno podkovan in prijazne vodičke, ampak tudi po zaslugi vseh tistih, ki so poskrbeli, da je bilo vsem izletnikom vseskozi prijetno, še najbolj v gastronomskem smislu: to so bili predvsem Andrej Vogrič, Mirka Humar, družina Figelj za odlično vino, pa še vse ostale prijazne izletnice in izletniki, ki so prinesle (i) s seboj številne dobrrote, ki so jih nato delili z vsemi ostalimi. Tudi to je prispevalo k odličnemu vzdušju in uspehu večdnega izleta, ki mu je bilo začuda naklonjeno tudi vreme, saj je povsod obilno deževalo, samo nad Turinom in okolico ne...

/ konec
Adrijan Pahor

pa je bil namenjen poletnim in jesenskim počitnicam vladarske družine. Medtem ko smo si grad Racconigi ogledali v vsej njegovi bogati notranjosti, smo graščino Stupinigi lahko občudovali samo iz razdalje. Tudi ta razkošna

povzpeli na grič Superga, obiskali baziliko, ki se nahaja na njenem vrhu, in se podali na kraj, kjer je maja leta 1949 v letalski nezgodi med pristajanjem v megi izgubila življenje celotna nogometna ekipa "Grande Tori-

predvsem italijanske avtomobilске industrije s FIATom na čelu) pa vse do današnjih dni. V njem so izpostavljeni tudi malodane vsi modeli Ferrarijevih bolidov Formule ena. Tik pred odhodom proti domu smo se popeljali še

Ob 10. obletnici DVS Bodeča Neža Utrinki čarnega časa

“Naš čarni čas”, retrospektiva s pogledom, zazrtim v prihodnost, je bil za DVS Bodeča Neža idejno nadaljevanje izida zgoščenke Čas, ki so jo dekleta predstavila konec aprila. Sintagma časa in njegovega minevanja, a hkrati (izkoriščene) priložnosti, ki jih čas nudi, so bile vodilo celovečernega koncerta, s katerim so dekleta pod vodstvom zborovodkinje Mateje Černic pred polno dvorano odprle koncertno sezono Kulturnega centra Lojze Bratuž. Čas je bil tokrat posebej primerna vezna nit večera, ki je obeleževal deseto obletnico delovanja dekliške vokalne skupine. Če je bila rdeča nit tudi scenografska “dodana vrednost” aprilske predstavitve zgoščenke Čas, je bil tokratni koncert scensko ugašen v črno-bele tonalitete, ki so dajale vtis minimalizma in so v publiko priklicale občutek brezčasnosti, kot bi šlo za pripoved, ki je sicer dolga deset let, a je pri tem enovita in umeščena v skladno celoto. Seveda, v desetih letih je DVS Bo-

deča Neža, ki deluje v PD Vrh Sv. Mihaela, rasla in se razvijala, najprej pod taktirko Marje Feinig, kasneje, od leta 2007, pa pod vodstvom Mateje Černic. Goriški večer je s tega vidika presegal meje navadnega koncerta. Šlo je namreč za zmes tipične koncertne postavitve in povezovalnih vložkov, včasih resnejših, drugič bolj igrivih, za katere sta poskrbela napovedovalca Mairim Cheber in Nikolaj Pintar. Režija, ki jo je podpisala Jasmin Kovic, je glavno besedo vsega kor prepustila zborovskemu petju, scenografske učinke pa je poudarila z razsvetljavo (tehnični vodja je bil Janez Terpin), ki je dogajanju na odru dajala dodatno razsežnost, globino, in je še bolj poudarila igravo bikromije med belim “prizoriščem” in “večerno”

črnimi oblačili pevke. Spored koncerta je bil vsebinsko razdeljen v tri sklope. Prvi del koncerta

kovita rešitev je pevke ob začetku umestila med publiko, tudi zborovodkinja je bila obrnjena proti gledalcem. Pevke so postopoma v (pogrebem) sprevedu prikorakale na oder in tako tudi odšle. Pesem so na zvočne cevi in boben spremljali Elija Marušič, Simon Cotič in Mihael Lavrenčič.

ki jih je DVS Bodeča Neža predstavila na številnih tekmovanjih, ki se jih je udeleževala vse od ustanovitve. Spremljava na klavir je bila zaupana pianistu Janu Grbcu.

Drugi sklop koncerta je v ospredje postavil slovensko avtorsko glasbo posvetnega značaja. Pretežno je tukaj šlo za sodobne ustvarjalce. V tem delu je med drugimi izzvenela impresionistična Balada izpod peresa Štefana Maurija, pa tudi nekoliko starejši Zimska (Benjamin Ipavec) in Pesem mlade čarovnice (Anton Lajovic). Lebičeva pesem Čas, po kateri nosi ime nedavno izdana zgoščenka, po njej pa je bil poimenovan tudi celovečerni koncert, je bila svojevrsna pika na večeru v KCLB.

Zadnji del koncerta je poskrbel za žanrsko raznolikost, ki je večeru dodala ščepec igrivosti in radoživosti. Moški s psi Patricka Quaggiata, ki je dekleta spremljal tudi na tolkalih, in Habetova V Ljubljano so publiko popeljali v

popevkarski svet, h kateremu spada seveda tudi primerna koreografija (za to je poskrbela koreografinja Monika Zajšek) v družbi obeh napovedovalcev. V celovito podobo večera ob 10. obletnici ustanovitve DVS Bodeča Neža je spadala tudi slikovna razstava desetih let vokalne skupine s slikovnim gradivom in prejetimi priznanji v atriju KCLB. Tudi tokratni večer je tako še enkrat postavil v ospredje nekaj tistih značilnosti, s katerimi se DVS Bodeča Neža lahko ponaša. Predvsem gre za iskanje natančnosti ne samo v izvedbi in podajanju glasbe, ampak v postvarjanju celote, torej vsega, kar gledalci slišijo in vidijo. Režijski posegi režiserke Jasmin Kovic so to natančnost še bolj postavili v ospredje in jo opremili z dopoljivimi video vsebinami (posnetimi seveda v črno-beli tehniki), ki so kot kratki flashback vložki pospremile začetek vsake pesmi. To, da nič ni prepuščeno naključju, in dejstvo, da je vsak detajl logično vpet v zgodbo, ki se pripoveduje na odru, daje “končnemu izdelku”, ki ga pevke predstavljajo publiko, prav poseben pečat. Pravzaprav gre za tiste utrinke čarnega časa, ki jih je smiselno povzel naslov večera.

AC

Foto dpd

je bil posvečen sakralni glasbi: dekleta so koreografsko povezala prvi dve skladbi (Ponementente Lorenza Donatija in Draí brauen Giovannija Bonata) v molitev, ki je ponazarjala odhod žena h Kristusovemu grobu. Scensko učin-

Sledil je preplet sakralne glasbe, ki je segala ob renesanse Giovannija da Palestrina ali Tomasa Luisa da Victoria do sodobnih stvaritev različnih zborovskih sol, od vzhodne (Milos Kocsar) do baltske (Arvo Pärt): gre za skladbe,

BEREM ... tudi jaz

7
O antologijah pri nas na splošno in tudi o tej
Četrto in peto alias Slovensko avantgardno poezijo 1965-1983 v dveh zvezkih (nič manj kot 2415 strani!!!) Andreja Medveda z naslovom Fantasma epohé - Poezija in / kot igra, izšla pri Hyperionu v Kopru 2011, pa še in še prebiram z na-

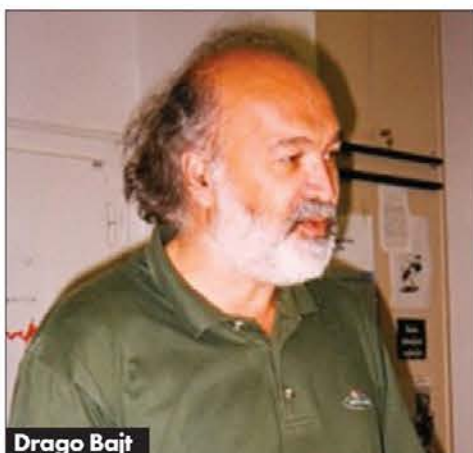
Andrej Medved

raščajočim zanimanjem in tu pa tam s pomisleki, kar je povsem naravno, saj ni sploh nujno, da se v vsem strinjamo s tem ali onim avtorjem. Mlajši pesniki pa bi prav morali seči po tem... velikem in vsaj 3-4 kilograme težkem tekstu o avantgardni epohi in epopeji, da bi vsaj približno razumeli svoj in njihov čas, da ne bi nevedno lebdeli v zraku kot lipovi listi, gnani od vetra, ali debelo gledali v svet kot zajci. Ne gre tu za kakšno moje priporočilo in osebni okus, marveč za širši uvid. (Še kratko pripombo v oklepaju: Ne samo Andreja Medveda, večino naših poklicnih in improviziranih antologistov - Draga Bajta, Petra Kolška in še koga - bi moral kdo, ki se na to spozna, poučiti, na kaj vse morajo drugič pomisliti, da priložnostnim bralcem in rednim uporabnikom njihovih knjig čim bolj olajšajo branje in konzultacijo, namesto da jim jo neznansko otežijo. Gre za čisto male, a nujne posege, na katere pa ne bi smeli pozabiti.)

8
Nedavno sem povsem nepričakovano dobila dve knjigi v dar. Očitno je tudi mojim bolj daljnim sorokajom znano, da rada berem in, če me kaj piči, da se tudi rada na prebrano odzovem. Edino, kar ne

vejo, je, da je teh knjig v mojem stanovanju že toliko vsepovsod, da mi že preti izgnanstvo, ker bodo vsak čas zasele (okupirale) kot kakšna zmagovalna armada) ves prostor. Temu navkljub, jih še vedno rada prejemam v darilo, celo kupim si marsikatero, veliko si jih tudi sposodim iz knjižnice, tu pa tam mi prijazne knjižničarke priložijo seznam sposojenih, kar najbrž pomeni, da me molče spominjajo, da kakih 60-70 izvodov že predolgo vedri in se gnete pri meni in naj jim za božjo voljo vsaj kakšnega vrnem, čeprav nihče ne povprašuje po njem. Kot že rečeno zgoraj, sem bralka knjig, pretežno zbirke poezije, ki komaj koga pritegujejo in se od ljudi in boga pozabljene prašijo na njihovih policah, drugače povedano: niso sploh v sorodstvu z bestsellerji, za katere se večina bralcev puli in trga. Mene pa popolnoma mine bralno poželenje, brž ko knjigo razglasijo za najbolj kupovano ali prodajano ali jo oglašajo kot dobitnico kakšne bolj ali manj prestižne nagrade od nobelove navzdol. Veselje nad njimi kar splahne. Na vsem lepem se mi zazdijo - milo rečeno - kot kakšen sindikalni izlet, - bolj nemilo in manj zastrto pa - kot kakšne povaljene in izžete... regimentne kurbe, katerih se ne bi dotaknila niti s pinceto, kaj še da bi jih povabila v stanovanje, da mi zvečer krajšajo čas leže, saj berem pretežno v postelji pozno ponoči.

Prva knjiga je zgodovinska, zvrst, po kateri bolj redko segam in potemtakem se ne počutim v njej zelo doma, moja vednost na tem področju je bolj luknjasta od

Draga Bajta

edamskega sira. Temu navkljub budi v meni dokajšnje zanimanje, da mi je prav žal, da nisem o njej malo bolj podkovana, za vse, kar bi rada (z) vedela, pa ni časa;

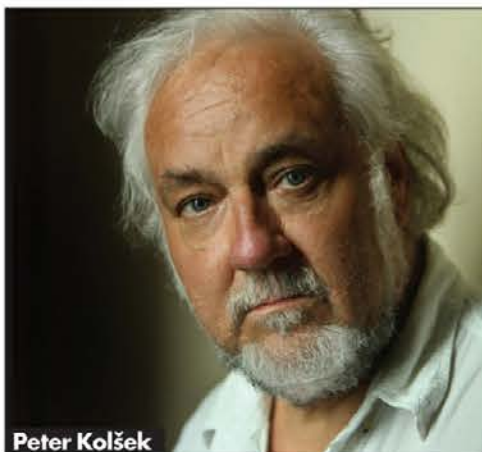
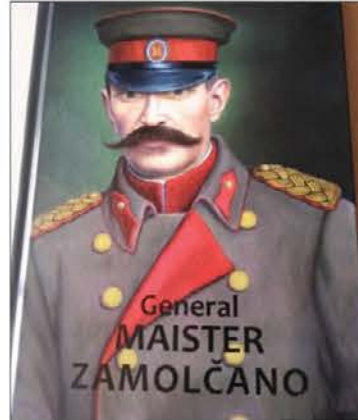
na podlagi tega, kar vem, bolj malo, pa ne bi si upala reči čisto nič, kaj se zagovarjati to ali ono tezo o nas, o sosedih, o svetu itd. Berem zgodovinske knjige kot povesti in romane in se sproti sprašujem: Kaj pa če je vse zares? Koliko laži, izmišljotin ali polovičnih resnic so zaradi lepšega dodali? Nam bo kdo kdaj zanesljivo to razkril? Ali bo ostalo večno le kot igra ugibanj, prikrivanja in domnev? Sprašujem se, kot se pogosto šalivo ob zajtrku, ko si mažem na rezine prepečenca maslo ali marmelado: Bogve koliko masla je v tem maslu, in ono drugo dodano, a nespecificirano na etiketi, kaj je? Bogve koliko marelje je v tej mareljni marmeladi, niti bog najbrž ne ve, kaj so fabrikanti priložili, ali se mu kaj malega sanja? No, povrnimo se h knjigi. Naslov zelo vabljiv. Še ne posebno radovedni bi ob njem zastrigli z ušesi: General Rudolf Maister - zamolčano. Napisal jo je med drugimi številnimi knjigami brigadir Janez J. Švajncar, sin mariborskega pisatelja Janeza Švajncerja, tudi on rojen v Mariboru leta 1948, knjigo pa je izdal Vojni muzej v Logatcu letos. Na hrbtani strani je podoben seznam vseh publikacij, ki jih je Švajncar mlajši izdal: 14 knjig s področja vojne in vojaške zgodovine. Nato zgodovino odlikovanj, znakov, uniform in starega orožja je predstavil nič manj kot v 20 knjigah. Odkar vodi Vojni muzej v Logatcu (1998), do leta 2012 je izdal in urejal Vojnozgodovinski zbornik, izšlo je 48 števk. Napisal je tudi 10 leposlovnih del. Za roman Čuden dan v Bukevci (1983) je prejel Kajuhovo nagrado.

Iz njegovega kratkega, a zelo razgibanega življenjepisa pa zvemo, da mu je Maister prirastel k srcu že v letih svoje mladosti, ko je bil leta 1968 študentski voditelj in kaj vse ga je zanimalo, pa kaj je storil, poskušal in napisal, da bi obudil spomin na generala Maistra. V 57 kratkih poglavjih pa pove v tej svoji zadnji knjigi o generalu Maistru, kaj vse je bilo doslej tudi zamolčano. In kdo je k zamolčevanju obilno pripomogel in zakaj; in kdo je bil proti. Ne samo zanimivo, tudi napeto in provokativno branje na podlagi dokumentov in, mi-

slim, skoraj neizpodbitnih argumentov. Po mojem bi moralo biti obvezno čtivo za vse tiste, ki se poklicno ukvarjajo z našo zgodovino. Pa za vse redne pripadnike slovenske vojske, vključno z ministrstvom za obrambo. Karl Erjavec, minister za notranje zadeve bi moral tudi vtakniti nos v večino teh od mene le omenjenih knjig, in se ob marsikateri smeli ali ne navadni trditvi vsaj zdrtiniti, če ne kaj bolj konkretnega. Se tudi on vprašati in njemu sorodni: Kaj pa če je (bilo) vse res? Vsekakor vredno branja. Se bo kdo od zgodovinsko podkovanih oglašil in delo komentiral? Vsaj kdo od omenjenih?

Kdo od drugače mislečih? Ali kakšen somišljenik? Sicer nizkonakladna knjiga večjega formata - 300 izvodov - je prav gotovo, popravim se in rajši rečem morda, na prodaj v Vojnem muzeju v Logatcu.

9
O drugi knjigi - Veter v sunkih pesnika Davida Šušela - pa samo prvi bežni vtis, ker ni časa za poglobljanje. Zelo lepa in posebna zbirka na pogled, malodane asketska, bela, brezhibno natisnjena, čitljiva, okrog 70 strani, brez posebnih platnic, na katere smo vajeni, vendar v razkošnem kartonastem etuiju - v izdelavi Duropacka - ki ga je opremila s kozmogromom intuitivna slikarka Mojca Šušel, tiskal pa Kočevski tisk in izdal Klub literatov Kočevje leta 2007, tudi v nakladi 300 izvodov, kar pa je za poezijo že standardna (beri spodobna) naklada. Najbolj nenavadno in simpatično pri njej je, da ni nikjer naveden copyright, s pomensko navedbo, kdo ima založniške

Peter Kolšek

pravice. Kar neverjetno v dobi, ko so pri nas v Sloveniji vsi naravnost obsedeni od svete groze in neznanega strahu, da bi jim kdo ukradel ali zlorabil avtorske pravice, da se kar po večkrat zavarujejo pred tatovi: na kratko s krogcem - © - nato z besedo "Vse pravice pridržane" in nato, ker dvakrat se pove v mlinu, a to ne zadostuje, ko imaš opravka z gluhci, pa še tatinskimi za navrh, še z večkratno in na drobno popisano prepovedjo, da ne rečem grožnja: Brez predhodnega dovoljenja založbe je prepovedano reproduciranje, distribuiranje, dajanje v najem, predelava itd. itn.... Kdor se pregreši, bo imel očitno opravka s sodiščem in primernimi sankcijami. Povedano bolj nazorno in že spet - tako razmišljajo pri Belettrini, Mladinski, Cankarjevi, tudi prevajalci, tisti včlanjeni, pri Studia translatoria založbe ZRC in še marsikdo so se pustili prestrašiti do nerazsodnosti in tudi oni najbrž pretijo kar s trojnimi kaznimi. Najnižje penale bodo plačali tisti, ki so se pregrešili na podlagi knjig, označenih le z znanim mednarodnim obročkom (©), sklicevali se bodo lahko na nevednost, pa da so mislili, da tisti obkroženi c je zgolj okrasek ali kakšna njihova interna razpoznavna oznaka. Občutno večjo kazen dobijo tisti, kjer je tik ob krogcu tudi zgovoren pripis oz. pleonazem Vse pravice pridržane. Do onih pa, ki ne bodo upoštevali niti tretje specificirane prepovedi, saj se bodo poživžgali na vse tri, bodo svarilci izvajali malodane brez milosti najhujše možne - seveda denarne - kazni, da bo pravici - tisti v sorodu z resnico - zadoščeno, posamičnim pravicam - avtorskim in založniškim - pa kaj cvenku podobnega obilno navrženo. Kaj pa vsi tisti kot Šušel, ki se niso po tej ozkosrčni logiki in zadnji modi sploh zavarovali, kaj šele trikrat, da bo prav neizpodbitno, pred tovrstno krajo ali sposoj na črno, in so potemtakem lahek plen umazanih zastojnikov? Kar nekaj je takih še neozaveščenih kreatur in zanesenjakov, ki niti ne slutijo, kakšnim nevarnostim so se izpostavili, in jih kdorkoli lahko - nikome ni ništa - vsak čas neozaveščenega okrade do zadnjega stiha ali romanesknega epiloga. Prav jim bodi, če jih bo doletelo, kaj pa si domišljajo, bedaki, da živijo v raju? Pa še tam čisto na začetku ni šlo brez kače, ki je znamenitemu paru podtaknila gnilo jajce, pardon, jabolko, kot Sneguljčici nečimrna mačeha, preoblečena v čarovnico. Očitno so že takrat šarili po svetu tudi transvestiti, potemtakem zares nič novega pod soncem, ha ha.

Jolka Milič

Kratke

Nova pesniška knjiga Marija Čuka

Založba Mladika stopa v jesen z novim pomembnim dosežkom. V četrtek, 2. oktobra, bo predstavila novo pesniško knjigo Marija Čuka *Ko na jeziku kopni sneg*. Gre za delo pomembne vsebine in razsežnosti, ki Čuka potrjuje na vidnem mestu slovenske književnosti, kot v poglobljeni uvodni študiji ugotavlja literarni zgodovinar akademik Boris Paternu. Za to priložnost se je založba povezala tudi z novo dolinsko občinsko upravo, ki je pristopila k predstavitvi, saj bo dogodek prava umetniška poslastica. Na večeru, ki se bo zgodil ob 18.30 v večnamenskem središču Dolga krona pri Dolini, bo namreč prvič v zamejstvu nastopila skupina Same babe, ki goji poseben slog glasbe in šansonov. Srečanje z novo knjigo bo zaokrožila še pogostitev z izbranim vinom iz kleti Rada Kocjančiča in okusno hrano, obiskovalce pa čaka še nekaj presenetljivih doživetij, ki so za zdaj skrivnost. Vse, razen knjige, bo brezplačno.

Marko Sosič: **BALERINA, BALERINA, Kratki roman**

Med bralce se vrača kratki roman Marka Sosiča *Balerina*. Po uspehu, nagradah in priznanjih, ki jih je delo imelo ob svojem izidu, je založba pripravila drugo izdajo knjige, ki je te dni izšla in bila prisotna na letošnjem uradnem odprtju festivala Vilenica, na katerem je bil tržaški avtor Marko Sosič v ospredju. Zgodbo o Balerini, mladem dekletu, ki živi na robu Trsta in v posebnem stanju nemoči gleda na svet s samosvojega zornega kota, je Mladika prvič izdala leta 1997 s spremno besedo literarne kritičarke Ivanke Hergold. Dekle brez obraza, brez časa, ki neobgledeno stopa v življenje in živi zgodbe drugih ljudi, je od samega začetka presenetilo in prevzelo bralce zaradi svoje preproste lepote in pretresljivosti obenem ter avtorjevih jezikovnih in slogovnih izbir. Zgodba je doživela dramatično in odsko postavitev v Slovenskem stalnem gledališču v Trstu in v

Stalnem gledališču Furlanije Julijske krajine - Il Rossetti. *Balerina*, Balerino so prevedli v italijanščino, francoščino, hrvaščino, srbsko in letos tudi v angleščino; za ta prevod je poskrbela ameriška založba Dalkey Archive Press. Marko Sosič, rojen v Trstu leta 1958, je pisatelj in režiser. Diplomiral je iz režije na Akademiji za gledališko in filmsko umetnost v Zagrebu (1984). Režira v slovenskih in italijanskih gledališčih ter za televizijo. Bil je umetniški vodja Slovenskega narodnega gledališča v Novi Gorici ter umetniški vodja in ravnatelj Slovenskega stalnega gledališča v Trstu. Kratko prozo je začel objavljati v *Sodobnosti* in *Mladju* ob koncu osemdesetih let. Dosele je objavil zbirko novelet *Rosa* na steklu (Devin, Trst 1990), avtobiografsko gledališko kroniko *Tisoč dni, dvesto noči* (Branko, Nova Gorica 1996), kratki roman *Balerina*, *Balerina* (Mladika, Trst 1997). Leta 2005 je objavil roman *Tito, amor mijo* (Litera, Maribor 2005). S tem romanom se je uvrstil med nominirance za nagrado Prešernovega sklada in med finaliste za kresnikovo nagrado. Konec leta 2011 je pri založbi Litera v Mariboru izšla zbirka njegovih kratkih zgodb *Iz zemlje in sanj*, ki jo je kritika uvrstila med pet najboljših knjig tistega leta in med finaliste za nagrado Fabula 2012. Leta 2012 je v zbirki *Beletrina* pri Študentski založbi v Ljubljani izšel njegov tretji roman *Ki od daleč prihajaš* v mojo bližino, ki se je uvrstil v ožji izbor nagrade kresnik in med pet finalistov za priznanje kritičko sito, ki jo podeljuje Društvo slovenskih literarnih kritikov. Dela Marka Sosiča so prevedena v mnoge tuje jezike.

Literarno srečanje s poezijo v Koprivi

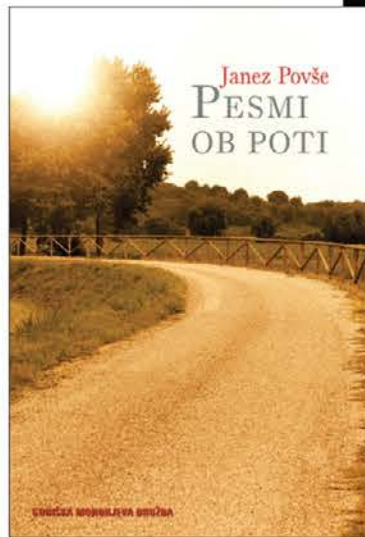
V soboto, 27. septembra, se bo v rednem delovanju ŠKUDT Kopriva vrstila še ena pobuda, in sicer Literarno srečanje s poezijo, ki se bo pričelo ob 20. uri v tamkajšnjih vaških oz. društvenih prostorih (stari šoli). Domače društvo bo tokrat gostilo mladega slovenskega pesnika Marka Matičetovega. Avtor, ki ga bo občinstvo predstavil publicist Primož Sturman, se je rodil leta 1984 v Ljubljani. Izobraževal se je na Fakulteti za družbene vede Univerze v Ljubljani, na kateri je najprej diplomiral, nato pa še magistriral. Živi v Portorožu, zaposlen je kot bibliotekar v Mestni knjižnici Piran. Pesniško se je Marko Matičetov začel kaliti že v gimnazijskih letih, svoj pesniški prvenec je objavil leta 2006 pod naslovom *V vsaki stvari je ženska*. Leta 2009 je izšla druga njegova pesniška zbirka z naslovom *Boš videl*. Svoje zadnje delo je avtor izdal lansko leto, naslov pa nosi *Lahko noč iz moje sobe*. Matičetov je namreč velik ljubitelj te največje države Južne Amerike, v kateri je nedavno spremljal svetovno nogometno prvenstvo. Večer bo glasbeno oblikoval kantavtor Gorazd Lampe, ki bo pred občinstvom nastopil s svojimi avtorskimi skladbami. Ob tej priložnosti bo ŠKUDT Kopriva podelilo svoje prvo častno članstvo, in sicer etnologu in raziskovalcu ljudskega gradiva, koprivskemu rojaku Milku Matičetovemu, ki je v začetku septembra praznoval svoj 95. rojstni dan. / Primož Sturman

Nova pesniška zbirka pri Goriški Mohorjevi družbi
Janez Povše: Pesmi ob poti

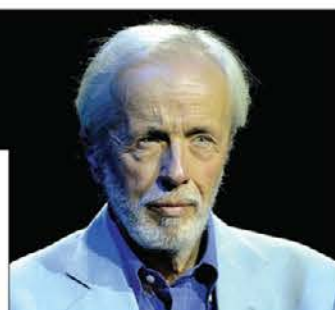
Pesniška zbirka Janeza Povše *Pesmi ob poti* je avtorjev pesniški prvenec, a predstavlja obenem tudi celoten njegov življenjski pesniški opus, saj so v njej zbrane pesmi, ki segajo od mladostnega in študentskega obdobja vse do zrele življenjske izkušnje in refleksije zadnjih let. Prav to široko časovno obdobje narekuje tudi notranjo ureditev samih poezij, ki so razdeljene po časovnih sklopkih oz. desetletjih, od prvega 1960-1969 vse do današnjega desetletja, ko sklone avtor svoj pesniški cikl.

Janez Povše (1941) se je po dokončanem študiju na ljubljanski AGRFTV usmeril v gledališko in dramsko umetnost. Najprej se je posvetil režiserskemu delu, pozneje pa se je tudi sam predal dramskemu ustvarjanju in napisal številna odrska in radijska dramska besedila, ki so doživela izjemen uspeh, prejel je tudi pomembna priznanja in nagrade (nagrada Prešernovega sklada,

Kajuhova nagrada in druge). Vsa ta leta se je posvečal tudi publicističnemu ustvarjanju v številnih revijah, tako v Sloveniji kot v zamejstvu, veliko let je redni dopisnik Novega glasa v rubriki *Povejmo na glas* in vsestransko angažiran na družbeno kulturnem področju.

Sredi te tako razvejene kulturne dejavnosti pa se je avtor v svoji intimnosti zaustavil vedno tudi v svetu pesniške izpovedi, v ka-

terem, kot pravi Majda Cibic v uvodnih besedah, je "našel enkratno možnost trenutne refleksije v danem življenjskem okolju, času in prostoru. Od tod tudi naslov *Pesmi ob poti*: gre namreč za življenjsko pot, na kateri avtor zastavi svoj korak in 'stopi' (m) po prstih v notranjost// in tipa (m) po temi, // ker so svetlobo ugrabili".

V tem obsežnem pesniškem opusu gre predvsem za prepletanje posameznih osebnih vtisov, ki jih Janez Povše z veliko

tankočutnostjo vnaša v svojo izpoved. Kljub življenjskim pretresom so te izpovedi usmerjene v nenehno iskanje človeškega etosa in v svoji notranji dinamiki težijo k različnim smerem, od impresionizma do ekspresionizma ter do avantgardističnih ali celo ludističnih besedil, kar avtor posreduje tako v tematski kot tudi oblikovni raznolikosti. Njegove pesmi ob poti nastajajo prav iz te življenjske divergenčnosti: lahko so le krajše trenutne meditacije ali pa daljši problemsko bolj izpostavljeni zapisi, ki mejijo že na epsko ubeseditiv in obenem pričajo o širokem spektru pesnikove razgledanosti in univerzalne širine. Knjigo je natisnila tiskarna Budin v Gorici.

Predstavitve bo v ponedeljek, 29. septembra 2014, ob 18. uri v galeriji Ars nad Katoliško knjigar- no, Trnavnik 25 - Gorica. Ob prisotnosti avtorja bo nova pesniška zbirka predstavila prof. Majda Cibic.

Rožančeva nagrada

Letošnji nagrajenec je
Marcel Štefančič jr.

Letošnjo Rožančevo nagrado prejme Marcel Štefančič jr. za eseje *Kdor prej umre, bo dlje mrtev*. Kot je dejal za STA, je naloga eseja, da človeka spodbudi k razmisleku: "Z esejem se ti ni treba strinjati, saj ni filozofski spis - 'za vernike'. Esej je za tiste, ki se ne strinjajo". Nominirani so bili še Matjaž Lunaček, Boštjan Narat in Miha Pintarič. Zbirka 21 esejev o slovenstvu v času krize se razbira kot apokaliptičen film, v katerem po zaslugi domačih političnih voditeljev v vsakem kadru odpade drobec narodne identitete. "Avtorjeva beseda je nož, ki v stilistično virtuozi maniri krvavo zares zareže v družbeno telo, dokler iz njega ne zazevajo prazna čreva kapita-

lističnih ekonomskih ideologij in zlorab demokracije", je zapisano v obrazložitvi nagrade. Lavreata so razglasili na prireditvi v Cankarjevem domu. Ob tem je Štefančič jr. dejal, da vsi nominiranci bolje pišejo, kot govorijo, kar je dobro, saj je obratno nevarno. To znajo le diktatorji, je dejal. Pred razglasitvijo je potekal pogovor, ki ga je z nominiranci vodila predsednica žirije Ignacija J. Fridl. Tudi v tem je Štefančič jr. podal nekaj zelo družbenokritičnih izjav. Med drugim se je dotaknil problematike prodaje državnih podjetij in ob tem opozoril na fenomen neoliberalizma, ki ima po njegovem mnenju zadaj močno

ideologijo.

"Ne gre več za kapitalizem, ta ni imel zadaj ideologije, ni imel CK, štaba, neoliberalizem pa ga ima", je dejal in dodal: "Na ekonomijo se ne spoznam, na ideologijo pa, ker sem živel v času socializma". Ob tem je opozoril na še manj fraz, ki jih ima "nova ideologija", od katerih je najbolj smrtonosna: živite prek svojih zmožnosti. Lunaček je v pogovoru med dru-

gim spregovoril o psihoanalizi, do katere "ima pozitiven odnos do nje, ne pa tudi do psihoanalitikov", Narat o razliki med tišino

in molkom, ki sta si navidez podobna, a v bistvu povsem drugačna, saj tišina odpira, molk pa zapira "prostor", Pintarič pa o primerjavi med konjem, revolucijo in slovensko osamosvojitvijo, ki jo je nakazal s stavkom "da so konja leta 1991 le v hlev pripeljali".

Lunaček je bil nominiran za zbirko *Telovadci nad prepado*, Narat za Partijo, Pintarič za delo *Na poti v črno luknjo*. Lunaček v svojem delu razvije model zelo kratkega eseja - esejistične miniaturre, Narat razvija različne esejistične forme, od pisma do dialoga in pesniškega ringa, Pintarič govori predvsem o tem, kam usmeriti svojo misel, ko se ta znajde v črni luknji, Štefančič jr. pa s svojo prepoznavno esejistično ostrino, analizo in družbeno kritiko v svojem delu govori, kako človek postaja suženj v imenu svobode neoliberalističnega trga in finančnih interesov.

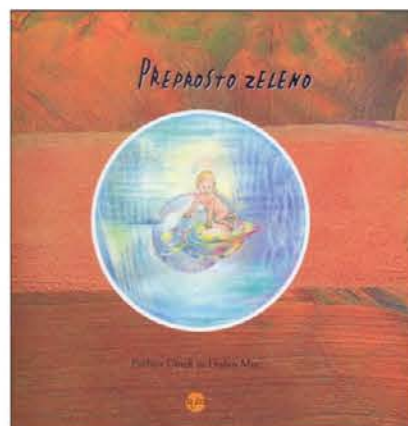
Ljubljana / Novo pri založbi Buča

Evelina Umek in Dušan Muc
Preprosto zeleno

Pred nekaj tedni je pri založbi Buča v Ljubljani izšla lepo oblikovana knjiga z naslovom *Preprosto zeleno*. Slikar Dušan Muc je stopil do Eveline Umek in ji predlagal, da bi na podlagi njegovega ciklusa dvanajstih podob napisala zgodbo o dekletu v današnjem, zapletenem in hektičnem času. V mešani tehniki (akvarel, tempera, akril) je izrisal idiličen prikaz življenjskega loka od rojstva (na naslovnici) in sončnega otroštva, do prehoda v obdobje pomembnih odločitev. Na ozadju podob se pojavljajo specifični elementi, ki pripovednico zavezujejo k opisom, sicer v podobah prevladuje zelena barva. Umekova je sprejela zanj nena- den izziv, poudarek na okolju in naravi jo je napeljal k izbiri naslova. *Preprosto zeleno* je torej knjiga podob in tekoče pripovedi o vsakdanjostih, ki niso nikoli banalne niti enostavne. V zadnjih letih smo imeli priložnost prebrati kar nekaj roma-

nov in pripovednih del Eveline Umek (zal. Mladika), poznamo njeno navezanost na rodni Trst, Sv. Ivan, Koglavo, na lastne otroke in na Ljubljano. Avtorica tudi tokrat ne zataji. Prostor se razteza od Primorske do Ljubljane, name-

izključujočimi se prvini (po- deželje-mesto, poljedelstvo-trgovina/obrt, vzajemnost-preračunljivost) in na lastni koži začuti potrebo po razumevanju, spoznava resnični pomen medsebojnih odnosov, posledice izbir, pa tudi

vpli- va, ki ga na doraščajočega človeka imajo tisti, ki so mu najbližji (notti, starši, prijatelji, stric Miran). Izpostavljanje potrebe po člo-

večnosti, odgovornosti in zaupanju se prepleta med doživljaji in spoznanji.

Odtenki, ki so sicer značilni za dozdajšnje prozo Umekove, so v tej pripovedi okrepljeni, bolj polni in jezikovna mediacija je še bolj izostrena, ne da bi bila vsiljiva. Pripoved je zelo osebna. Lahko bi rekli, da avtoričina primorskost ali tržaškost v tem delu prodre na dan z značjskimi potezami junakov in z vnosom jezikovnih značilnosti (kaponera, motorin, forešt, mižerija, pergola ipd.), kar ji omogoča, da ponazori svoj celotni svet in s to potezo odstre v Mucovih podobah globinsko razsežnost lastnega bivanja. Avtoričino zatekanje v oddaljeni patriarhalno urejeni svet ni le spoštljivo sovpadanje z risbami, pač pa osebna navezanost na naravo in potreba po zaupanju v bližnjega.

Toda branje je vedno zelo zasebna stvar. Pri tem delu bi lahko trdili, da nas avtorica spelj v potešitev negotovosti vseh vrst. Tudi zato nestrno pričakujemo njen novi roman, ki je z naslovom *Odhanja* že v tisku pri založbi Mladika.

Preprosto zeleno kupite na www.buca.si

Bogomila Kravos

Kratke

Po papeževem obisku molitev pri Spetiču na Katinari

Že 75 let se verniki s Katinare, iz Rocola, Lonjerja in Rovt zbirajo na drugo nedeljo v septembru pri kapelici Kraljice miru. Ko so se zgrinjali vojni oblaki, si jo je leta 1939 omislil Marčelo Nadlišek. Sem so se zatekali svojci vojakov po posebnih bataljonih in na raznih frontah

od Grčije, Afrike do Rusije, jetnikov po fašističnih in nacističnih taboriščih, partizanov in prekomorcev, izginulih med vojno in po nji. Letos sta darovala sveto mašo nekdanji tržaški škof Evgen Ravignani in katinarski župnik pater Rafko Ropret. Škof se je v lepi in čisti slovenščini v pridigi zavzel, naj se s priprošnjo Kraljice miru vrne mir tja, kjer so naši bratje preganjani in umorjeni. Naj se mir utrdi tudi po družinah, naj se uveljavi v pravičnejši in bolj človeški družbi. Po maši je škof Ravignani v prostem razgovoru podal pričevanje o obisku papeža Frančiška in njegovi obsodbi blaznosti vojne. Katinarskemu cerkvenemu pevskega zboru so se tudi letos pridružili člani pevskega zbora Tončka Čok iz Lonjerja pod vodstvom Manuela Purgerja. Družina Mihalič – Nadlišek je, kot vsako leto, pogostila vse udeležence, ki jih je bilo letos res veliko.

V nedeljo, 21. septembra, je bila vsakoletna maša pri kapelici Žalostne Matere božje v Lonjerju.

Interpelacija šolski ministrici je bila vložena tudi v poslanski zbornici

Potem ko je bila interpelacija šolski ministrici glede stanja slovenskih šol v FJK vložena v pristojno senatno komisijo, je bila na vrsti še poslanska zbornica. Poziv stranke SSK, s katerim je deželni tajnik Damijan Terpin seznanil senatorje in poslance SVP z vsebino tiskovnega sporočila Sindikata slovenske šole, je z razumevanjem in razpoložljivostjo sprejel tudi predsednik poslanske skupine SVP Daniel Alfreider.

Poslanec Daniel Alfreider je povzel interpelacijo, ki je bila vložena v pristojno senatno komisijo, in jo vložil v 7. komisijo poslanske zbornice za kulturo, znanost in izobraževanje. Interpelacija je naslovljena na ministrstvo za izobraževanje, univerzo in raziskovanje ter poziva šolskega ministra, naj komisijo seznani, kako misli rešiti na čim hitrejši način že znana odprta vprašanja, ki zadevajo pomanjkanje ravnateljev in glavnih tajnikov, obstoj goriškega urada za slovenske šole, priznanje Sindikata slovenske šole ter spoštovanje mednarodnih obvez. Interpelacijo so podpisali tudi ostali poslanci južnotirolske SVP: poslanka Gebhard Renate in poslanci Mauro Ottobre, Plangger Albrecht ter Schullian Manfred.

Tretji ponatis Špangerjevega Bazoviškega spomenika

Bazovica je simbol protifašizma. To je trajna vrednota, eden temeljev Evropske unije. Tako bi lahko povzeli sporočilo srečanja v Kulturnem domu Prosek – Kontovel, ki ga je organiziralo Društvo za negovanje rodoljubnih tradicij organizacije Tigr – Primorske v sodelovanju z območno sekcijo VZPI-ANPI. Priložnost, nekaj dni pred proslavo, je nudil tretji ponatis knjige Bazoviški spomenik Vekoslava Špangerja, Prosekana po rodu, soustanovitelja Borbe in enega prvih antifašistov pri nas, ki so ga sodili na prvem tržaškem procesu 1. septembra 1930.

Vas Prosek – Kontovel je dala prve antifašiste, pri nas in v Evropi, že v dvajsetih letih 20. stoletja, predvsem po nasilnem zapiranjih slovenskih društev leta 1927. Španger (1906-1971), po poklicu mizar, se je kmalu vključil v vaško dogajanje, sodeloval v mladinskih društvih Adria in Ladja ter se po letu 1927 odločil za organiziran boj. Štirje bazoviški junaki (Bidovec, Marušič, Miloš, Valenčič), Drago Žerjal in Španger sam so oktobra tega leta ustanovili tajno organizacijo Borba, ki je na tržaškem Krasu, v Istri in na Goriškem s trdimi akcijami delovala proti fašistični raznarodovalni politiki vse do leta 1930. Bila je prva antifašistična organizirana skupina v Evropi in, po besedah zgodovinarja Milana Pahorja, naravni predhodnik NOB in OF.

Slavnostni govornik je Borbo označil za spontan vzgib ponosa mladih proti črni sili fašizma, naš protifašistični odpor pa kot svojvrsten odklon smrti in odločitev za življenje. Španger, Štoka, štirje junaki, pa še Istran Vladimir Gortan in Anton Gropajc so bili po mnenju predsednika komisije za publikacije društva Tigr Lucijana Pelicono dokaz naprednega slovenskega Trsta v začetku 20. stoletja, kjer je pravzaprav nastajala slovenska buržoazija. Vekoslav Španger je sicer stopil v zapor leta 1939, bil med leti 1940-43 konfiniran v Italijo, se leto zatem pridružil Prekomorskim brigadam in se po osvoboditvi priključil političnemu in društvenemu življenju v Trstu.

Tretji ponatis njegovega Bazoviškega spomenika so ob založništvu društva Tigr podprli Odbor za proslavo bazoviških junakov, obe krovni organizaciji in ZKB. Prijeten večer je pospremlilo predvajanje slikovnega gradiva o drugem tržaškem procesu iz osrednjega državnega arhiva v Rimu. Več kot 6000 dokumentov je zdaj na voljo na štirih DVD-jih, kar je predstavil raziskovalec Dejan Kozina. Številne prisotne je pozdravil tudi pobudnik knjižnega ponatisa Miran Dolhar, ob petju ženskega zbora Izola in zvoku flaute so nekaj odlomkov iz Špangerjeve knjige prebrali mladi člani Slovenskega dramskega društva Jaka Štoka. / Jernej Šček

DEŽENI SEDEŽ RAI Dokumentarec Marije Breclj o rezijanskem pesniku Renatu Quagli

Naj duša pahne življenje vsemu, kar nas obdaja

Naslov dokumentarca režiserke slovenskega programskega oddelka deželnega sedeža RAI za Furlanijo Julijsko krajino Marije Breclj *Trže je kraji Duše - Trije kraji Življenja*, ki so ga predstavili v četrtek, 18. septembra, na sedežu televizijske hiše in v katerem je tankočutno prikazana osebnost rezijanskega pesnika Renata Quaglie, že sam na sebi skriva vsebino filmskega dela, hkrati pa nakazuje etično razsežnost portretiranja, ki se nam v tem primeru predstavlja na jezikovni ravni. Na primer, narčni izraz *duša* – ki ga je sam Quaglia želel v rezijanskem prevodu naslova - obsega veliko večji pomen kot izraz v slovenskem knjižnem jeziku – *življenje*. Pomeni tudi več od zborne besede *duša*. Dejansko se v tej besedni različici skriva vsa rezijanska dediščina, ki se iz preteklosti tudi s krčevitimi bolečinami, ki jih prinaša sodobnost, pretaka v prihodnost. Prav je, da se s temi tematikami sooča javna televizija, kot sta na predstavitvi dejala direktor deželnega sedeža Guido Corso in odgovorna za slovenske programe Martina Repinc, ki je med drugim poudarila, da na tak način deželni sedež izpolnjuje svoje poslanstvo. Sam Renato Quaglia je pred

občinstvom dvorane Luchetta, Ota, D'Angelo, kjer je sedel tudi pesnik Marko Kravos, ki je prebral slovenski prevod njegove poezije, jasno pritrdil, da je tematiziranje krajevnega prostora kot neodtujljivo dejanje krajevine (in javne) televizije: "Klestenje sredstev medijem, ki vrednotijo raznovrstno izraznost področja – to je njegovo *dušo* –, povzroča ohromitev in zamrtje razmerja do njegove kulturne dediščine", je mnenja Quaglia. In razsežnosti rezijanske *duše* se Marija Breclj posveča že vrsto let z radijsko oddajo Ta rozajanski glas. "Dejansko je dokumentarec radijska oddaja, opremljena s sliko", je opozorila avorica pred začetkom premiernega prikaza dela, pri katerem sta bila kot snemalec in montažer soudeležena Francesco Montenero in Alex Purič.

Brecljeva je uvedla občinstvo v pri-poved, zahtevnost katere temelji zlasti na jezikovni izbiri, ki se pretežno opira na rezijanščino. Po drugi strani pa je stilistična poanta filma tudi v tem, da se gledalec poslušalec prepusti posebnosti zvoka rezijanskega narečja, da obenem pri tem, še prej kot z

ušesi, prisluhne zgodbi s srcem. Film se razpleta po treh osrednjih lokacijah, ki sta Renata Quaglio, branitelja ljudske umetnosti Rezi-je, globoko zaznamovale. Zgodba se začne v pesnikovem rojstnem kraju – kraju srca in ognja –, to je v Solbici, kjer filmska kamera sledi Quagli med njegovim misel-

Renato Quaglia in Marija Breclj (foto IG)

nim in telesnim potepanjem, ki ima varno zatočišče v domači hiši. Pot se nato razteza do Ljubljane, ki je bila za pesnika kraj spoznanja. Tu sprejme gledalca globok poznavalec rezijske dediščine, etnolog Milko Matičetov. V kraj spomina – v Rezi – pa nas Quaglia pospremi s prof. Robertom Dapitom, prav tako proučevalcem izročila Slovencev v videmski pokrajini. Filmska pripoved začrta

prisrčno in nežno, a hkrati neizprosno osebnost narečnega pesnika, ki je s svojim delom, bodisi intelektualnega (literarno-filozofskega-etnografskega) bodisi družbenega značaja, poklical Rezi in njene ljudi k

odgovornosti do lastne preteklosti. S svojo daljnovidnostjo je pred mnogimi leti vžil elana gospodar-ski dejavnosti, ki je črpala t. i. dobre prakse iz preteklosti in jih preosnovala za potrebe današnjega časa: njemu gre zasluga za sprožitve zamisli o tem, čemur da-

nes pravimo agriturizmi, prav ta-ko je Quaglia dal zago-na podjetjem, ki na po-dlagi starodavne brus-ske dejavnosti uspešno proizvajajo orodja za zobotehniko. Quaglia je prepričan – kot sam izjavlja v doku-mentarnem filmu –, da je treba izprodukti dati zgodbo. Prilastiti si moramo preteklost naših krajev, s katero se lahko spustimo v sedanjo ovrednotenje področja.

Quaglia je proti 'tekoči' globali-zaciji, dela pa tudi zoper pomen skovanke 'global', mešanici sve-tovljanstva in lažne domačnosti: ta se na tak način v svetu poraz-gubi. Quaglia se zavzema za obrat-no enačbo, po kateri je krajevni etos, ki zaužije ves svet. Se pravi, naj bo *duša* tista, ki dahne življen-je vsemu ostalemu, ne pa obrat-no!

IG

Na mnoga leta

Ob okroglem jubileju Saše Martelanca

"Vse stvari na svetu red pokonc" drži, "... tako se glasi prvi verz znane himne prvega Slovenskega kulturnega kluba in se nadaljuje, "kakor rep kometu, mu sledimo mi". Jasno je torej, da tudi za avtorja teh besed drži to pravilo. 'Red' je v tesnem sorodstvu s 'časom' in ta je tudi zanj prinesel okrogli življenjski jubilej. Dragi prijatelj in dragoceni sodelavec Saša Martelanc je namreč v ponedeljek, 22. septembra, slavil svoj 80. rojstni dan.

Naj mu takoj voščimo trdnega zdravja in še veliko navdihov, da bi nas vse še naprej bogatil s svojimi članki in črticami, verzi in prijateljskimi pismi.

Pravzaprav bi se s temi stavki stvar lahko končala, ko ne bi bilo, vsaj meni, tako lepo pri srcu, ko se lahko pomudim ob spominih in dobrih mislih, ki me (oziroma nas) navdanejo, ko srečamo Sašijo ali beremo kaj izpod njegovega peresa, mu prisluhnemo, ko spregovori v javnosti ali ga srečamo na ulici sredi Trsta.

Kot znano, "včasih na vrh klanca pridemo lahko, / včasih pa bilanca ...", no, za našega Sašija je ta 'bilanca' polna prelomnih do-

godkov, odločitev in preobratov, ki mu jih je prineslo življenje. Srečo imamo, da je Saša med nami, da je tisto polje, ko je prišel v povojni Trst na obisk k sorodnikom, ostal in se ni vrnil v Ljubljano. Srečo, da se je takoj vključil v kulturno in prosvetno

delovanje tistega časa in s svojo harmoniko ter velikim darom za pisanje oblikoval premnoge dogodke med nami. Srečo, da je kot dijak tržaške klasične gimnazije spoznal nekatere profesorje in osebnosti, npr. prof. Otona Muhra, prof. Jožeta Peterlina in druge, ki so mu ob globokem znanju

vcepili tudi idejo o slovenski državi. Srečo, da se je aktivno vključil v že omenjeni Slovenski kulturni klub in da je začel sodelovati s tržaškim radiom, za katerega je pisal najrazličnejše oddaje, a tudi veliko prevajal in dramatisiral razna literarna dela. Kot rumorist je sodeloval tudi pri Radijskem odru. Srečo smo imeli, da se v prelomnih letih za Trst ni odločil, da bi odšel preko luže kot toliko drugih, ki so se vkrcali na parnike in odpluli v emigracijo. Po krajši izkušnji prvega prevajalca za slovenščino na tržaški

občini je bil leta 1968 sprejet v časnikarski oddelk Radija Trst A in v tem uredništvu je deloval do upokojitve. Še danes se mnogi spominjajo večletne rubrike z naslovom *Kdo, kaj, zakaj*, ki jo je posodobil in poživil s snemanjem žlahtnih pogovorov z najrazličnejšimi ljudmi. Vsi, ki so dovolj stari in imajo radi naš radio, pa ne morejo pozabiti žlahtne Martelančeve slovenščine, ki je oplemenitila katerokoli temo, ki jo je obravnaval, od dnevnih političnih dogodkov do kulturne kronike.

Res ga odlikujeta izreden smisel za jezik in pripovedovanje, tako da ni slučaj, da je ob časnikarskem delu veliko pisal tudi za Mladiko, a tudi za Novi list prej in Novi glas kasneje. Zlasti ob praznikih, ko listi izhajajo na več straneh, se je na povabila ured-

nikov odzival tudi s črticami in literarno navdahnjenimi zapisi. Sašijev veliki dar pripovedovanja potrjujejo tri knjižne izdaje, ki so vse izšle pri Goriški Mohorjevi družbi. Prva, leta 1984, je izšla *Melodija*, tri leta kasneje je zbirki dal naslov *Veter ljubih daljav*, leta 2005 pa je izšla še knjižnica na 112 straneh *Kam potujejo večeri*. Zgodbe življenja, zgodbe naših ljudi, zgodbe Trsta in Krasa, pa tudi Vevč in Ljubljane, Ukev in Sv. Višarj, krajev in ljudi, ki jih je naš jubilar obiskoval in srečeval, se z njimi pogovarjal, pel in jokali.

Se marsikaj bi lahko dodali, kot npr., da je napisal tudi marsikatero pesem, čeprav bi Saši rekel, da gre le za 'rime in verze' za razne zamejske ansamble narodnozabavne glasbe in da so nekatera njegova besedila zmagala tudi na festivalih v Števerjanu ali na Ptuj.

Sicer, čeprav je 'spomin na majnice' že daleč in lahko tudi mi ponovimo 'Zbogom, pomlad!', saj je 'prvi sneg' že pred kakim tednom pobelil Sv. Višarje, smo Sašiju hvaležni, ko nam pogosto po Glasbi po željah zagotavlja, da 'vse bo še enkrat zeleno'. Naj mu zato ob okrogli obletnici enostavno čestitamo in v prepričanju, da 'vesela pesem družijo nas', voščimo z 'Zdravico s Krasa', tako osebnost kot v imenu vsega uredništva Novega glasa in mnogih prijateljev in bralcev, ki ga poznajo!

Marko Tavčar

Ad multos annos!

Prijatelju in sodelavcu

SAŠIJU MARTELANCU

ob 80. jubileju čestita in vošči

GORIŠKA MOHORJEVA DRUŽBA

Skavtska poroka nas je

v soboto, 20. septembra, razveselila.

V openski župnijski cerkvi sta se poročila

METKA ŠINIGOJ in ALEKS PURIČ

Da bi bilo njuno skupno življenje polno zdravja,

zadostne in zadovoljstva, jima voščijo

prijatelji in sodelavci!

V DRŽAVNI KNJIŽNICI Predstavili so zbirko esejev v italijanščini Venuti a galla

Večplastnost Pahorjevega esejiističnega peresa

Naveza med Borisom Pahorjem in italijansko kulturo je odslej bogatejša. Pri založbi Diabasis iz Parme je namreč izšla zbirka esejev in kritičnih besedil na različno vsebino z naslovom *Venuti a galla - scritti di metodo, di polemica, di critica*, ki jih je tržaški pisatelj po večini napisal v italijanščini, nekaj pa je bilo tudi prevedenih. Nova besedila in stare papirje, ki so dalj časa samevali v Pahorjevem arhivu, je uredil tržaški italijanist in univerzitetni profesor Elvio Guagnini.

O zanimivih vidikih Pahorjevega esejiizma je prav urednik knjige spregovoril pred nedavnim v Državni knjižnici Stelio Crise ob prisotnosti časnikarke dnevnika *Il Sole 24 ore* in dobre poznavalke našega pisatelja, Cristine Battocletti, in profesorja Gianija Cimadorja. Prof. Guagnini je poudaril zlasti Pahorjevo esejiistično poetiko, ki temelji na pričevanjskem značaju pripovedovanja. Na tej podlagi se Pahor izkaže predvsem kot avtor angažirane literature, ki je umeščena v prostor in čas. "Pahor zna, tako kot ostali pisatelji slovenske književnosti, opredeliti pomen svoje izho-

dišne literature v vidiku potrditve lastne, slovenske identitete", je dejal. Spomnil je, da je Pahor že v času urednikovanja Zaliva tkal stike z italijanskim kulturnim svetom (npr. s prevajanjem

Cristina Battocletti, Čedajka po rodu, ki pa že vrsto let zaradi službenih obveznosti živi v Milanu, je pred nekaj leti v tesnem sodelovanju z Borisom Pahorjem napisala njegovo 'avtobio-

Foto IG

Elvio Guagnini in Boris Pahor (foto IG)

grafijo' *Il figlio di nessuno* (Nikogaršnji sin). Spregovorila je o svoji mladosti in šolski izkušnji v Benečiji, ko je bila dan za dnem v stiku s sošolci slovenske narodnosti, pri katerih je čutila težaven odnos do svoje biti. Na njem pa je Pahor dejansko zgradil svojo etiko in po njej obravnaval tudi usodo beneškega človeka, ki se je s svoje rodne zemlje izselil in se vanjo po desetletjih trdega dela v tujini vrnil izpit. Pahorjeva dela je časnikarka spoznala iz italijanskih prevo-

in objavo Ferruccia Folkla) in s tem dokazal, da maloštevilni narod ne sme biti majhen v duši. O vsebini knjige *Venuti a galla* je italijanist povedal, da je s svojim kritičnim, polemičnim, avtobiografskim in raznovrstnim vidikom izjemno aktualna.

PETERLINOVA DVORANA Žalna seja v spomin na Marijana Bajca

Vedel je, da mora biti dober igralec vsestranska kultivirana oseba

Kdor je na žalni seji v spomin na Marijana Bajca v petek, 19. septembra, v Peterlinovi dvorani stopil pred mikrofonom, je po svoje orisal lik pokojnega, vsi pa so si bili edini v potrditvi treh lastnosti, ki so odli-

nikar, predsednik Radijskega odra, igralske družine, pri kateri je pokojni sodeloval od daljnega leta 1956. "Marijan Bajc je bil prepoznaven po svojem globokem žametnem glasu in uglašenem nastopu, zaradi česar je večkrat

nim prijateljaval že v mladih letih: "Takrat sva z Marijanom razpravljala o najrazličnejših temah, o politiki, etiki, manjšini, usodi slovenskega naroda. To je pomenilo za oba nezamenljivo intelektualno rast". Dolgoletna kolegica

pred igralskim mikrofonom, Maja Lapornikova, pa je podrobneje opisala sposobnosti Marijana Bajca kot interpreta: ob njegovi potrebi po vsestranski kultiviranosti je bila zanj prav tako pomembna natančnost, s katero se je lotil vsake vloge. To je počenjal racionalno, z občutkom za mero, a hkrati je bil dosleden v iskanju interpretacijskih nians, ki so vsakega njegovega junaka naredile izrazitega. Prav tako globok je bil njegov odnos do jezika: "Jezik je 'čutil', imel je občutek za ritem. Zanj slovenščina ni bila preprosto vrednota, bila je steber, na katerem vse stoji ali pade", je dejala Lapornikova.

Ivan Makuc se je spomnil dragocene mentorske vloge Marijana Bajca pri usmerjanju mlajših

interpretiral gosposke like". Vesteen je bil tudi v pripravih na nastop, saj je svoje junake interpretacijsko prefinjeno izpilil in za sabo pustil celo galerijo nepozabnih likov. Jevnikar je še spomnil, da se je Marijan Bajc kot vesten pripadnik slovenske manjšine zanj razdal na različnih področjih. Sergij Pahor je s pokoj-

Foto IG

kovale dolgoletnega člana Radijskega odra: značajska gosposkost, skrb in občutek za slovenski jezik ter vsestranska kultiviranost, "saj je vedel, da mora biti dober igralec hkrati tudi izjemno kulturna oseba", kot je v svojem posegu poudarila Maja Lapornik. Prvi je zbrane svoje, prijatelje in sodelavce nagovoril Marjan Jev-

dov, tudi z njimi je kovala svojo osebnost, ki jo še danes zaznamuje izhodiščno, beneško okolje: le-to je tudi zaradi svoje večplastne podobe in dediščine ostalo večinskemu, italijanskemu narodu težko dojemljivo.

Italijanist Gianni Cimador pa je naglasil enakovreden odnos, ki ga ima Pahor do različnih kultur. V teh dinamikah postane tematika slovenstva sredstvo, s katerim se Pahor dokopje do spoštovanja ostalih izročil: "Kdor ima trdno zakoreninjeno svojo identiteto, se lahko lažje sooča z drugimi kulturami, ne da bi ga te 'šokirale'", je dejal ter podčrtal Pahorjevo neomajno zvestobo do preteklosti in poštenosti, ki jo pisatelj zahteva od drugih, ko obravnavajo njegovo kulturo. Dejansko je Pahor očetovstvo knjige pripisal prof. Guagniniju, prijatelju in dolgoletnemu sogovorniku. S svojim mladostniškim nastopom je pred občinstvom ponovno poudaril podporo narodom, zlasti manjšim in ogroženim, ki se morajo nenehno boriti za ohranitev lastne identitete. Njegove besede so v geopolitičnih okoliščinah, ki trenutno prevevajo Evropo, imele poseben pridihi. Še kako zgovoren je bil zato naslov knjige, ki ga je Pahor povzel po Slataperju: tržaški avtor je namreč ugotavljal, da Slovenci na prelomu stoletja 'prihajajo na površje' s svojimi zahtevami: kaj pa danes ostali evropski manjšinski narodi? Njim gre nedvomno Pahorjeva podpora.

IG

igralcev Radijskega odra, Ivan Buzečan pa je naglasil krščanski etos, ki je pokojnega spremljal vse življenje in zaradi katerega je bil vedno soudeležen pri slovenskih cerkvenih organizacijah: "Zanimala so ga verska in filozofska vprašanja, dogajanja v slovenski Cerkvi. Rad bi prebral njegovo tezo o italijanskem duhovniku in politiku Rosminiju", je dejal Buzečan, ki je prisotne še spomnil, da je Marijan Bajc po upokojitvi sodeloval tudi z Radiom Ognjišče.

V imenu svetoivanske verske skupnosti je spregovoril Mario Šušelj, Tomaž Simčič pa se je v pismem sporočilu zahvalil pokojnemu za nezamenljivo vlogo, ki jo je imel pri prevajanju zakonskih besedil in šolskih učbenikov zlasti za nekdanjo trgovsko akademijo in poklicni zavod: Marijan Bajc je namreč del svojega življenja namenil poučevanju na slovenskih šolah. Predsednica Slovenske Vincencijeve konference, Ivica Švab, se je pokojnega spomnila kot sodelavca in podpornika dobredelne organizacije, saj je imel velik čut za ljudi v stiski.

Na koncu žalne seje je ostala le tišina, ki jo je prebil posnetek glasu Marijana Bajca iz leta 2003, ko je poosebil Pilata v igri Alojza Rebule Vse je Emavs v režiji Matejke Peterlin. Svojo vlogo je tedaj, sicer kot vedno, izvedel neomajno, natančno, gosposko.

IG

Obvestila

Praznik župnijskega zavetnika sv. Mihaela nadangela v Zgoniku bo potekal z naslednjim programom: petek, 26. septembra 2014: koncert MePZ "Rdeča zvezda" v cerkvi ob 20.30; nedelja, 28. septembra 2014: slovesno pritrkovanje zvonov in sv. maša ob 10.30; po maši bo odprtje fotografske razstave "Stari spomini" (gradivo Nade Gherlani); ponedeljek, 29. septembra 2014: liturgični praznik sv. Mihaela nadangela, sv. maša ob 17. uri. Praznovanje se bo nadaljevalo po maši za cerkvijo, kjer bodo "gledališka predstava", razstava in družabno srečanje. Razstava bo na ogled tudi v petek, 3. oktobra, od 17. do 19. ure, v soboto, 4. oktobra, od 16. do 18. ure in v nedeljo, 5. oktobra, po maši.

Vincencijeva konferenca vabi člane, prijatelje, prostovoljce sorodnih ustanov in vse, ki se kakorkoli udeležujejo na področju humanitarnega dela, na duhovno okrepitev ob začetku delovnega leta, v petek, 26.9.2014 (ob prazniku svetnika revnih sv. Vincencija), v kapeli Zavoda šolskih sester, ul. delle Doccie 34: ob 16. uri sv. maša, nato duhovna spodbuda ob mislih, ki nam jih bo posredoval dr. Jože Bajzek.

Romanje v Medjugorje od 3. do 6. oktobra 2014. Potovanje z avtobusom, odhod iz Nove Gorice in Rožne Doline s postankom na Kozini za tržaške romarje. Romarji bodo obiskali Hrib prikazovanj, udeležili se bodo bogoslužij in se povzpeli na Križevac. Vpis je možen pri gospodu Darku (mobitel - 3703201305 ali telefon

0481-32121) za romarje iz Goriške, pri g. župniku Jožetu Markuži (telefon 040-229166) pa za romarje iz Tržaške. Romarji iz Italije in Slovenije potujejo z veljavno osebno izkaznico.

Društvo slovenskih izobražencev sporoča, da se bo v ponedeljek, 22. oktobra, začela nova sezona ponedeljkovih srečanj. Na prvem večeru bodo predstavili vojni dnevnik Alojzija Goriupa Od Galicije do Južne Tirolske, ki ga je uredil Vinko Avsenak. Ob uredniku bodo sodelovali avtorjev sin Sergij Goriup in zgodovinar Renato Podberšič ml. Začetek ob 20.30.

Masaže: klasična, protibolečinska, tajska masaža. Zelo ugodno. Pokličite na 0038640575805.

Darovi

V spomin na dr. Marijana Bajca daruje družina Buzečan 50 evrov za Slovensko Vincencijevo konferenco pri Sv. Ivanu in 50 evrov za svetoivanski cerkveni pevski zbor.

V spomin na moža prof. Marijana Bajca daruje žena Miranda 200 evrov za svetoivanski cerkveni pevski zbor.

Misijonski krožek Rojan je prejel: za slovenske misijonarje: šolske sestre iz Boršta 20 evrov; za misijonarko Jožico Sterle - Ukrajina: šolske sestre iz Boršta 20 evrov.

Darove lahko nakažete tudi na: ZADRUŽNE KRAŠKE BANKE IBAN: IT22 L089 2802 2010 2000 0086 948 Codice BIC: CTSIT2TXXX Misijonski krožek Rojan ul. Cordaroli 29 34135 Trst

Mednarodna operna akademija

Letos je bila ponudba posebno pestra

Zemljevid Mednarodne operne akademije tržaškega basista Aleksandra Švaba obsega vedno večje število držav po vsem svetu. Z institucionalnega vidika je stik z mnogimi ruskimi glasbenimi ustanovami zdaj najmočnejši, kar se odraža tudi v množičnem sodelovanju mladih opernih pevcev in učencev solopetja, rednih udeležencev poletnih tečajev, ki jih akademija prireja v naši deželi. Letos je bila ponudba posebno pestra, saj so pevci imeli trodelen tečaj o temi Mozartove opere Figarova svatba v lepem okviru vile Russiz v Koprivnem, nato so nadaljevali svoje izpopolnjevanje v mestu Asolo v Venetu in še na tečajih Arena International v Pulju na Hrvaškem (poleg tega, da so izkoristili tudi priložnost za organizirane izlete v Benetke, Oglej in Ljubljano). Pevci, ki so poleg iz Rusije prihajali tudi iz Ukrajine, Hrvaške, Slovenije, Švedske, Italije in z Malte, so nastopili s tematskimi koncerti ali z mešanim programom na raznih odrih na Tržaškem in Goriškem. Peli so tudi na Miramarskem gradu ob prisotnosti potomca Habsburžanov ob rojstnem dnevu Maksimilijana Habsburškega. Švab je v zadnjih letih prejel veliko število visokih priznanj za prizadevanje z mladimi tako v Rusiji kot v Italiji, kjer so mu pred kratkim podelili častni naslov Viteza Republike. Pedagoško poslanstvo pa ni bilo v njegovih mislih od samega

začetka: "Nisem si predstavljal, da bo poučevanje prevzelo tako pomembno mesto. Na začetku se sebično posvečal le svoji pevski karieri in ne razmišljal o tem, da bi lahko delil svoje znanje in izkušnje z učenci. Potem pa sem začel s privatnimi lekcijami in poskus je bil tako uspešen in zanimiv, da sem nadaljeval".

Akademija se iz leta v leto razvija z vedno širšimi, mednarodnimi obzorji, ruska komponenta pa je postala posebno zaznamujoča.

Zamisel za ustanovitev akademije se je porodila v slovenskem okolju, na osnovi tečajev za slovenske in zamejske operne pevce, a se je kmalu razvila v prihod dom tečajnikov iz mnogih držav. Z akademijo so sodelovali za daljši čas tisti, ki so razumeli in delili njen koncept delovanja, ki sloni na vztrajnosti, delavnosti, skromnosti. V trenutku, ko sem prejel vabilo za vodenje tečajev v Rusiji, se je začelo novo poglavje: veliko število ruskih pevcev nadaljuje namreč svoje izpopolnjevanje v Italiji in se udeležuje poletnih tečajev kriške akademije.

Ne glede na narodnost tečajnikov verjetno obstajajo pogosta vprašanja, ki so skupna za vse mlade solopence.

Pevcem ni nikoli jasno, kaj naj pričakujejo, zato jim skušam posredovati čim bolj realno sliko o opernem svetu. Morajo razumeti čim prej, da gre za resno delo, ki terja veliko truda.

PAL

ZVEZA CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV - TRST,
KD MARIJ KOGOT - SV. IVAN in SLOVENSKA PROSVETA
vabijo na
koncert mešanega zbora
CONSORTIUM MUSICUM
poklon Antoninu Dvoraku
vodi Gregor Klančič
cerkev sv. Janeza Krstnika pri Sv. Ivanu
sobota, 27. t.m., ob 20.30

Ob začetku skupne poti z Aleksom Puričem
želimo naši dragoceni sodelavki
METKI ŠINIGOJ
veliko zadovoljnih, srečnih
in razumevanja polnih dni
UREDNIŠTVO NOVEGA GLASA

S 7. strani / Projekt Živi Kras

Kras je edinstven

Za zelo lepo pripravljen projekt je čestitala tudi odborica občine Dolina Franca Žerjal. "Tudi mi opažamo, da je problem vzdrževanja še najhujši". Promocija mora imeti za cilj razvoj turizma, hkrati mora pri mladih ustvariti željo, da bi tudi sami iskali svoje poti. Naravni rezervat Glinščine v dolinski občini nudi več takih možnosti. Viljem Remich, vodja turizma agencije Avrigo iz Nove Gorice, je dejal, da so se popotniški trendi v zadnjih letih veliko spremenili, "ljudje iščejo avtohtonost in pristna doživetja". Kras ima glede tega na evropski ravni "odlične možnosti, potrebno jih je le razviti in informacijo o njih ponesti po Evropi, da pride do končnih potrošnikov". Kras je "unicum, ki nudi veliko možnosti", ponuja naravni vidik in dragoceno kulturno dediščino. Ljudje iščejo

foto: dpa

krajevne praznike, tradicijo, običaje; "vse to se lahko vključi v turistično ponudbo, ki postane bistveno bolj zanimiva". Gospodar gostilne Al Poeta iz Martinščine, Andrej Marini, ki so jo odprli pred letom dni, je izrazil željo, da bi bili vraščeni v okolje. Ponujajo tipične kraške dobrote,

ki jih cenijo ljudje od povsod, zraven pa nudijo tudi srečanja, posvečena glasbi in poeziji. Odprti so za sinergije in vključevanje v širše projekte, ki bi bili v korist vsem. Predsednik SSO-jaz Drago Štoka (*na sliki*) se je na koncu zahvalil Albertu Devertaku za dobro izpeljan načrt, nato pa je tudi sam poudaril, da je "Kras nekaj izjemnega in se tega morda dovolj ne zavedamo". Njegov glavni problem je, da tvega se zapreti in postati težko dostopen, vedno bolj je zaraščen in neurejen. "Če krajine nihče ne čisti, ljudje ne morejo prihajati občudovat njene zaklade". Občinski upravitelji so upravičeno zaskrbljeni, a to bi morala urejati Dežela, je dejal Štoka, še najraje po zgledu Južne Tirolske, ki je zgledno urejena. Če Dežela ne ukrene, bo Kras vedno bolj košat in zaraščen. Zato naj vsi zainteresirani, vključno s projektantom, vložijo prošnjo na Deželo, da bi resno pristopila do tega problema, je sklenil predsednik SSO Štoka.

Koroški Slovenci / Ob 600. obletnici

Obeležili so zadnje ustoličevanje knezov v slovenščini

Organizacije koroških Slovencev so pred kratkim na Krnskem gradu in pri Gospe Sveti organizirale prireditev ob 600. obletnici zadnjega ustoličevanja koroškega vojvode v

svetni obred ustoličevanja na knežjem kamnu v slovenskem jeziku. Tega posebnega obreda preostala Evropa ni poznala. Organizatorji prireditve so ob častitljivi obletnici na

J. P. Gallus, nastop slovenskega komornega zbora iz Ljubljane in kvarteta trobil s Prevalj. Prireditev so skupaj organizirali Krščanska kulturna zveza, Narodni svet koroških Slovencev, Enotna lista, Mohorjeva družba v Celovcu ter Skupnost koroških Slovencev in Slovenk. Predsednik Narodnega sveta koroških Slovencev Valentin Inzko je ob robu prireditve za Televizijo Slovenija povedal, da je bila slovenščina pred 600 leti ob ustoličevanju kneza uradni jezik na Koroškem ter da sedaj pričakuje, da bo slovenščina lahko uradni jezik v deželnem zboru.

Cerkev Gospe Svete

slovenskem jeziku. Dogodek so naslovili Deželni knez pride, zbrani pa so lahko prisluhnili recitalom in pevskim zborom. Letos mineva 600 let od ustoličenja Ernesta Železnega, koroškega vojvode iz rodbine Habsburžanov, ki je leta 1414 kot zadnji vojvoda opravil obred ustoličenja po stari šegi. Ta je narekovala staro-

Krnskem gradu pri Kralovcu najprej pripravili zgodovinski uvod in recital z naslovom Koroška oporoka, v cerkvi pri Gospe Sveti pa je nato sledil koncert okteta Suha, mešanega mladinskega zbora ZG in ZRG za Slovence ter mešanega pevskega zbora

Predsednik kluba koroških Slovencev v Ljubljani Janez Stergar pa je za televizijo dejal, da so udeleženci iz Slovenije na prireditve prišli z dvema avtobusoma in da so ob obeleževanju 600-letnice organizirali tudi posvet in nekaj predavanj ter izdali zbornik.

MARIJINE BOŽJE POTI PRI NAS (66)

Mariza Perat

Brezjanski čudeži

Posebno poglavje brezjanske božje poti predstavljajo čudeži, ki so se tu dogodili. Vseh je preko 200, prav toliko je tudi izrednih uslišanj.

O brezjanskih čudežih je treba povedati, da so to bila izredna ozdravljenja, ko so v hipu in za trajno ozdravele osebe, katerih zdravstveno stanje je bilo brezupno. Prvi zapisan čudež na Brezjah nosi datum 22. september 1863. Tega dne so 18-letno Marijo Tavčar, doma iz Begunj, pripeljali na Brezje.

Dekle je božjast tako strla, da ni mogla nikamor. Dolgo časa je ležala, nato pa se je z berglami komaj premakala, saj ji je desna noga v kolenu bila sključena, trda in mrtva. Zdravnik ji je kar naravnost povedal, da ji ne more pomagati. Tako se je odločila, da bo zdravje iskala pri Mariji Pomagaj na Brezjah. Tu se je med mašo z zaupno prošnjo obrnila za pomoč k Božji Materi. Nenadoma je začutila, da noga ni več hroma. Vstala je, odložila bergle in se zdrava vrnila domov. Temu izrednemu ozdravljenju je sledilo še mnogo drugih.

Bliže našemu času je izredno in nenadno ozdravljenje deklice Tončke, danes 83-letne redovnice usmiljenke, ki živi v Šentjakobu ob Savi.

S. Tončka je doma iz Godešiča pri Škofji Loki. Kot sedemletna deklica je leta 1937 po vasi raznašala revijo Bogoljub, ki je že pred prvo svetovno vojno izhajala v Ljubljani. Ko je nekoč spet tako bila na poti, se je od ene vaških hiš z verige utrgal pes in skočil nanjo. Pri tem se je tako zelo prestrašila, da so se napadi strahu ponavljali tudi doma. Zdravnik dr. Huber, katerega so starši poklicali, ji je predpisal močna zdravila, hkrati pa je starše opozoril, da bodo ta zdravila imela strahotne posledice. Tako je panični strah sicer izginil, toda ob uri, ko jo je napadel pes, je deklica dobila napad. Vsak je trjal šest ur in po vsakem napadu je ohromelost bila večja. Rok in nog ni mogla več premikati, prav tako ni mogla odpreti ust, pa tudi oglušela je. Odpeljali so jo v bolnišnico v

Ljubljano, a tudi tu ji niso mogli pomagati. Eden izmed zdravnikov je tedaj dejal staršem:

"Jaz sem ateist. Toda takšni primeri se ozdravijo samo v Lurdu ali v Fatimi".

Družinski zdravnik dr. Huber se je ponudil, da bo deklico skupaj z njenimi starši pospremil v Lurd. Toda Tončka, ki ni mogla govoriti, je z enim prstom pokazala na podobo Marije Pomagaj z Brezij, ki so jo imeli doma. Tako so jo starši 13. novembra 1938, bila je nedelja, odpeljali na Brezje ter jo v cerkvi

S. Tončka Krajnik (prva z leve)

položili pred glavni oltar. Med mašo, ki jo je daroval p. Otmar Vostner, je Tončka med povzdigovanjem nenadoma spregovorila, se dvignila in shodila. Ljudje, cerkev je bila nabito polna, so obnemeli. P. Otmar je nadaljeval z mašno daritvijo, ob sklepu pa je dejal:

"Tako velikega čudeža na Brezjah še ni bilo. Pomeni nekaj čudovitega za ves slovenski narod, ampak kadar se taki čudeži zgodijo, pridejo hudi časi".

Seveda je bila hvaležnost deklice Tončke in njenih staršev do Božje Matere na Brezjah neizmerna. Čudovitega ozdravljenja pa so se razveselili tudi vsi, ki so takrat bili prisotni v brezjanski baziliki. Ko so se po maši v bližnji gostilni ljudje zgrinjali okrog srečne deklice in njenih staršev, je k Tončkini materi stopila izbrano oblečena gospa, katero je spremljal gospod v elegantni uniformi in rekle:

"Gospa. Ne vem, kateri čudež je večji: ali ta, da je vaša hčerka ozdravela ali pa ta, da je moj mož po 20 letih opravil spoved".

Čez nekaj dni so iz Ljubljane prišli k Tončki trije gospodje, ki so hoteli z njo na samem govoriti. Obljubljali so ji, da jo bodo poslali v Šolo, preskrbeli ji bodo najboljši profesorje, stanovala bo v najboljšem zavodu, ničesar ji ne bo treba plačati, a samo pod pogojem, da bo vsem govorila, da nikoli ni bila bolna in da nikoli ni bila na Brezjah. Tončka pa je ponudbo odločno odbila.

/ dalje

Erika Brajnik

NATUROPATSKI NASVETI (38)

NATUROPATSKA MEDICINA – TEHNIKA PRAVEGA ZDRAVJA

Kaj sploh je naturopatija? To ni isto kot naravna medicina. Beseda naturopatija se- stoji iz naturo-patija, patos pomeni poslušati, torej poslušati preko narave. Vsako

bolezensko stanje predstavlja disharmonijo z naravo. Naturopat oceni človeka, tako da najprej določi, kakšnemu konstitucionalnemu tipu pripada, po zgledu in po tem, kar je človek pode- doval (tradicionalna kitajska medicina). Potem s pomočjo iridoskopa pogleda, koliko vitalne energije ima ta človek, na katerih delih telesa je prenasiten s toksini in katere so njegove šibke točke (iridologija).

Potem s pomočjo različnih tehnik energetsko okrepi negativne vidike konstitucije, in to tako, da okrepi do maksimuma tiste dele telesa, ki so bolj močni. Išče zdravje in ne bolezn, ko je telo močno, se lahko bori proti bolezn, šibko telo tega ne

zmore. S tem se vzpostavi telesna energija, energija po meridianih telesa steče in potem naturopat vzpostavi še harmonijo energije duha (psihološko sfero) z Bachovimi kapljicami. Tako sta delovanje in obravnava celostna.

Naturopat išče vzrok, vzrok slabega počutja, bolezenskega stanja. Recimo, preveri pH urina, če je oseba zakisana, pomeni, da bo po vsej verjetnosti tudi demineralizirana, ker telo si bo prizadevalo zakisati samo odpravi, da obdrži določen nivo homeostaze. Če mu telo ne bo dalo prave hrane (bazične), bo iskalo v telesu bazično snov, da bo izničilo zakisanost telesa, in to bo

našlo v kosteh, zato bo človek izgubil veliko mineralov, kalcija, nastopila bo demineralizacija. Če ta proces traja dolgo, potem lahko nastopi tudi npr. artritis. Toksini povečajo tudi gostoto krvi, zato mora naturopat kri dinamizirati (z zelišči npr.: ginko, koencim idr.).

www.saeka.si

NOVI
GLAS

ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljk, e-mail paljk@noviglas.eu

Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednik prof. Peter Černic

Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5 - št. ROC 3385

Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.eu

Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.eu

Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail uprava@noviglas.eu

www.noviglas.eu

TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD, tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 45 evrov, Slovenija 48 evrov, inozemstvo 100 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

PODPORNA LETNA NAROČNINA: 100 evrov

Bančni podatki: IBAN: IT 67 M 05484 12401 001570069280, SWIFT ali BIC koda: CIVIIT2C, naslovljen na: Zadruga Goriška Mohorjeva - P.zza Vittoria-Travnik 25 - 34170 GORICA.

OGLAŠEVANJE: Oglaševalska agencija Publitar, ul. Treppo 5/B - Videm.

Tel. št. 0039 0432 299664 - Faks 0039 0432 512095 - E-mail info@publitarudine.com

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo

zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo

za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.

Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji USPI in Zveze katoliških tednikov v Italiji FISC

Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovencev v zamejstvu in po svetu

Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250

To številko smo poslali v tisk v torek, 23. septembra, ob 14. uri.

O Janezu Janši in drugih obsojenih v zadevi Patria na vrhovnem sodišču 30. septembra

Bo nova vlada dala dovolj novega upanja Sloveniji?

Sodeč zgolj po delu razprav poslancev na zasedanju državnega zbora, namenjenega predstavitvi in potrditvi nove vlade, dvanaeste po osamosvojitvi države, bi lahko dobili vtis, da je slovenska politika enotna v vsem, kar zadeva temeljna vprašanja in dileme družbe in države. Kdo ne bi pri-trdil novemu premierju Miru Cerarju, ki je zanikal hvalisanje prejšnje predsednice vlade Alenke Bratušek, češ da je Slovenijo popeljala iz krize, ko je parlamentarcem v dramatičnem tonu dejal, "da je kriza še kar tu. Ni časa in prostora za politikanstvo. Stanje v Sloveniji je resno, državljanom in državljanke pa ni vseeno, kakšna bo njihova prihodnost".

Torej veliko realističnega razmišljanja in ocen o razmerah v državi, toda mnogi se boje, da stremeljenja Mira Cerarja ne bodo imela dovolj učinka in uspeha tudi zaradi tega, ker ni dosleden samemu sebi. Najprej se je večkrat odločno izrekel in opredelil zoper kandidature Alenke Bratušek za evropsko komisarko iz Slovenije, potem pa je svoja stališča hipoma spremenil in zdaj zatrjuje, da gre za imenovanje, ki bo državi lahko zelo koristilo. Privoščil si je tudi vnaprejšnjo kritiko evropskih poslancev iz Slovenije, ki bi zelo verjetno imenovanje Bratuškove za komisarko v evropskem parlamentu utegnili kritizirati, ker pač ni izvedena za energetska vprašanja, področje, ki bi bila zanj pristojna v EU.

Janez Janša, poslanec in politični zapornik, kot ga vztrajno predstavlja in opredeljuje SDS, stranka, ki ji predseduje, je v parlamentarni debati podprl varčevalne namene in program nove vla-

de. Bo pa ta program, meni Janša, za Mira Cerarja in za vladno po drugi strani preklestvo. Vlado namreč podpirajo stranke, ki varčevanja nočejo. Za ponazoritev teženj poslovnega okolja, ki od vlade ne pričakuje varčevanja, je Janez Janša navedel primer najbogatejšega Slovenca Sandija Česka, ki je svoje podjetje pred nekaj dnevi iz Slovenije preselil na Ciper.

Premier Miro Cerar, ki je tudi ob predstavitvi in potrditvi nove vlade v parlamentu nekajkrat pozval k sodelovanju in strnjeno-sti slovenske politike za premaganje delujoče splošne krize, "ker to zna in zmore, kar je že pokazala v preteklosti", pa s svojim odnosom do SDS in Janeza Janše dokazuje, da s to opozi-cijsko stranko in njenim predsednikom noče sodelo-vati, ne imeti stikov. Ostala naj bi blokirana v opoziciji, pač v pričakovanju, da Janezu Janši odzamejo poslanski mandat in ga izključijo iz parlamenta. Premier o tej nameri med razpravo o novi vladi seveda ni govoril.

Nova vlada torej deluje. Najpomembnejšo vlogo v njej naj bi imeli ministri za finance, gospodarstvo, zunanje zadeve ter zaradi števila njenih poslancev stranka Desus s predsednikom Karlom Erjavcem. Ministri se čedalje bolj uveljavljajo v novi vlogi nosilcev izvršilne veje oblasti, pri čemer so deležni skoraj popolne in nekritične podpore javnih občil leve politične usmeritve, ki prevladujejo v Sloveniji.

Zunaj obravnavane politične faze in razmer pa ni vedeti, koliko, če sploh, je vlada upoštevala priporočila nekaterih opozi-cijskih politikov, na čelu z dr. Dimitrijem Ruplom, sotorcem slovenske zunanje politike, glede umestitve Slovenije v mednarodni prostor in politiko, upošteva-je, da je Slovenija članica EU in Zveze Nato. Dr. Dimitrij Rupel je v intervjuju, objavljenem v novi številki tednika Demokracija,

pa je, da se sedanja vladajoča ekipa ne počuti doma v EU in Natu in da bi ji bila ljubša kakšna manj zahtevna kombinacija". Glede vlade pa naslednji predlog dr. Dimitrija Rupla: "Ko bi želel biti prepričljiv, bi Miro Cerar naredil veliko koalicio s SDS in z Novo Slovenijo, krščanskimi demokrati".

V boleči in sporni zadevi Patria, ki že več let vzburja in deli slovensko politiko, pravno stroko in

javnost, je Vrhovno sodišče Slovenije napovedalo nov dogodek. Za 30. september je namreč razpisalo sejo senata omenjenega sodišča, ki bo odločil o zahtevi za varstvo zakonitosti, ki jo je zahtevala obramba sicer že pravomočno obsojenega

predsednika SDS Janeza Janše. Senat bo odločil tudi o varstvu zakonitosti za druga dva pravno-močno obsojena v isti zadevi. To sta Ivo Črnkovič in Tone Krkovič. Vrhovno sodišče je sporočilo, da bo sodnemu senatu predsedoval Branko Masleša, sicer predsednik vrhovnega sodišča Slovenije. Tudi ta obravnava pa bo, podobno kot so bile tudi druge, ki so zadevala Janeza Janšo, neposredno pred volitvami, tokrat lokalnimi. Te bodo v nedeljo 5. oktobra. Časovna bližina obeh datumov naj bi imela vnaprej natančno določen političen pomen. Tako prepričujejo volivce in javnost privrženci SDS in Janeza Janše.

Marijan Drobež

Miro Cerar

znova zatrdil, "da se Slovenija odmika od EU in Nata, približuje pa se Rusiji in Balkanu, posebno nekdanjim jugoslovanskim republikam. Imam vtis, da imajo na ministrstvu za zunanje zadeve in v slovenski zunanji politiki v zadnjem času glavno besedo nekdanji jugodiplomati in njihovi varovanci. Sicer ne verjamem, da bi se lahko obstoječa vladajoča elita Slovenije čez noč pridružila neki ruski zvezi. To ji preprečuje predvsem rezultat referenduma iz leta 2003, na katerem je 90 odstotkov volivcev glasovalo za EU, 66% pa za vstop v Nato. Po drugi strani ima Rusija še vedno trikrat manjši dohodek na prebivalca kot Slovenija. Res

Cerarjevih 100 dni miru in vladne razprtije Oblastniški sen kresne noči

Miro Cerar je dobil polna pooblastila. Od prejšnjega četrta lahko polnomočno vlada. Alibijev ni več. Seveda, pred sabo ima 100 dni miru, da lahko vpelje svoj sistem dela in se njegova ekipa klimatizira na Gregorčičevi. Zdaj je še čas čestitk ob izvolitvi in voščil za čim uspešnejše delo. Voščil, da se bo Slovenija le izvlekla iz stanja, v katerem je danes. Kljub premirju, ki ga je po "viteških pravih bojovanjih" treba pustiti novi vladi, pa je le potrebno povleči nekaj zaključkov. In izhodišče za te zaključke ponujajo ministri novonastale vlade. Gre za nekaj tistih situacij, ko eden od ministrov nekaj "blekne", pa ga mora zaradi njegove prenatrženosti kasneje demantirati premier.

Je Gašperšič neizkušen ali je samo realist?

To se je zgodilo ministru za infrastrukturo Petru Gašperšiču, ki je na predstavitvi pred matičnim državnoborskim odborom izrekel nekaj "bogokletnega" v trenutni politični in geostrateški sliki Slovenije. Na zaslišanju je preprosto dejal: "Drugi tir Koper - Divača, tako kot je v tem trenutku zamišljen, ni izvedljiv". In na Gašperšiča, Cerarja in celotno vlado se je usul plaz. Opozicija je

zahtevala celo Gašperšičev takojšen odstop od kandidature. Pa poglejmo najprej v ozadje te zgodbe: drugi tir med Koprom in Divačo je že dolgoleten projekt, ki bi moral razbremeniti odvoz blaga iz Luke Koper. Ker je zdajšnje stanje z enim samim tirom vse bolj nevzdržno, je že cela kopica ministrov za infrastrukturo s podporo levih in desnih vlad govorila o nujnosti in absolutni prioritati, ki jo je treba dati temu projektu. Pa se je našel Gašperšič, ki je celotno zadevo postavil na glavo. Po tej izjavi je vzrojl prvi človek Slovenskih železnic Dušan Mes, vrednost delnice Luke Koper je krepko padla, požar pa je hitel gasiti premier Miro Cerar z izjavami, da ostaja drugi tir na vrhu prioritete liste njegove vlade. Zakaj tolikšno razburjenje? Zelo preprosto, Gašperšič je govoril stvarno in realno. Ostali so govorili tipično politični jezik.

Infrastruktura katastrofa

Dejstvo, da Slovenija in Luka Koper nujno potrebujeta drugi tir (pravzaprav veliko več kot samo drugi tir), povsem drži: na kocki je zmožnost pretovora iz slovenskega pristanišča. Če bi do ustreznih razbremenitev ne prišlo, bi se blago lahko preusmerilo drugam. A številke so neizprosne. Po

zadnjih ocenah naj bi bila vrednost drugega tira nekje med 700 milijoni evrov in 1,4 milijarde evrov (odvisno od dejavnega ocenjevalca). Kakorkoli, govorimo o izjemno visokih zneskih, o tistih, za katere smo govorili pri projektu Teš 6. Govorimo o takih zneskih, ki si jih Slovenija ne more privoščiti, razen če ne gre v novo izrazito zadolževanje. Ampak Slovenija bi novo masovno zadolževanje le težko preživela. Stanje slovenskih železnic je zelo jasno tudi iz drugih preprostih ugotovitev: Slovenija v železnice ni nikoli vlagala, Jugoslavija niti. Sistem slovenskih železnic je, če nekoliko karikiramo, še avstro-ogrski. Ali je predstavljal, da leta 2014 porabi vlak za razdaljo dobrih 100 km uro in petdeset minut? No, to je časovni lok vožnje potniškega vlaka na relaciji Sežana - Ljubljana.

Slovenija se ni nikoli resno lotila problema železniškega prometa. Absolutna prioriteta so bile avtoceste: in to je seveda pravilno. A kaj, ko je slovenska država, kolikor je doslej ugotovljeno, avtoce-

stni križ preplačala za dobro tretjino (med 11 in 12 milijardami, namesto bolj realne cene 9 milijard). Na pravo strategijo za posodobitev slovenskih železnic pa ni nikoli niti pomislila. Železniški promet je bil vselej neko "slepo črvo" slovenske infrastrukturne politike. Kakšno pa je stanje danes? Tudi v tem primeru

Peter Gašperšič, minister za infrastrukturo

prav posebni odgovori niso potrebni, ker je situacija zelo jasna. Žal. Za vzdrževanje prometnih žil ni denarja. Ste se v zadnjih mesecih vozili po Primorski avtocesti? Koliko gradbišč ste našli? Da ne omenjamo slabe krvi ob vsakokratnih kolonah. Še slabše je stanje na državnih cestah. Direkcija RS za ceste ima v pro-

grozna: država ima na razpolago 60 milijonov evrov za obnovo in popravilo vseh državnih cest, drugi tir Divača - Koper, dolg samo nekaj desetnih kilometrov, pa bi stal približno milijardo evrov. Kako najti potreben denar za železnice? Jasnega odgovora še ni. Infrastruktura politika? Pa kaj še...

Razdvojenost obljube - realnost

To je samo eden od stvarnih primerov, s katerim se bo morala soočiti nova vlada. In ta primer tudi zelo jasno razkriva razdvojenost govornih politike in realnosti. Po Gašperšičevih besedah, ki so ustvarile pravi vihar v slovenski javnosti, je Cerar demantiral besede svojega ministra. Karl Erjavec je dejal, da so bile te izjave izključno sad neizkušenosti novega ministra. Iste besede je uporabila tudi predsednica Nsi Ljudmila Novak, nekdanji premier Janez Janša pa je dejal, da v svoji politični karieri še ni videl ministrskega kandidata, ki bi pred nastopom funkcije hitel zagotavljati, česa vse ni mogoče storiti. Vprašanje finančnega kritja drugega tira pa ostaja še naprej odprto. Vlada Mira Cerarja ima sicer 100 dni miru, da se primer-no umesti, spodrslijaj z Gašperšičem pa je še enkrat več pokazal, kako daleč sta si politika in realnost. Že res, da je politika umetost možnega, ampak obljube o drugem tiru (v isti koš spadajo tretja razvojna os - avtocesta iz Koroške v Belo krajino, projekt Teš 6 in podobni velikopotezni projekti) ne spadajo več na področje umetnosti možnega, ampak že kar v sen kresne noči dežurnih oblastnikov.

Andrej Černic

SNG Nova Gorica / Prva premiera v sezoni 2014/2015

Nora Gregor - Skriti kontinent spomina

Slovensko narodno gledališče Nova Gorica začenja letošnjo abonmajsko sezono, v kateri se bodo prepletale zgodbe ljubezni z vsemi pogubnimi ali odrešujočimi odenki, z velikim gledališkim dogodkom. V četrtek, 25. septembra 2014, bo ob 20. uri na velikem odru SNG Nova Gorica krstna uprizoritev dokumentarne fikcije Nora Gregor - Skriti kontinent spomina. Opirajoč se na gradivo, ki ga je v petnajstih letih zbral Kinoatelj - posebno vnet je bil pri tem Igor Devetak, ki je bil z ustvarjalci predstave in umetniško vodjo Martino Mrhar (SNG Nova Gorica) ter direktorjema SMG Ljubljana in Il Rossetti Trst, Uršo Cetinski in Milošem Budinom, na tiskovni konferenci v torek, 23. septembra, v SNG Nova Gorica - napisala igralka, režiserka in od polovice letošnjega avgusta tudi vršilka dolžnosti direktorja v SNG Nova Gorica, Neda R. Bric (1967). Nedo R. Bric zelo dobro pozna obiskovalci novogoriškega gledališkega hrama, saj je stala in sama tudi zrežirala tri uspešne predstave t. i. "primorske triloge", Trieste - Alessandria Embarked (Štorja od lešandrink) o primorskih ženah, ki so odhajale v Egipt in se tam zaposlile pri premožnih družinah kot dojilje, sobarice ..., Eda - zgodba bratov Rusjan, pripoved o "goriških letelih bratih", in Kdor sam do večera potuje skozi svet (Simon Gregorčič), v kateri je z močnim čustvenim nabojem opisala želje, hrepenenje, razočaranja, upe, ki jih je nosil v razboleli duši naš "goriški slavček". Tokrat pa je želela poglobiti spoznanje življenja in umetniško ustvarjanje prerano umrle filmske igralka nemškega rodu Nore Gregor, ki se je rodila v Gorici na Placuti I. 1901. Po prvi svetovni vojni, ko je mesto pripadlo Italiji, se je njena družina preselila v Avstrijo, v Gradec. L. 1920 je Nora kot debitantka nastopila v gledališču na Dunaju in isto leto tudi v filmu. Kaj kmalu je zaslovela in postala prva dama v dunajskem Burgtheatru, igrala pa je tudi na odrih v Berlinu in Parizu z najbolj znanimi režiserji. Filme je snemala v Evropi in v Hollywoodu. Ob vsem tem blišcu se je poročila z avstrijskim plemičem Ernstom Rüdigerjem Starhembergom in imela z njim sina. Ob priključitvi Avstrije nacistični Nemčiji je spoznala bridkost izgnanstva, osamljenost in doživela konec kariere in prezgodnjo smrt. Predstava se dotika predvsem življenjske zgodbe te igralka, ki je spoznala uspehe in poraze, obravnava pa tudi mesto ženske v družbi in njene boje ob razklanosti med vlogo umetnice, matere in žene. Ker letos obeležujemo 100-letnico začetka prve svetovne vojne, bo predstava spregovorila tudi o odnosih med tremi sosednimi narodi in o vplivu velikih družbenih sprememb, ki lahko povsem preusmerijo tok življenja posameznika. Predstava, z vsebino katere se je Neda R. Bric ukvarjala skoraj tri leta, je nastala kot mednarodna produkcija med SNG Nova Gorica, Slovenskim mladinskim gledališčem, gledališčem iz Gradca (Avstrija) Schauspielhaus Graz in italijanskim gledališčem FJK, Il Rossetti. Uprizoritev sooblikujejo igralci vseh treh gledališč v treh jezikih, slovensčini, nemščini in italijanščini.

Ta gotovo veliki in odmevni gledališki podvig bo zrežirala Neda R. Bric. Predstava je uvrščena tudi v abonmajski program Slovenskega stalnega gledališča v Gorici. Na sporedu bo 27. marca 2015 v gorškem gledališču Verdi, igrali pa jo bodo tudi v matičnih hišah ostalih sodelujočih gledališč. 2. oktobra bo ljubljanska premiera, in sicer na festivalu Mesto žensk.

Ob novogoriški premieri bo tudi odprtje razstave o življenju in delu Nore Gregor, ki jo je pripravil Kinoatelj v sodelovanju s SNG Nova Gorica in Visoko šolo za umetnost UNG in se bo nato selila v vse kraje, kjer bo na sporedu predstava Nora Gregor - Skriti kontinent spomina, v kateri igra glavno vlogo Helena Peršuh, članica SNG Nova Gorica.

IK

INTERVJU Prof. Martin Kranner

Spomini na prva poveljna leta...

Profesorja Martina Krannerja sem na njegovem domu v Pevmi ponovno obiskala 14. julija letos. Tokrat sva v pogovoru obravnavala poveljna leta: spregovorila sva o Žabnicah ter o njegovem delovanju v Gorici. Profesor Kranner je poldrugo desetletje (1947-60) poučeval telesno vzgojo na slovenskih srednjih šolah, nato pa na italijanskem tehničnem industrijskem zavodu Galileo Galilei v Gorici (1960-86). Bil pa je tudi zelo dejaven na športnem področju, najprej v italijanskih društvih v Gorici (Ardita, Iris Domo, Libertas, Unione Ginnastica Goriziana), nato pa v slovenskem športnem združenju Olympia (od marca 1961), ki ga je ustanovil, bil več let njegov predsednik in športni vodja.

V prejšnjih treh intervjujih v Novem glasu, pa tudi v podlistkih, ki so bili objavljeni v tem tedniku, je bil doslej govor o predvojni in medvojni letih. Avgusta leta 1945 pa ste se z družino, ki je bila v slovenskem begunskem taborišču na Koroškem, vrnili v rojstne Žabnice. Kaj bi povedali o prvem poveljnem obdobju?

O poveljnih poteh iz Žabnic na Koroško, kamor sem v slovenska begunska taborišča, predvsem v Kellerberg in Špital, nosil sporočila, ki so prihajala iz begunske pisarne v Rimu, sem že nekaj omenil v prejšnjih intervjujih, predvsem v tistem, v katerem sem spregovoril o ljubljanskem škofu Gregoriju Rožmanu, ki je bil kot begunec gost v škofijiškem dvorcu v Celovcu. Do januarja leta 1947 sem večkrat ilegalno prestopil mejo in nosil sporočila v taborišča, pa tudi v Celovec, kjer je nekaj časa bival kot begunec dr. Jože Basaj, ki je januarja 1945 postal predsednik novoustanovljenega Narodnega odbora za Slovenijo v Ljubljani. Ker je bil v Celovcu preveč na očeh jugoslovanskim oblastem, nevarno je bilo, da bi ga ugrabili, se je umaknil na Tirolsko. Njegova dva sinova sta bila domobranca in skupaj z drugimi soborci izročena Titovim partizanom ter neznano kje umorjena. Naj omenim, da sem se v tistih prvih letih nekajkrat podal tudi v Trst, kjer so našli zatočišče mnogi begunci, nekateri so učili na slovenskih šolah. Od njih sem odnašal poročila v Rim.

Še ena zanimivost. Leta 1946 sem se v Trstu sestal z dr. Albionom Šmajdom, članom Narodnega odbora, ki je tja prišel iz Rima, kjer je živel kot begunec. Februarja 1946 ga je prav v Trstu ugrabila jugoslovanska tajna policija. To se je zgodilo v hiši blizu železniške postaje, v kateri smo se z begunci, ki so živeli v Trstu, sestajali tisti, ki smo prihajali od zunaj. Lastnica hiše, neka starejša gospa, je bila sorodnica primorskega učitelja Š., ki je kot begunec iz Italije pred letom 1941 učil v Sloveniji, bil je tudi moj učitelj v 4. in 5. razredu ljudske šole v Devici Mariji v Polju. Kot

večina primorskih učiteljev beguncev je bil svobodomislec. Ker sem ministriral pri mašah, mi je precej nagajal. V Trstu pa je bil kasneje zaupnik Udbe, pri omenjeni sorodnici je iskal podatke o tem, kdo prihaja v omenjeno hišo. Ko je Šmajd prišel v Trst, je v hiši tudi prespal, zaupnik je verjetno to sporočil Udbi, ki ga je ugrabila. Dr. Šmajda so odpeljali v Slovenijo, ga zaslišali in usmrtili. V Arhivu RS je ohranjen zapis o njegovem zaslišanju v Ljubljani.

Milan Kravanja, vrnjenec iz Dachau, ki je bil po vojni v službi Amerikancev na Trbižu, me je opozoril, naj ne hodim več v Trst. Rekel mi je, da Ozna zve za vsakogar, ki pride v Trst. Ko so Šmajda ugrabili, sem bil v Žabnicah.

Kako so prihajala sporočila iz Rima?

Do Žabnic jih je prinašal znaničec še iz ljubljanskih let, ki je bil doma kot jaz iz fare Devica Marija v Polju, tudi sam član dijaške Katoliške akcije, profesor Janez Grum. Danes živi v ZDA in bo oktobra dopolnil 102 leti. Naj kot zanimivost omenim, da sem s prof. Grumom, ko je še bil v taborišču na Koroškem, poleti leta 1945 obiskal tudi koroškega voditelja in politika dr. Jožka Tischlerja, ki se je takrat vrnil iz medvojnne prisilne preselitve v Nemčijo. Razlagala sva mu, kako je komunistična partija, ki ga je vabila v vrste koroškega "demokratskega gibanja", obvladovala slovensko partizanstvo. Tischler je na slovensko partizanstvo gledal še zelo idealistično.

Profesor Grum se je že zgodaj jeseni 1945 preselil v Rim in bil v tesnem stiku s slovensko begunsko pisarno, predvsem z duhovnikom Andrejem Križmanom. Postal je vez med Rimom, slovenskimi begunskimi taborišči na Koroškem in menoj. Iz Rima mi je prinašal sporočila za Koroško in nazaj odnašal vesti iz Koroške, ki sem mu jih posredoval. Moje poti na Koroško so trajale do januarja 1947, ko sem začel učiti na slovenskih srednjih šolah v Gorici.

Kakšna so bila ta sporočila? To ni bila kaka visoka politika, v glavnem so bile zadeve, ki so se tikale problematike slovenskih beguncev na Koroškem, pomoč in navodila, kako naj se ravna za selitev v Argentino ali v druge države, ki so jih bile pripravljene sprejeti.

In v Rimu, komu so bila namenjena? V poslopju v ulici Dei Colli so stanovali in delovali nekateri nekdanji slovenski politiki - begunci. Tam je bila slovenska begunska pisarna. V njej sta delovala begunska duhovnika

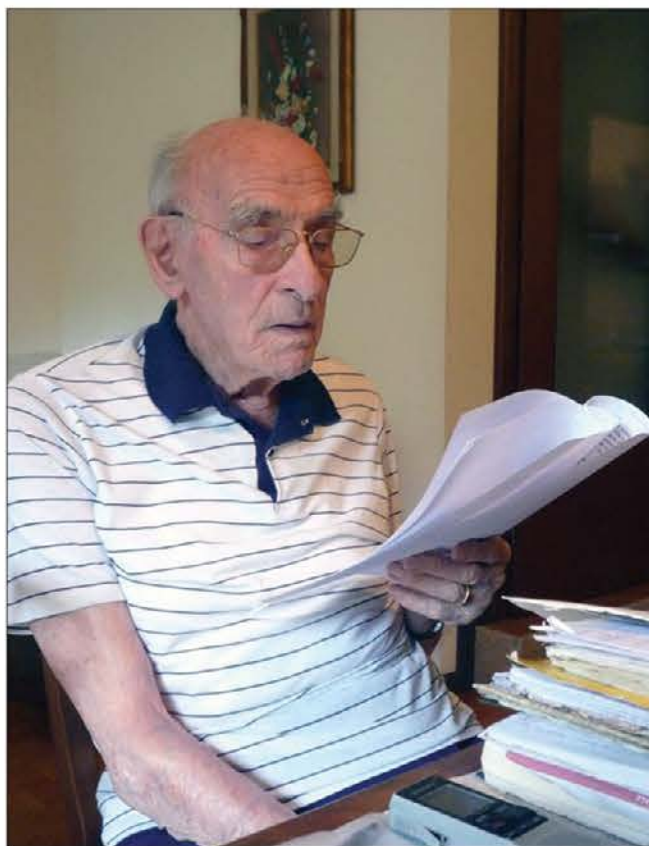
Andrej Križman in Pavle Robič, nekdanji delavski organizator France Pernišek in drugi. Na vse možne načine so skušali pomagati in svetovati slovenskim beguncem, ki so bili razsejani po Italiji in v begunskih taboriščih na avstrijskem Koroškem. Zbirali so tudi novice iz Slovenije, ki so jih prinašali nekateri redki ubežniki, ki se jim je posrečilo skrivaj preko-
račiti mejo med Avstrijo in Slovenijo. Poskušali so tudi organizirati ilegalne vstopne v Slovenijo, da bi poizvedeli o razmerah v domovini.

Kdaj ste zvedeli za Kočevski rog?

Po omenjenih redkih ubežnikih iz Slovenije in po še bolj redkih ilegalnih poizvedovalcih je nekaj novic v begunstvo in v Rim le prišlo. Že konec junija se je zvedelo za strahotno novico, da je angleška vojaška oblast slovenske domobrance, ki so bili v begunskem taborišču v Vetrinju, izročila Titovim partizanom, ne pa, kot je uradno krožila vest, da so jih premestili v Italijo.

Vedelo se je, koliko domobrancev iz Vetrinjo so Angleži še na Koroškem izročili partizanom. Izvedelo se je, da so partizani izročene mlade fante peljali v razne kraje v Sloveniji, da so tam stradali in so jih mučili, da so oficirje ločili od ostalih in da so mnoge pobili. Nihče pa še ni točno vedel, da je prišlo do množičnega pobijanja. Nekaterim izročnim iz prvega transporta je uspelo zbežati. Ko so domobranskemu vojaškemu vodstvu poročali, kaj se je zgodilo, jim niso verjeli in tako je drugi transport odšel smrti naproti. Zlasti jim ni hotel verjeti poveljnik, general Franc Krenner. Niso hoteli verjeti niti nekemu železničarju, domačinu iz Podrožce, ki je prišel povedat, da so na železniški postaji Angleži izročili domobrance partizanom. Krenner mu je zagrozil, da ga bo dal zapreti, ker širi alarmantne vesti, in ga je dal izgnati iz taborišča. Z drugega transporta 28. maja sta se rešila dva, eden je bil zdravnik Janez Janež, kasnejši znani kirurg - misijonar na Kitajskem in pozneje na Tajvanu oz. na Formozi. Drugi pa je bil njegov šofer. Janeža sem poznal, ker je bil zaročen z mojo sestrnico Ado; ušel je iz transporta v Pliberku, zbežal je iz kolone in se skril v bližnje žitno polje. Angleži ga niso preveč iskali. V tem polju je ostal skrit do večera, se ponoči vračal in 30. maja prišel v Celovec, kjer so bili nastanjeni člani Narodnega odbora. Šele njemu so verjeli. V taborišče je prišel nekaj dni po odhodu zadnjega transporta.

Nekateri domobranci so se po teh novicah preoblekli v civilne obleke, kar jih je rešilo, da niso bili naloženi na tovornjake. Mnogi pa so se vdali v usodo, češ "kamor so šli drugi, grem tudi mi". Tako so odgovarjali tudi meni nekateri fantje iz Device Marije v Polju, ko sem jim prigovarjal, naj se preoblečejo v civilno obleko in si tako rešijo življenje. Vendar je takrat vladala neka kolektivna psihoza in vdanost v usodo, ki je silila vse v gotovo smrt. Naj omenim nekatera imena: Franca Pirca, mirnega fanta iz Polja, ki sem ga poznal kot člana Katoliške akcije. Ko sem mu prigovarjal, naj ostane, mi je odgovoril, "ta-

ko je usojeno, grem". Podobno mi je odgovoril Janko Habič z Vevč, odlični fant, član Marijine kongregacije. Nekaterim redkim pa je uspelo, da so zbežali z morišč, iz brezen.

V taborišča in tudi v Rim so tako le prišle strahotne vesti o množičnih pobojih. Še pozimi leta 1945-46 pa slika takega obsega ni bila še znana.

Vi ste bili takrat v Žabnicah? Živel sem že v Žabnicah in sem se pozno jeseni leta 1945 vpisal na univerzo v Gradcu. V Žabnicah sem bil bliže novicam, ki so prihajale v taborišča, novicam tudi tistih redkih, ki jim je uspelo zbežati z morišč, pa čeprav tudi sam nisem verjel, da je bilo pobijanje tako masovno. V tistem prvem letu sem tudi pomagal nekaterim beguncem na Koroškem, da so ilegalno prišli čez mejo v Italijo. Naj omenim, da sem se enkrat opogumil, da sem tudi sam šel čez mejo v Slovenijo poizvedovat o položaju. Mejo sem prestopil pri Ratečah, a si nisem upal naprej v notranjost in sem se kmalu vrnil.

Naj se ob tej priložnosti spomnim Vinka Levstika, bivšega domobrancia, doma od Sv. Gregorja pri Velikih Laščah. Bil je v transportu domobrancev, ki so jih Angleži izročili partizanom. Ko je vlak pri Celju vozil počasneje, je skočil z vlaka, se zatekel v bližnji gozd, se nekaj dni skrivaje prebijal do meje z Italijo, jo prečkal in se napotil

najprej v Rim in se javil v pisarni za begunce, nato pa je odšel na Južno Tirolsko. Tam se je zaposlil, po nekaj letih se je preselil v Rim, tam najel manjši hotel in ga pozneje kupil. Po nekaj letih se je preselil v Gorico, vzel v najem Palace Hotel in tudi tega pozneje kupil. Iz Gorice je znal navezati legalne in ilegalne stike s Slovenijo. Nekajkrat pa se je, korajžen kot je bil, tudi sam ilegalno napotil v Slovenijo iskat informacije. Umrl je mnogo prezgodaj. Pokopan je v svojem rojstnem kraju. Vinko Levstik je bil vključen tudi v poveljne pobege nekaterih ljudi iz Slovenije na zahod. Zlasti leta 1946 je prepeljal več ljudi preko meje.

Na dom moje tete v Žabnici, kjer smo živeli prvo leto naše vrnitve v moj rojstni kraj, je jeseni 1945 ali spomladi 1946 neki pater franciškan prinesel torbo, v kateri je bil arhiv polkovnika Mirka Bitenca. To je bil arhiv vojaškega štaba Slovenske narodne vojske s seznamom napredovanj domobranskih oficirjev. Najprej sem mislil, da mi je gradivo pu-

stil Bitenc sam, ko se je ilegalno napotil v Slovenijo, v Ljubljani so namreč ostali tudi njegova žena in otroci. Udba pa je za ta Bitenčev obisk izvedela, ga prišla in ga na javnem procesu zaslišala in obsodila na smrt. Pozneje sem izvedel, da je pater torbo prejel v Trstu z naročilom, naj jo izroči meni, ki sem obiskoval taborišča na Koroškem. Kdo je torbo prinesel v Trst, pater ni vedel. Prinešeno gradivo sem pred leti odnesel Tinetu Velikonji, ki je bil odbornik Nove slovenske zaveze v Ljubljani. Ta je gradivo na

mojo zahtevo izročil dr. Janezu Arnežu, ki v škofovih zavodih v Šentvidu pri Ljubljani hrani ogromno zdomskega gradiva, ki ga je prinesel s seboj iz ZDA in zbiral po vsem svetu. Med tem gradivom je tudi arhiv dr. Mihe Kreka.

Do kdaj so se nadaljevale Vaše poti na Koroško?

Do zime leta 1947. Bilo je januarja, ko sem se zadnjikrat ilegalno podal iz Žabnic v taborišče Špital in nato do univerze v Gradcu. Ob vrnitvi na Gorjanski planini, na meji med Ziljsko dolino in Italijo, bi skoraj ostal pod snegom. V nahrbtniku, ki me je težil, sem nosil učbenike, ki sem jih naložil v Gradcu. Nosil pa sem še smuči in krplje, kar me je potem rešilo.

Opišite nam поблиže to zadnjo pot iz Koroške!

Ko sem se vzpenjal iz vasi Gor-

jane na Gorjansko planino, je začelo snežiti. Preden sem prišel do bajte na planini, je zapadlo že precej snega, tako da sem moral na noge privezati krplje. Bilo je že precej temno. Ko sem prišel do bajte, sem bil premočen, saj se je sneg topil na meni. Ker sem bil utrujen, sem se zatekel v bajto, da bi prebil noč. S težavo sem nekoliko odrinil vrata, odpirala so se navzven, in se vrnil v notranjost. Zaradi snega vrat nisem mogel popolnoma zapreti, kar me je rešilo. V bajti sem zanel ožen na ognjišču, da bi se posušil in malo ogrel. Ker je zunaj snežilo, dim ni uhajal skozi vrata in majhno okno in začelo me je dušiti. Moral sem ugasiti ogenj in konec je bilo sušenja premočene obleke. Čakal sem dneva, da bi nadaljeval pot. Ko sem hotel malo bolj odriniti vrata, da bi prišel ven, jih nisem mogel. Zunaj je namreč zapadlo snega že do polovice vrat. S težavo sem se prerinil skozi priprta vrata, si pripel smuči in skušal nadaljevati pot po vrhu planine do vojaške ceste, ki pelje v dolino Tinjega loga in naprej v Žabnice. Za pot, ki je navadno trajala največ pol ure, sem potreboval štiri ure, kajti smuči so se mi v mehkelem snegu udirale in na podlagi se mi je nabiral sneg. Okoli poldne sem se začel spuščati v dolino Tinjega loga. Tedaj pa se je začel pravi križev pot.

Zakaj?

Cesta se je po strmih pobočju spuščala v serpentinah. Od serpentine do serpentine so se na cesto spuščali manjši plazovi. Grmadili so se v majhne kupe, ki so mi močno otežkočali pot, saj se mi je drselo nazaj. To me je zelo utrudilo, poleg tega pa še težek nahrbtnik s knjigami, ki jih hranim še danes. Pri neki lovski opazovalnici - to so majhne utice na drevesu, nekaj metrov od tal s klopjo in strehico - sem se ustavil in usedel. Skoraj sem zaspal, a sem se pravočasno zavedel, da bi lahko zmrznil. Nadaljeval sem pot v dolino. Mislil sem, da bo pot proti Žabnicam lažja, pa sem se zmotil. Na cesti so bili na več mestih od plazov, ki so se spuščali s pobočja, veliki kupi snega. Vzpenjati se čeznje je bila prava muka. Bil je že mrak, ko sem se privlekel do strčevega doma - svoje rojstne hiše. Spominjam se še samo, da sem prosil strica za posteljo, si slekel premočeno obleko in spal do jutra.

Opisana pot mi je še danes, po 70 letih, živo v spominu, kot bi bilo včeraj. Ta zadnja izkušnja neposrednega stika in boja z naravo me je izučila in poti je bilo konec. Odločitev je sovpadala tudi z začetkom poučevanja v Gorici februarja leta 1947.

Sta pa še dve dogodivščini z omenjenimi poti na Koroško, ki sta mi ostali v živem spominu.

Povejte nam prvo!

Pozno spomladi leta 1946 sem na Gorjanski planini zaslišal značilno petje divjega petelina, ki je prihajalo z bližnjega drevesa pred menoj. Iz pripovedovanja mojega očeta, ki je bil v mladosti divji lovec, sem vedel, da je takrat petelin slep in gluha za okolico. Hitro sem se približal drevesu in zagledal petelina, kako je z razpetim repom in iztegnjenim vratom pel svojo ljubavno pesem. Še nekaj minut je pel, ko me je zagledal, je odrfotal.

/ dalje
Erika Jazbar

V odkrivanju planinskega raja (1)

Nad dolino Kozice

Prijatelj, ki je tu doma, mi je rekel, da si lahko Nadiške doline ogledaš v pičlem dnevu. No, morda je za vse nas značilno, da potujemo v najbolj oddaljene dežele, ne vidimo pa domačih lepot. Sama sem se na obrobje Benečije preselila šele v začetku letošnjega poletja in odkrivanje teh prelepih dolin mi še vedno pomeni turistično doživetje. Ne vem, ali se jih bom kdaj res naveličala in bom tudi sama rekla, saj tu nimaš kaj videti, razen neskončnih gozdov. Trenutno mislim, da je to eden najlepših krajev naokoli, pokrajina s čisto posebnim čarom, ki je turisti in pohodniki še niso odkrili, je pa privabila v svoje naročje marsikatero tujca. Za tiste, ki ljubimo hojo, ali za zagnane kolesarje je to enostavno raj na zemlji, bogastvo poti in razgledov, ki mu ni konec. In z mojim sva prepričana, da nama preostanek življenja ne bo dovolj, da prepešči in razišče vse. Ob tistih najinih vzklkih, ki so postali v teh dolinah že stalnica ... kako je

lepo, božansko lepo. Sonce naju je minuli teden zvalilo na daljšo krožno turo od vasice Hlastre (Clasta) do večjega in bolj poznane Garmak (Grimacco). Najprej seveda kava na trgu sredi Sv. Lenarta (San Leonardo), vasi, ki se je pred tridesetimi leti spominjam razpadajoče in opuščene, sedaj pa je lepo obnovljeno, prijetno in veselo središče ob vstopu v dolino reke Kozice. Takoj, ko zapustimo Sv. Lenart, nas kažipot usmeri navzgor v desno, proti sončni in izredno razgledni vasi Hlastra ali Hlasta. Izhodišče sva z mojem izbrala čisto slučajno, in sicer zaradi prijatelja, ki nam je pripovedoval o tukajšnjem kmečkem turizmu z imenom "Al melo innamorato" (Pri zaljubljeni jablani). Kdo pa ne bi nasel radovednosti in romantiki in pogledal, kaj se skriva za tem pesniškim nazivom. Kmetija nosi namreč ime po jablani, ki se tesno ovija okoli debla drugega drevesa, v dokaz, da se tudi drevesa lahko zaljubijo,

vsaj v Nadiških dolinah, kjer imajo ljudje smisel za lepoto, poezijo in naravo.

Agriturizem, seveda zaprt, sva našla takoj na začetku vasi, opazen je zaradi raznobitnih tibetanskih molilnih zastavic, ki ga krasijo. Sicer imajo te zastavice skoraj vse turistične kmetije v teh prelepih dolinah. Morda so jih sem

prinesli alpinisti in ljubitelji gora, morda so samo pozdrav turistom najrazličnejših narodnosti, ki pešajo od vasi do vasi. Možno pa je, da je budistični

samostan na Polavi, na obrobju Matajurja, pustil svojo sled vsepovsod po Benečiji. Vas sama je lepa ne samo zaradi sončne lege, ampak tudi zaradi skrbne, strokovno in okusno izvedene prenove. Domačini in številni tuji priseljenci, ki so si kraj izbrali za domovanje, so lepo ohranili vse značilnosti tukajšnje arhitekture,

Zavetniku pastirjev, sv. Jerneju, je posvečena tudi vaška cerkva, ki se sedaj nahaja v zaselku samem, prvotno pa je bila vrh bližnjega hriba. Sedanja cerkev, ki je bila obnovljena pred nekaj leti, je bila dokončana okoli leta 1827, manjša in starejša, ki jo lahko še obiščemo vrh vzpetine nad vasjo, pa naj bi nastala pred letom 1442.

/ dalje
Suzi Pertot

Mariborska nogometna zgodba
Vijolična noč v ligi prvakov

Maribor – drugo poglavje. Pred dvema tednoma smo v teh stolpcih obdelali pravljico štajerskega nogometnega kluba, ki se je prebil v fazo po skupinah Lige prvakov, tokrat pa še reportaža iz mesta ob Dravi, kjer se je v sredo, 17. septembra, ta fascinanta avantura tudi pričela. V prvem krogu skupine G najprestižnejšega evropskega klubskega pokala so varovanci trenerja Anteta Šimundže sprejeli v goste libonski Sporting,

živahna, napeta, dopadljiva, mnogo strelav na oba gola. V prvem polčasu prečka gostujočega napadalca Carrilla in vratnica domačega branilca Rajčevića. In predvsem cela vrsta, v celoti tekmi morda več kot deset, odločilnih posegov vratarja slovenskih prvakov Jasmina Handanoviča (bratranca bolj znanega Samirja, nekoč Udinesejevega in danes Interjevega čuvaja mreže). Deset minut pred koncem dvoboja šok za mariborski stadion – vodstvo gostov

koprski branilec vijoličastih Mitja Viler) delijo začasno vodilno mesto v skupini z ostalimi tremi nasprotniki. 1:1 sta v prvem krogu na Angleškem namreč igrala tudi izvrstna Chelsea (gol nekega Fabregasa) in Schalke (izenačenje gospoda Huntelaara). In pravljica se bo nadaljevala 5. novembra, ko si bo v Mariboru mogoče v živo ogledati Mourinha, Drogbaja, Diega Costo, Terryja, Hazarda in tovarišijo. Še prej pa bodo – naslednji teden – viole na delu v

po škotskem Celticu iz Glasgowa še enega pomembnega nasprotnika mednarodnega formata. Razprodan ljudski vrt, vse v vijoličastem, pač v barvah mariborskega društva. Že tri ure pred tekmo v zraku pozitivna napetost, polno ljudi pred kavarnami, pa ne neki razgreti ultrasi – za kakršne zloglasne viole veljajo –, ampak preprosto vse mesto, parčki, družine, otroci, upokojeanci. Kot se večkrat zgodi ob teh magičnih priložnostih, je tudi razplet na igrišču nekako sanjski. O portugalskem tekmeču, pri katerem se je svojčas kalil Cristiano Ronaldo, je treba vedeti, da je zadnja leta druga ekipa v domovini po mestnem tekmeču Benfici in pred uglednim Portom. Dobra tekma,

po preblisku odličnega Nanija, do lani člana Manchester Uniteda in v bistvu edinega pravega vrhunškega zvezdnika obeh postav. Toda igre še ni konec, v polje vstopi komaj 18-letni Luka Zahovič, sin legendarnega Zlatka, najboljšega slovenskega nogometaša vseh časov in danes športnega vodje Maribora. V sodnikovem dodatku groba napaka obrambe Sportinga in omenjeni Zahovič, ki v domačem prvenstvu že vztrajno trese mreže, z glavo ukani vratarja portugalske reprezentance Ruia Patricia. Prav Luka, ki se je leta 1995 rodil na Portugalskem, ko je tam oče služil kruh. Apoteoza v ljudskem vrtu, konec srečanja in naenkrat mariborski palčki (kot je sebe in soigralce po tekmi označil

nemškem Gelsenkirchnu v brlogu Boatenga, Farfana, Hoewedesa in drugih. Da se povrnemo k zgodovinski mariborski šampionski noči, ostane v spominu poročevalca še nič koliko utrinkov. Skupinica miroljubnih portugalskih veseljakov, ki so športno bodrili svoje junake, sprehod po vlažnem bregu spokojne reke Drave, intervjuji s protagonistami, ki so 15 minut po koncu napora po strogem Uefinemu protokolu že v večerni obleki. Poglavje zase je tudi spektakel Lige prvakov s sistemom kamer, medijskim središčem, varnostjo in celo šotorom z diskom (Champions Club) s house glasbo samo za povabljen izbrance.

HC

JURIJ PALJK

KAJ SPLOH POČNEM TUKAJ?

196

Minuli konec tedna sem bil na festivalu Pordenonelegge. Gre za festival knjige in druženja s knjižnimi ustvarjalci vseh sort, za resnični praznik knjige in njenih ljubiteljev. V Pordenonu se za festival zgodovinsko središče spremeni v velik oder, pravzaprav na desetino odrov, na katerih se stalno nekaj dogaja, tamkajšnji gostinci poskrbijo za take cene, ki so dostopne povprečnemu državljanu in ne samo bogatim, vidi se, da mesto diha s festivalom. Organizatorji so ob koncu festivala v nedeljo zvečer povedali, da se ga je v slabih štirih dneh udeležilo 130 tisoč ljubiteljev knjige, da so v Pordenonu letos imeli 363 raznih knjižnih ustvarjalcev, da so prvič predstavili 33 novih knjižnih del, kot so tudi povedali, da so v času festivala v Pordenonu imeli petnajst različnih razstav, vse skupaj pa se je dogajalo na tridesetih prizoriščih. Prvič sem v Pordenonu nastopil kot avtor, a tega nistopazagotovo ne bi bilo, če me ne bi povabil prijatelj, beneški pesnik in časnikarski kolega Miha Obit, ki že leta tke vezi med slovenskimi in italijanskimi pesniki. Iskreno lahko povem, da sem malokrat nastopal na literarnih festivalih doma in še manj na tujem, saj nisem tako poznan, da bi me lahko vabili, a tudi "porivam" se ne, še literarnih branj se vedno bolj otebam, predvsem zato, ker po navadi pesniki in pisatelji beremo bolj samim sebi in sebi enakim kot pa knjižnim ljubiteljem. Dejstvo je, da s (m) o na papirju vsi strašni ljubitelji poezije, a stvarnost govori drugače. Ko smo letos spomladi na Mednarodni dan poezije nastopili zamejski pesniki, kar petnajst se nas je zbralo v prestižni kavarni San Marco v Trstu!, nas je v središče Trsta prišlo poslušat bore malo "ljubiteljev poezije in knjige", zares malo. Takrat sem malce zlobno, to rad priznam, objavil album s fotografijami vseh nastopajočih in skupinsko fotografijo, ki je redkost, saj se nas petnajst, ki še prisegamo na pisano pesniško besedo pri nas, ne zbere kar tako lahko!, na zidu skupine Rešimo Tržaško knjigarno na družbenem omrežju Facebook, ki je že takrat štela več kot 1000 članov in nad album sem napisal vprašanje: "Kje ste bili sinoči?"

Za tiste, ki Trsta ne poznate, naj povem, da je bila Tržaška knjigarna, da, bila, danes je namreč ni več, baje Kitajci odpirajo sedaj tam trgovino, (so pa hitri, ne, Kitajci?) čisto zraven zgodovinske kavarne San Marco. Da ne bi kdo tudi mislil, da smo se zbrali sami nepoznani pesniki, naj povem, da nas je pesnik takrat vodil Miroslav Košuta z Markom Kravosom, da smo bili zraven skoraj vsi, ki pri nas še pišemo, publike pa ni bilo veliko, prav sramotno malo. Odgovorili sta samo dve prijateljici, sicer knjižni poklicni spremljevalki, kritičarki, ki sta povedali, da sta bili delovno zaposleni, "ljubitelji poezije in borci za Tržaško knjigarno in Tržaško knjižno središče v nastajanju" niso rekli nobene. Najbrž zato ne, ker nimajo ničesar povedati, pa ne zato, ker bi bili modri, kot se na Slovenskem zmotno misli, ko se govori, da modri molči in tako desetim odgovori. Te sicer splošno sprejeti bedariji sam nikdar nisem verjel, ker po navadi tisti, ki molčijo, nimajo ničesar povedati, ali pa z molkom kaj zahrbtno prikrivajo ter tako povedanemu samo še pritrjujejo. Sicer sem res občasno nastopal, predvsem s prijaznimi goriškimi italijanskimi pesniki sem vedno rad sodeloval, pred leti sem tudi kje drugje kaj svojega prebral, a me je sčasoma dobesedno minilo, da sem se pozno zvečer znašel v prazni dvorani med sebi podobnimi in se redno

spraševal: "Kaj sploh počnem tukaj"? Zadnje čase sem se med branji poezije tudi vedno iskreno zahvalil vsakemu posamezniku, ki nas je prišel poslušat, kot sem to storil tudi v Pordenonu, kjer smo trije slovenski pesniki: Miha Obit, Alja Adam in jaz spregovorili o odnosih med slovensko in italijansko literarno sceno, o prevajalcih, o padcu meje in nasploh (ne) sodelovanju. Miha je vodil omizje, sam sem tudi prevajal Aljo, ki italijanščine ne pozna, vsi trije skupaj smo tudi toplo spregovorili o "mladenki s Krasa", kot sem sam poimenoval neutrudno prevajalko Jolko Milič, ki je bila, čeprav odsotna, vedno med nami in tudi deležna zares toplega aplavza publike, saj nima ogromni prevajalski opus govori sam zase. Kaj smo povedali, je drugotnega pomena, ker vsakdo po navadi sliši le tisto, kar sam hoče, a mislim, da smo vsi trije več kot dostojno spregovorili o naših in drugih težavah, predvsem pa smo skušali prikazati številni publiki, ki nas je zares zbrano poslušala, v lepi Knjižgarni poezije, zakaj pišemo, zakaj na meji med Slovenijo in Italijo ni večjega sodelovanja, kot bi sicer lahko bilo, še vrsto drugih tem smo odprli. Miha je kavalirsko odstopil sklep večera Alji, ki je prebrala svojo pesem v slovensčini, on pa je Jolkin prevod prebral v italijanščini, midva pa nisva brala svojih pesmi. Prav ste zgoraj prebrali, da nas je zbrano poslušalo veliko ljudi, med njimi jih ni bilo niti za pest slovensko govorečih in to nas je vse presenetilo. Prav toplo nam je vsem trem bilo, ker so prisotni z zanimanjem poslušali prav vse, kar smo povedali. Ko smo po dobri uri končali, smo imeli občutek, da bi številni prisotni še poslušali.

Iskreno povem, da me je to zelo presenetilo, saj je bila Knjižgarna poezije razmeroma odmaknjeno prizorišče, istočasno pa je v mestu govoril sloviti in zares duhoviti Umberto Eco, sam pa sem na lastni koži spoznal, da nisem svetnik, (kar sem sicer vedel že prej, a vseeno!), saj sem si zaželel, da bi ob isti uri, ko smo mi nastopali, lahko poslušal Vladimirja Kantora iz Moskve, ki je govoril o Dostojevskem, Nietzscheju in krizi krščanstva v Evropi. Lepo mi je bilo predvsem zato, ker je festival Pordenonelegge daleč od vsake ozkosti, elitarnosti, zaprtosti, sicer se res tudi spogleduje z uveljavljenimi imeni, med katerimi je tudi naš Boris Pahor, a je namenjen vsem ljubiteljem knjige. To ga loči od drugih literarnih festivalov, kjer organizatorji, po navadi so iz književniških vrst, najprej poskrbijo za to, da iz tujine povabijo medse take, ki jih bodo nato sami povabili k njim, nato berejo samim sebi in se na koncu še čudijo, kako je mogoče, da ljudi na njihov festival ni in ni. Festival Pordenonelegge je namreč namenjen ljudem, bralcem, ki sicer res skušajo poslušati v prvi vrsti "imena", a pridejo z zanimanjem poslušati tudi manjše, neznane, tudi take, ki smo od nekdaj na meji. In sem bil zelo, zelo vesel, ko sva se po prespani noči, saj sva z Miho isti večer šla gledat na festivalu še nevsakdanjo gledališko predstavo Antonelle Bukovaz, oba v nedeljo znašla ob enajsti uri na tiskovni konferenci slovitega italijanskega vratarja nogometne reprezentance iz Furlanije Dina Zoffa, ki je pri svojih 72-ih letih spregovoril tako, kot le on zna, predvsem pa povedal, da o stvareh, o katerih ne ve veliko ali sploh ničesar, raje molči. Govoril pa je v zameno o vrednotah, ki jih sam danes tako v nogometu kot v družbi še kako pogaša, in z Miho sva mu čez mizo molče pritrčila.

S 1. strani
Po krožni ...

“Primarno si bom prizadeval, da bo Slovensko stalno gledališče postalo posebna, prepoznavna in široko uveljavljena kulturna ustanova na domačem in mednarodnem prizorišču”. SSG bo v skladu s kadrovskimi in operativnimi zmogljivostmi ter v skladu s finančnimi zmogljivostmi ponujalo visoko umetniško raven in kakovost gledališke produkcije, prepoznavnost oziroma posebnost na domačem in mednarodnem trgu (“pri tem imam v mislih produciranje projektov, ki so multikulturalni in večjezični; načrtujem mednarodne koprodukcije”), komunikativnost in tesnejšo povezanost z lokalno skupnostjo (na podlagi povezovanja z drugimi kulturnimi institucijami v Trstu in okolici), vpliv na kulturološke, pedagoške in družbene procese, lokalno in širše (gledališče bo razširilo svojo dejavnost in prisotnost z raznimi delavnicami, bralnimi uprizoritvami, kulturnimi večeri itd.), raznovrsten kulturni program, ki bi ga SSG ponudil kot kulturni komunikacijski prostor. Miller je prepričan, da se mora SSG nujno čim bolj odpreti in povezati s pomembnimi ustanovami doma in v tujini. Glede na okoliščine, v katerih bo SSG-ju dano delovati, si bo nov umetniški vodja prizadeval, “da se ime Slovenskega stalnega gledališča zariše na debelo na zemljevidu evropskih gledališč”. Letošnji abonma, ki poteka pod

Cankarjevim geslom Krožna pot (se pravi premočrtno vselej iskati svojo pravico kot hlapec Jernej), simbolizira fotografija gledališkega ansambla SSG, ki jo je posnel fotograf Luca Quaia: igralci v “starodavnih” oblačilih na tržaškem nabrežju gledajo v svetlo nebo, s kovčki in kolesi pripravljeni na nove umetniške pustolovščine: le en oblak kazi sinjino, to je boleč spomin na stoto obletnico začetka prve svetovne vojne. Osrednji abonma nove sezone SSG bo ponudil pet novih produkcij. SSG se bo najprej predstavilo z dvema pomembnima koprodukcijama: uprizoritev Mannove mojstrovine *Čarobna gora* v režiji Mateje Kolečnik bo nastala v sodelovanju z ljubljansko Dramo, predstava *1914-1918. Trst, mesto v vojni*, katere režijo bo podpisal Igor Pison, pa s Stalnim gledališčem Furlanije Julijske krajine - Il Rossetti in z društvom Casa del lavoratore teatrale. Sledil bo klasični tekst Moližrov *Amfitrion*, ki ga bo režiral eden najboljših slovenskih režiserjev mlade generacije, Marko Čeh. Drama *Hlapci* Ivana Cankarja je bila prvič uprizorjena prav v Trstu leta 1919, v letošnji sezoni pa bo njegove sveže, žive, aktualne, celo udarne vsebine, na novo prebral eden najizrazitejših slovenskih režiserjev sedanjega časa, Sebastijan Horvat. Niz

hišnih uprizoritev bo sklenila praznična komedija Vinka Möderndorferja *Obiski*, ki jo bo režiral sam avtor. Gostujoča predstava v osnovnem abonmaju bo uprizoritev gledališč iz Kopr in Nove Gorice, napolitanska melodrama Eduarda de Filipa v režiji Katje Pegan *Filumena Marturano*. Izven abonmaja bo Slovensko stalno gledališče realiziralo še komorno predstavo

STOP, ki je v letošnjem letu prejel nagrado Prešernovega sklada za umetniške dosežke. Nagradna vstopnica za enkratni koncert skupine, ki bo nastal v sodelovanju z Glasbeno matico v okviru Kogojevih dnevov, pričakuje vse abonente, ki bodo vpisali abonma do 30. septembra. V isti izvenabonmaji sklop spadajo še gostovanje predstave Orchidee Pippa Delbona in pro-

koncerte v Foyerju balkona. Gledališče bo junija gostilo še Festival TriesteAct - TACT 2015, ki ga prireja Univerzitetno gledališko središče v Trstu. Nadaljevala se bodo tudi sodelovanja z zadrugo Bonawentura-gledališčem Miela in z društvom Spaesati/Razseljeni pri že vpeljanih pobudah Dve gledališči v sozvočju in Razseljeni.

Abonenti bodo kot v prejšnjih letih lahko sestavili svoj abonmajijski program, ki ga je grafično oblikoval Studio Sintesi, z raznimi kombinacijami osnovnega abonmaja in treh izbirnih programov z gostujočimi dramskimi, glasbenimi in plesnimi predstavami. Razne novosti pa bodo nadgradile in obogatile ponudbo. Zvesti obiskovalci nedeljskih ponovitev reda C bodo na primer lahko izbrali širši sklop predstav z novim, Super-nedeljskim abonmajem, ki nadgrajuje osnovni program z zanimivimi predstavami Rdečega programa, ki bodo letos na sporedu ob nedeljah popoldne, ob 17. uri, na velikem odru (z izjemo Angela pozabe, ki bo na malem odru). Za vse abonente obeh nedeljskih programov bo vedno na voljo brezplačni avtobusni prevoz iz Sesljana, Milj in z Opčin. Novi abonenti bodo imeli dodatni bonus, in sicer možnost nakupa sklopa štirih predstav na izbiro med produkcijami SSG in gostovanji v veliki dvorani. Pobuda je nastala, da bi omogočila poskus vsem tistim, ki še ne poznajo po-

nudbe Slovenskega stalnega gledališča, in da bi hkrati odgovorila na zahteve publike srednjih let, ki si zaradi družinskih in delovnih obveznosti težko privoščijo več prostih večerov in popoldnevov za ogled gledaliških predstav.

Med zanimivimi novostmi je tudi širše sodelovanje s tržaškimi in primorskimi gledališči, ki bo nagradilo abonente Slovenskega stalnega gledališča s posebnimi ugodnostmi. Tržaško gledališče je namreč sklenilo dogovor za vstopnice po znižani ceni znotraj mreže štirih gledališč in Kulturnega doma. Abonenti SSG bodo ob predložitvi abonmajske izkaznice imeli pravico do znižane vstopnice za predstave letošnje sezone v teh gledališčih: Stalno gledališče Furlanije Julijske krajine - Il Rossetti, La Contrada - Stalno gledališče v Trstu, SNG Nova Gorica, Gledališče Koper in Kosovelov dom Sežana. Poleg tega bodo abonenti imeli kot navadno pravico do znižane vstopnice za vse izvenabonmajske dogodke v SSG-ju. V sodelovanju s Primorskim dnevnikom je tokrat nastala gledališka nagrada, ki jo bo žirija časnika podelila umetniškemu presežku leta (igralskemu, scenografskemu ali kakemu drugemu), za najlepšo predstavo pa bodo glasovali tudi bralci in gledalci. K prijetnejšemu vzdušju gledaliških večerov bo prispeval nov upravitelj bara, to je David Stepančič. Abonmajska kampanja SSG za Trst bo trajala do 7. novembra. Blagajna gledališča je odprta ob delavnikih od 10. do 15. ure. SSG ima tudi novo telefonsko številko, in sicer 040 2452616.

Foto IG

Zlati prah imaš v očeh, ki je avtorski projekt Maje Blagovič in Jureta Ivanušiča s šansonci in poezijami Miroslava Košute. O teh predstavah in o vsebinah treh izbirnih programov smo pisali po “premierni” predstavitvi sezone pred nekaj meseci. Več informacij je na voljo na novi spletni strani SSG www.teatrssg.com. Slovensko stalno gledališče ponuja letos tudi bogat izbor izvenabonmajskega dogodka, ki ga bo odprl koncert znamenitega Slovenskega tolkalnega projekta

jekcija dokufilma o njegovem gledališkem ustvarjanju, ki sta nastala v sodelovanju s Stalnim gledališčem FJK in s Kinoateljem, decembrski koncert Tinkare Kovač v sodelovanju z deželnim sedežem RAI, Komedija o koncu sveta Evalda Flisarja z indijskim ansamblom Yatrik Theater Company (v sodelovanju z Veleposlaništvom Indije v Ljubljani). Še bolj artikuliran bo koncertni niz v sodelovanju z Glasbeno matico, ki je nastal po zamisli Črtomirja Šiškovica in bo obsegal štiri pomladanske

**Doberdò e Savogna
Doberdob in Sovodnje**

www.bccdos.it

Fiksna obrestna mera

1,50%

prvih 12 mesecev

STANOVANJSKA POSOJILA

2° leto: fiksna obrestna mera 2,00%

3° leto: spremenljiva obrestna mera euribor 6 mesecev + 300 b.p. s spodnjim pragom u višini 3,00%

OGLASNO SPOROČILO V PROMOCIJSKE NAMENE. PONUDBA JE REZERVIRANA ZA MLADE PARE DO 40 LET. TEKOČI TAEG 3,195% MESECA SEPTEMBRA 2014 JE IZRAČUNAN NA HIPOTEKARNEM POSOJILU V VIŠINI 100.000 € Z ROČNOSTJO 20 LET. FIKSNA OBRETNOSTNA MERA PRVIH 12 MESECEV 1,50%, V NASLEDNJIH 12 MESECIH FIKSNA OBRETNOSTNA MERA 2,00%, OD TRETJEGA LETA PA VELJA SPREMENLJIVA OBRETNOSTNA MERA VEZANA NA EURIBOR 6 MESECEV + 300 BP S SPODNIM PRAGOM 3,00%. PONUDBA VELJA DO 31.12.2014. POGODBENI IN EKONOMSKI POGOJI SO NA VOLJO NA INFORMATIVNEM LISTU, KI JE NA RAZPOLAGO PRI NAŠIH PODRUŽNICAH ALI NA SPLETNI STRANI BANKE WWW.BCCDOS.IT.